

ΚΥΤΤΑΡΟ

Ιερισσού

www.kyttaro.eu

πολιτισμικό περιοδικό έντυπο

Τεύχος 07/2011

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

ΜΙΑ ΕΛΠΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Κείμενο : **ΟΛΥΜΠΙΑ ΜΑΡΙΝΟΥ**, Φιλόλογος

Σε μια περίοδο τραγική, θα λέγαμε, για την πατρίδα μας, έρχονται κάποιες πράξεις, απλών ανθρώπων, να φωτίσουν το σκοτάδι και να φέρουν ξανά την ελπίδα, που φαίνεται να χάθηκε από το λαό μας.

Κάτι που ζητάγαμε –και δεν έγινε– πριν από τριάντα, αν θυμάμαι καλά, χρόνια, δηλαδή την ίδρυση ενός παιδικού σταθμού στην Ιερισσό, είδαμε να πραγματοποιείται σε ένα διάστημα ενός μήνα, πράγμα απίστευτο, θα λέγαμε, έως αδύνατο για τα ανθρώπινα μέτρα της εποχής. Στάθηκε όμως δυνατό, χάρη στην αποφασιστικότητα, τη συνεργασία, το πνεύμα αλληλεγγύης και προσφοράς – υλικής και ηθικής– που επέδειξαν οι κάτοικοι αυτού

του χωριού, σταθμίζοντας τις σημερινές ανάγκες, αντιστεκόμενοι με σθένος στις σκοπιμότητες και τον πατερναλισμό ορισμένων και βάζοντας την αξιοπρέπεια τους πάνω από κόπους, έξοδα, χρόνο η μικροσυμφέροντα.

Θέλουμε να εκφράσουμε τη βαθιά μας ευγνωμοσύνη, ως μέλη του Κυττάρου, σ' όλους όσους συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στην επίτευξη του έργου αυτού, πιστεύοντας ότι εκφράζουμε και όλους τους πολίτες της Ιερισσού, όλες τις οικογένειες που χάρη στον παιδικό αυτό σταθμό, θα απαλλαγούν από ένα μεγάλο άγχος και την οικονομική αιμορραγία που θα είχαν να αντιμετωπίσουν κυρίως οι εργαζόμενοι γονείς.

Ο παιδικός σταθμός δεν είναι απλώς ένα οίκημα, όπου θα βρίσκονται τα παιδιά για κάποιες ώρες σε συνθήκες ασφάλειας* είναι ένα σύμβολο για όλους

εμάς (και γιατί όχι και για άλλους;). Συμβολίζει τη δύναμη της θέλησης ενός λαού, τη δύναμη της αποφασιστικότητας, αλλά κυρίως τη δύναμη του εθελοντισμού. Μας δείχνει πόσα μπορεί να πετύχει ο Έλληνας, όταν αποφασίσει να ενεργήσει συλλογικά, μας δείχνει πως η κοινωνική συνείδηση δε χάθηκε από αυτό τον τόπο, ούτε ο ανθρωπισμός και ακόμη–ακόμη και η καλαισθησία, που ίσως φαίνεται πολυτέλεια σήμερα.

Θέλουμε να ξέρετε, όλοι όσοι συμμετείχατε σ' αυτό το εγχείρημα, ότι μας δώσατε έμπρακτα μηνύματα και αυτό ίσως αξίζει περισσότερο τη συγκεκριμένη στιγμή, που νιώθουμε πολλά να καταρρέουν γύρω μας. Μας δώσατε δύναμη, ελπίδα για το αύριο, ψυχή, γιατί δώσατε την ψυχή σας.

Δεν βλέπουμε, λοιπόν, στον παιδικό σταθμό μας, ένα όμορφο, χαρούμενο οίκημα, μόνο για **συνέχεια στην σελ. 4 >>**

σελ. **5**

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Κείμενο: Νίκος Παπαοικονόμου

Οι σχέσεις αλληλεξάρτησης του Αγίου Όρους με την ευρύτερη περιοχή της ...

σελ. **25**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΟΜΕΣ

Κείμενο: Μαρία Λαγόντζου

Οι δυσχερείς οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα την ...

σελ. **26**

ΠΑΡΑΚΥΡΗΔΙΣ ΕΙΜΑΣΤΙ ...

Κείμενο: Μαρία Χασάπη-Σιδερά

Μια ιστορία για Καλικαντζάρους που έλεγε ο παππούς μου ο ...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1** Παιδικός σταθμός
μια ελπίδα για το
μέλλον της Ιερισσού
Ολυμπία Μαρίνου, Φιλολόγος
- 3** Σκέψεις και Προτάσεις
Μαίρη Παντελιάδου
- 5** Με θέα στο λιμάνι
Άννα Γ. Λαγόντζου
- 5** Βυζαντινά τοπωνύμια
Ιερισσού
Νίκος Παπαϊκονόμου
- 6** Το πανηγύρι της
παναγούδας και η εκκλησία
στην παλιά Ιερισσό
Θεολογία Κουτσούπη
- 7** Ανάπτυξη: Το δίλημμα του
Δήμου «Αριστοτέλη»
Αστέριος «Τσέλιους» Κεφαλάς
- 8** Προστριβές μεταξύ της
μόνης των Ιβήρων και του
επισκόπου Ιερισσού και
Άγιου Όρους Σωκράτη
Δημήτριος Θ. Κύρου, Φιλολόγος
- 10** Γιατροσόφια του παλιού
καιρού «Ιλιάτσια»
Γιάννης Π. Μαρίνος
- 11** Ο πατριάρχης Ιερεμίας
Α΄ στην Ιερισσό
Αρχιμ. Χρυσόστομος Μαϊδώνης,
- 12** Η περιοχή της Ιερισσού στα
μέσα του 19ου αιώνα...
Χρήστος Καραστέργιος
- 14** «Το αγνάντεμα»
Αλκιβιάδης Κούμαρος
- 15** Μύθοι και αλήθειες
γι' αυτά που τρώμε
Άννα Κολοβού, Διαιτολόγος Διατροφολόγος
- 16** ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
- 18** Η Ιερισσός στη δεκαετία
πριν το σεισμό του 1932
Γιάννης Κύρκου Αικατερινάρης, Αρχιτέκτονας
- 22** Στου μύλου τα γυρίσματα
Κώστας Υψηλάντης
- 24** Το θέατρο στην
Ιερισσό Μέρος Β΄
Δημήτριος Χρυσούλης
- 25** Οικονομική κρίση και
επιδράσεις σε δομές,
θεσμούς και τρόπο σκέψης
Μαρία Λαγόντζου
- 26** «Παρακυρήδεις είμαστι...»
Μαρία Χασάπη-Σιδερά
- 27** Ιερισσός
Μαίρη Παντελιάδου
- 27** Κουραχάνια της Ιερισσού
τ' Λάκη τ' Θύμκα
- 28** Γκι ή Ου;
Βιβή Λεμπίδα
- 29** «Τι να κάνω για να
διαβάζει το παιδί μου;»
Ειρήνη Κορδερά, Ψυχολόγος
- 30** Blue Valentine
Χρήστος Ματζώνας
- 31** Μπουρανί
Δημήτριος Χρυσούλης
- 31** Φθινοπωρινό ηλιοβασίλεμα
Γεώργιος Αναγνωστάρας

Ιδιοκτήτης:

Ομάδα «Κύτταρο»
του πολιτιστικού συλλόγου Ιερισσού «Κλειγένης»

Εκδότες:

Γιάννης Βεργίνης
Χρήστος Καραστέργιος

Συντακτική ομάδα:

Γιάννης Βεργίνης
Χρήστος Καραστέργιος
Γιώργος Κασκέτης
Ειρήνη Κορδερά
Βιβή Λεμπίδα
Ολυμπία Μαρίνου
Δημήτριος Χρυσούλης

Δημιουργικό - Σελιδοποίηση:

Γιάννης Βεργίνης
Αλέξης Κόνσουλας

Ομάδα Φωτογραφιών:

Χρήστος Καραστέργιος
Αλέξης Κόνσουλας
Ειρήνη Κορδερά
Ολυμπία Μαρίνου
Σοφία Υψηλάντη
Δημήτριος Χρυσούλης

Φιλολογική επιμέλεια ύλης:

Βασίλης Καλαϊτζής
Γίτσα Κουτσούπη
Άννα Λαγόντζου
Μαρία Λαγόντζου
Ολυμπία Μαρίνου

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.kyttaro.eu

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Διεύθυνση:

Ομάδα «Κύτταρο»
Πολιτιστικός σύλλογος Ιερισσού «Κλειγένης»
63075 Ιερισσός Χαλκιδικής

Τηλέφωνα:

6972318456 Γίτσα Κουτσούπη
6944769605 Άννα Λαγόντζου
6973041947 Κώστας Υψηλάντης
6979650849 Δημήτριος Χρυσούλης

Telefax:

23770 21003

e-mail:

magazin@kyttaro.eu

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Ομάδα Διαφημίσεων:

6973041947 Κώστας Υψηλάντης
6979650849 Δημήτριος Χρυσούλης

* Τετράδραχμο (17.14 γρ.) της αρχαίας Ακάνθου, χρονολογείται στα 430-390 π.Χ.

Η Ιερισσός και τα τραγούδια της

Το ισχυρότερο στοιχείο ταυτότητας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι τα τραγούδια μας, τα οποία διατηρούν μεγάλη μουσική και φιλολογική αξία.

Τα τρία CD, στα οποία είναι ηχογραφημένα πενήντα οκτώ τραγούδια της Ιερισσού, μπορεί κανείς να τα προμηθευτεί από τον κύριο Δημήτρη Χρυσούλη, στο τηλέφωνο 6979650849.

Εις μνήμην

Ο πολιτιστικός σύλλογος Ιερισσού "Κλειγένης" εγκαινιάζει μια νέα μορφή στήριξης για να φέρει σε πέρας συγκεκριμένες δράσεις και έργα. Ξεκινάει από την προσπάθεια ανανέωσης και δημιουργίας νέων τοπικών στολών για το χορευτικό μας συγκρότημα. Έτσι απευθύνεται –μέσω του Κιττάρου- στους συμπατριώτες μας που θέλουν να σωθεί και να συνεχιστεί αυτή η παράδοση (άλλωστε ο χορός και το τραγούδι, μαζί με το ορκίνι, είναι στο "κίτταρό" μας) και τους ζητάει να συνεισφέρουν ό,τι μπορούν (φασούλι το φασούλι γεμίζει το σακούλι).

Στην μνήμη λοιπόν των αγαπημένων μας προσώπων που έφυγαν, ας προσφέρουμε τον οβολό

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Τα μέλη της ομάδας του περιοδικού «Κίτταρο Ιερισσού», ευχαριστούν τον τ. βουλευτή Χαλκιδικής και πρόεδρο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής, κύριο Βασίλειο Πάππα, για την ευγενική προσφορά σαράντα (40) αντιτύπων του νεοεκδοθέντος βιβλίου του «Ο Χαλκιδικιώτης Μακεδονομάχος ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΙΑΓΛΗΣ». Τα αντίτυπα διατίθενται στην τιμή των 10 ευρώ. Όποιος ενδιαφέρεται για την αγορά του βιβλίου, μπορεί να απευθυνθεί στον κ. Ψέμμα Θάνο στο τηλέφωνο: 6974 781 351. Τα χρήματα που θα συγκεντρωθούν από την πώληση των βιβλίων θα διατεθούν για την οικονομική ενίσχυση του περιοδικού μας.

Η παρουσίαση του βιβλίου έγινε την Κυριακή 16 Οκτωβρίου, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Πολιτιστικού Κέντρου Ιερισσού.

Στο 6^ο τεύχος του περιοδικού «Κίτταρο Ιερισσού» ο φιλόλογος κ. Κύρου Δημήτριος αναφέρει και αναλύει εκτενώς τη σπουδαιότητα και το αναγνωστικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει το βιβλίο και που θα πρέπει να υπάρχει στη βιβλιοθήκη όλων μας.

μας, για να φτιαχτούν οι στολές του χορευτικού.

• Μπορείτε να καταθέσετε την συνεισφορά σας στον παρακάτω τραπεζικό λογαριασμό της Α.Τ.Ε.: 43404003025640.

• Μπορείτε να την δώσετε στην Ταμία του Κλειγένη, την Μελαχρινή Λιάκου (τηλ. 6981445663).

Η οικ. Βασιλείου Γκατζώνη προσφέρει 100 € στη μνήμη του Βασιλείου Γκατζώνη.

Ο Αστέριος Κεφαλάς προσφέρει 100 € στη μνήμη του Ίωνα Τυρταίου.

Η Μελαχρινή Λιάκου προσφέρει 50 € στη μνήμη του πατέρα της Θρασύβουλου Λιάκου.

Ο Αργύριος Ματζώνας προσφέρει 100 € στη μνήμη των γονιών του.

Ο Σύλλογος Γυναικών Ιερισσού προσφέρει 100 €.

Κατασκευή-Σχεδιασμός
Ιστοσελίδων
Συμβουλευτική Ίντερνετ
Διαχείριση Ηλεκτρονικής
Πρώθνης-Προβολής

Σιδερίδη Μάρα
Τηλ: 6976555354

www.mare-art.com • info@mare-art.com

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Το περιοδικό μας ενίσχυσαν οικονομικά:

Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης»

Στέργιος Γκατζώνης (Ιατρός), Ευγενία Ιωαννίδου, Κυριάκος Κεσκεσιάδης, Παντελής Παντελιάδης, Όλγα Χασάπη

Η ομάδα του "Κιττάρου" ευχαριστεί για το φωτογραφικό υλικό, που μας παρέδωσαν οι:

Κατερίνα Γκατζώνη, Γιούλη Ιγγλέζη, Σούλα Καραβασιλή, Μελαχρινή Λιάκου, Βαγγελιώ Μαυρουδή, Θεόδωρος Στρούνης, Αντιγόνη Χρυσούλη, Εφροσύνη Χρυσούλη

Σκέψεις και Προτάσεις

Κείμενο : ΜΑΙΡΗ ΠΑΝΤΕΛΙΑΔΟΥ

Σε όλη τη διάρκεια του εφетινού καλοκαιριού, βρισκόμουν στην ιδιαίτερη πατρίδα μου, την αγαπημένη μου Ιερισσό.

Όλο αυτό το διάστημα, από τη θέση της Προέδρου του Συλλόγου Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης και με τη βοήθεια των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου συμμετείχα ενεργά, σε όλα σχεδόν τα πολιτιστικά δρώμενα.

Παρά τους δύσκολους καιρούς, όλοι οι πολιτιστικοί φορείς, είχαν μια αξιόλογη παρουσία, στις διάφορες εκδηλώσεις, ο καθένας στον τομέα του και στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων.

Συγκεκριμένα οι θαυμάσιες θεατρικές παραστάσεις που δόθηκαν στην Ιερισσό με την φροντίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου «ΚΛΕΙΓΕΝΗΣ» οι δύο κοινωνικές εκδηλώσεις «Αντάμωμα αγάπης» και «Χορός αγάπης» που πραγματοποιήθηκαν από τους Συλλόγους «Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης» και «Γυναικών Ιερισσού» οι οποίες στέφθηκαν από επιτυχία και εκπλήρωσαν τους σκοπούς τους, η μεγάλη γιορτή της Πανσέληνου, η οποία

διοργανώθηκε με πρωτοβουλία του Συλλόγου «Φίλοι Περιβάλλοντος Ιερισσού» σε συνεργασία με άλλους φορείς και εντυπωσίασε ιδιαίτερα με την λαμπρότητά της, καθώς και η επιτυχής διοργάνωση του Πανηγυριού της 8^{ης} Σεπτεμβρίου με τη βοήθεια όλων των φορέων, είναι μερικά δείγματα του Πολιτιστικού γίνεσθαι του τόπου μας.

Εκείνο όμως που πρέπει να επισημανθεί και να επιβραβευθεί ιδιαίτερα, είναι η αγαστή συνεργασία όλων των πολιτιστικών φορέων της Ιερισσού, οι οποίοι ένωσαν τις δυνάμεις τους σε μια κοινή προσπάθεια, εξασφαλίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο, την επιτυχία σε ό,τι αναλαμβάνουν.

Αποκορύφωμα αυτής της προσπάθειας, είναι η δημιουργία του Παιδικού Σταθμού Ιερισσού, ενός μικρού θαύματος στην κυριολεξία, το οποίο πραγματοποιήθηκε σε διάστημα ενός μηνός, μέσα από τους κόπους, το μεράκι και την έμπνευση πολλών ατόμων, τα οποία πρόσφεραν εθελοντικά, ό,τι ήταν δυνατόν για να επιτύχουν τους υψηλούς στόχους τους. Το γεγονός αυτό, μπορεί ν' αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση και για άλλες παρόμοιες περιπτώσεις.

Άξια επαίνου επίσης, είναι και η έκδοση του Περιοδικού «Κίτταρο» από μια ομάδα εμπνευσμένων ατόμων –υπό την αιγίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου «ΚΛΕΙΓΕΝΗΣ»- το οποίο αποτελεί μια ζωντανή φωνή του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος της Ιερισσού. Οφείλουμε όλοι να υποστηρίξουμε την έκδοσή του, για να εξασφαλίσουμε, την απρόσκοπτη συνέχισή της.

Συνεχίζοντας, κρίνω σκόπιμο ν' αναφερθώ στην ύπαρξη της παραδοσιακής χορωδίας μας, την οποία διευθύνει ο κ. Ι. Μαρίνος, ένα σημαντικό κεφάλαιο πολιτισμού για την Ιερισσό. Πιστεύω ότι, όλοι έχουμε χρέος να την υποστηρίξουμε, γιατί μόνον έτσι θα μπορέσουμε να διαφυλάξουμε την παράδοσή μας, που είναι η ιστορία μας και η ταυτότητά μας. Βέβαια έχουμε το δικαίωμα να υπερηφανευόμαστε και για την ύπαρξη της περίφημης πολυφωνικής χορωδίας του Δήμου μας. Αλλά φυσικά, το ένα δεν αποκλείει το άλλο.

Τελειώνοντας, με τις σκέψεις και τις διαπιστώσεις μου για τα δρώμενα στην Ιερισσό το καλοκαίρι, με το δικαίωμα της αγάπης μου γι' αυτήν, απευθύνομαι σε όλους τους φορείς (και όχι μόνο) και κάνω έκκληση, να συνεχίσουμε να λειτουργούμε σε κάθε περίπτωση, με την ίδια ευαισθησία και ομοψυχία, με μοναδικό γνώμονα πάντοτε, το καλό του τόπου μας. ■

» συνέχεια από τη σελ. 1

τα παιδιά* βλέπουμε αγάπη, αδελφότητα, συνεργασία, αλληλεγγύη, εθελοντισμό, Ανθρωπιά. Κι όλα αυτά δεν μπορεί παρά να οδηγήσουν στην επιτυχία κι άλλες παρόμοιες, συλλογικές ενέργειες, για τις οποίες θα αποτελέσει η Δική σας, φωτεινό παράδειγμα.

ΧΟΡΗΓΟΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ & ΥΛΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ

Αϊβαζίδης Τάσος, Ανδράνη Μαρία, Ανδράνη Τάνια, Αντωνάκης Γεώργιος, Αντωνάκης Στέλιος, Βαρβαρέσσου Βάσω, Βαρβαρέσσου Αθηνά, Βασιλάκου Ασπασία, Βεργίνης Θεολόγος, Βεργίνης Ιωάννης, Γελέκας Πασχάλης, Γκατζιώνης Θεόδωρος, Ενεχελίδου Ευθυμία, Ευθυμίου Ηλίας του Αθαν., Ευθυμίου Κώστας του Αθαν., Ευθυμίου Κώστας του Παντ., Θεοφάνης Κολυμπάς & Υιοί, Θουλιώ-

της Παναγιώτης, Ιωάννου Αργυρώ, Καραβασίλη Βαγγελιώ, Καραβασίλη Γεώργιος, Καραβασίλη Χρήστο, Καραστέριος Στέλιος, Καραστέριος Χρήστος, Καρράς Ιωάννης, Κέκιος Ευριπίδης, Κέκιος Κώστας, Κορδεράς Χαράλαμπος, Κουκούδα Σοφία, Κουτσούπης Βασίλειος, Κουφάκη Άννα, Κωστούλας Κώστας, Λαγόντζου Τούλα, Λαζαρίδης Μάριος, Λεμπιδάς Νικόλαος, Μανωλούδα Βάγια του Αθαν., Μανωλούδα Παναγιώτης, Μελετιδής Ελευθέριος, Μήτρος Γιώργος, Μήτρος Κατερίνα, Μίχος Ιωάννης, Μπαλτζής Κώστας του Βασ., Μπαντισιώτης Λάζαρος, Μπαντή Άννα, Μπαντή Ασημίνα, Νταμπάκης Ιωάννης, Παναγιωτόπουλος Νικήτας, Παναγιωτοπούλου Τάνια, Παντελιάδης Παντελής, Παντελιάδου Μαίρη, Παπαδόπουλος Νικόλαος, Παπαδόπουλος Ανάργυρος, Παπαστεριανός Βασίλης, Παπαστεριανός Νίκος, Παρθενιάδης Ιορδάνης,

Πασχαλίδης Νίκος του Στυλ., Πασχαλίδης Θεολόγος, Πασχαλίδης Χρήστος, Πλιάτσικας Ανάργυρος, Σαββίδης Ηρακλής, Σεϊτανίδου Κατερίνα, Σεκέρογλου Ιωσήφ, Σταθώρης Ιωάννης, Στρούνης Θεόδωρος, Συμεωνίδης Κυριάκος, Τζιτζιός Αριστείδης, Τριανταφύλλου Αργύρης, Τριανταφύλλου

Χριστόδουλος, Τσακούλη Μπιλλιάννα, Τσιριγώτης Γιάννης, Τσιριγώτης Γιώργος, Ψυλάνθη Σοφία, Φόρα Ειρήνη, Χαλκιά Ευγενία, Χαλκιάς Βασίλης, Χαλκιάς Γιώργος, Χαλκιάς Αθανάσιος, Χαλκιάς

Σωκράτης, Χασάπη Βιργινία, Χασάπης Αστέριος του Θεολ., Χατζής Θέμης, Χριστιανού Μαίρη, Χριστοδούλου Αθανάσιος, Χριστοδούλου Ιωάννης, Χρυσούλη Λόλα, Χρυσούλης Γιάννης, Ψέμμα Ευθυμία, Ψυχογιός Στάθης και φίλοι από το Ποτσμαν Γερμανίας.

ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

- Πολιτιστικός Σύλλογος Ιερισσού Κλειγένης
- Σύλλογος Γονέων & Κηδεμόνων 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ιερισσού
- Σύλλογος Γονέων & Κηδεμόνων 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ιερισσού
- Σύλλογος Γονέων & Κηδεμόνων 2^{ου} Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Ιερισσού
- Σύλλογος 1^{ου} & 2^{ου} Νηπιαγωγείου Ιερισσού
- Σύλλογος Γυναικών Ιερισσού
- Σύλλογος Φίλοι του Περιβάλλοντος Ιερισσού
- Σύλλογος Επαγγελματιών Ιερισσού

ΠΡΟΣΦΕΡΑΝ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΦΙΛΟΚΕΡΔΩΣ

Αϊβαζίδης Νίκος, Αϊβαζίδης Στέλιος, Αναστασίου Κώστας, Αναστασίου Στέλιος, Ασαβεί Δημήτρης, Βαρβαρέσσος Νίκος, Βελέτζας Πέτρος, Βελισσαροπούλου Λίζη, Βότση Μαρία, Μίχου Βάσω, Γαρδικιώτη Ίριδα, Γαρδικιώτη Στεφάνια, Γαρδικιώτης Δημήτρης, Γκολός Πέτρος, Δεσλής Νίκος, Δημητρακούδας Βασίλης, Δημητρακούδας Χρήστος του Δημ., Δημητρακούδας Χρήστος του Ιωάνν., Δρόσος Παναγιώτης, Ζάπρης Γιώργος με το συνεργείο αυτού, Ιατρού Βασίλης του Ιωάνν., Ιατρού Βασίλης, Ιατρού Θεολόγος, Ιατρού Μάκης, Ιωάννου Παναγιώτης του Ανδρ., Καλαϊτζής Βασίλης, Καλαϊτζής Γιώργος, Καμπάνης Δημήτρης, Καμπάνης Χρήστος, Καμπάς Νίκος, Καραστέριος Ιωάννης & το συνεργείο αυτού, Κάρλας

Αργύριος, Κάρλας Γιάννης, Κουφάκης Αντώνης, Κατσαντώνης Νίκος του Δημ., Κατσαντώνης Νίκος του Ιωάνν., Κατσιφός Δημήτρης, Κολιτζίκης Χρήστος, Κρομμύδας Θανάσης, Κωστούλας Κώστας, Λανάρης Στέλιος, Λέχος Νίκος, Μαγγάρης Γιώργος, Μαγγάρης Νίκος, Μαλιάκας Βασίλης, Μανωλούδας Παναγιώτης, Μαχαϊρά Ελένη, Μήτρος Γιώργος, Μίχος Ανδρέας του Ιωάνν., Μίχου Βάσω του Αναστ., Μπαλτάς Νίκος, Μπαλτζής Κώστας του Νικολ., Μπαλτζής Κώστας του Γεωργ., Μπαντισιώτης Λάζαρος, Μπάντης Στέλιος, Μπλες Αποστόλης, Μπρέλης Γιώργος, Μπρέλης Γιάννης, Ναούμ Περικλής, Παλλάνης Στέλιος, Πάνος Ηλίας του Θωμά, Παντελής Γιώργος, Παπαδήμος Δήμος του Αλεξ., Παπαδήμος Πέτρος του Αλεξ., Παπαδόπουλος Ανάργυρος, Παπαδόπουλος Ανδρέας, Παπαδόπουλος Νικόλαος, Παπαδοπούλου Χρύσα, Παπαθεολόγης Ιωάννης, Παρθενιώτης Θεόδωρος,

Πασχαλίδης Νίκος του Στυλ., Πασχαλίδης Στυλιανός, Πασχαλίδης Χρήστος, Προδρομίδης Πέτρος, Σαββίδης Ιωάννης, Σαρίγγελος Δημήτρης, Σίμος Γιώργος, Σταμπούλης Κώστας, Σταυροθένης Γιώργος του Ιωαννή, Σουλτάνης Στέλιος, Ταραζάς Δημήτρης, Τριανταφύλλου Αριστείδης, Τσολάκης Βασίλης, Τσολάκης Σταύρος, Ψυλάντης Κώστας, Φαρμακόπουλος Χρήστος, Φιλιάγκουρας Γιώργος, Φιλιάγκουρας Κώστας, Φόρας Λεωνίδα, Χαλιαμπάκας Γιάννης, Χασαπάκης Τάσος.

ΧΟΡΗΓΙΕΣ ΑΠΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ιερά Επιστοασία Αγίου Όρους
Ιερά Μονή Αγίου Παύλου
Ιερά Μονή Ιβήρων
Ιερά Μονή Ξενοφώντος
Ιερά Μονή Ξηροποτάμου
Ιερά Μονή Παντοκράτορος
Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας
Ιερά Μονή Σταυρονικήτα
Ιερά Μονή Χιλανδαρίου

Ανάδοχος του έργου αυτού Πολιτιστικός Σύλλογος Ιερισσού Κλειγένης. ■

Με θέα στο λιμάνι

Κείμενο : ANNA Γ. ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ

Πριν από δυο μήνες περίπου και κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων στο παλιό χωριό για το Αυγουστιάτικο φεγγάρι, έτυχε να απολαύσω από εκεί ψηλά μια καταπληκτική εικόνα... Μέσα στη φωτισμένη από το φεγγάρι νύχτα να προβάλλει το λιμάνι μας...

Ας με συγχωρήσει το «**σουρτούκι**», γιατί κάλλιστα θα μπορούσε να συμπεριλάβει την τοποθεσία αυτή στις ξεναγήσεις του, αλλά δεν άντεχα να μη μοιραστώ τις μνήμες και τα συναισθήματα που με κατέκλυσαν αντικρίζοντάς το...

Τυρίζοντας πίσω στο χρόνο, πριν τρεις και κάτι δεκαετίες πάνω κάτω, το λιμάνι προβάλλει στη μνήμη μου εντελώς διαφορετικό...

Στη θέση της τωρινής προβλήτας, θυμάμαι να υπάρχουν τοποθετημένοι στη σειρά τεράστιοι ογκόλιθοι, που άφηναν ελάχιστο χώρο να περάσει ένα-ένα άτομο...

Έπρεπε να αγκαλιάσεις και να κρατηθείς από τις πέτρες αυτές και με πολλή προσοχή να βρεθείς σε έναν στενό λιμενοβραχίονα, που μόλις σου επέτρεπε να περπατάς ακίνδυνα επάνω του...

Οι ψαρόβαρκες και τα μικρά καΐκια ήταν δεμένα στα ρεμέντζα, ενώ τα μεγαλύτερα ήταν αναγκασμένα να καταφύγουν στο φυσικό λιμανάκι στον «**Πλατύ**».

Στην άμμο δε, ορθώνονταν σαν ξύλινα αγαλματάκια «**οι εργάτες**» που οι ψαράδες τους χρησιμοποιούσαν για να τραβήξουν τις βάρκες τους στις μεγάλες κακοκαιρίες.

Όταν φουρτούνιαζε, όλοι, караβοκύρηδες και ψαράδες κατέφθαναν στο λιμάνι για να προστατεύσουν τις περιουσίες τους, μια και αυτό δεν ήταν κατάλληλο για να παρέχει απόλυτη προστασία, κυρίως από το Βοριά.

Στα παιδικά και εφηβικά μας χρόνια, ο τόπος

αυτός αποτελούσε τον κύριο προορισμό των περιπάτων μας... Τότε που τα καταφύγια για τις νεανικές παρέες ήταν ανύπαρκτα στο χωριό, -πλην του ζαχαροπλαστέιου «**Γαρδένια**» φυσικά - το λιμάνι μας τραβούσε σα μαγνήτης... Παρέες - παρέες τα Σαββατοκύριακα, χωρίς το απόγευμα, παιδιά αλλά και έφηβοι περπατώντας κατά μεσής στην άσφαλο, ελλείψει αυτοκινήτων, -πού και πού περνούσε από κανένα - κατευθυνόμεσταν προς το λιμάνι... Θέλεις η ηρεμία της θάλασσας που τόσο είχαμε ανάγκη σε εκείνη την ηλικία, θέλεις το καινούριο ξενοδοχείο του οποίου οι εργασίες κατασκευής του ολοκληρώνονταν τότε, ήταν οι αιτίες ώστε το λιμάνι να αποτελεί πόλο έλξης και αδιαφιλονίκητο προορισμό...

Δεν ήταν λίγες οι φορές που αρκετοί από εμάς, στην προσπάθειά μας να περάσουμε στο στενό λιμενοβραχίονα, παραπατώντας βρισκόμασταν μέσα στο νερό... Αυτό όμως δεν στέκονταν εμπόδιο για να σταματήσει την εξερεύνησή μας. Ο αριθμός των σκαφών, που ήταν αραγμένα τότε, δεν είχε καμιά σχέση βέβαια με τον σημερινό...

Το σκηνικό ήταν εντελώς διαφορετικό πιο ρομαντικό, πιο ειδυλλιακό, αλλά λιγότερο ασφαλές. Κάποιες φορές και με την άγνοια του κινδύνου που υπάρχει σε αυτές τις ηλικίες, λύναμε κάποια βαρκούλα και συνεχίζαμε τον περίπατό μας, κωπηλατώντας και τραγουδώντας... Στα φωτογραφικά άλμπουμ της εποχής, έχω ανακαλύψει αρκετά στιγμιότυπα που επιβεβαιώνουν του λόγου το αληθές...

Αργότερα και πριν την επιστροφή επισκεπτόμασταν το γειτονικό εκκλησάκι του Αϊ - Νικόλα και ανάβαμε πού και πού ένα κεράκι... Κάποιες άλλες φορές πάλι περνούσαμε και από το καινούριο ξενοδοχείο, τριγυρνούσαμε στις τεράστιες βεράντες του και κάναμε όνειρα ότι μπορεί κάποτε να γινόμασταν πελάτες του... Σιγά-σιγά όμως και καθώς ο καιρός περνούσε, το λιμανάκι μας άρχισε

Το λιμάνι της Ιερισσού... παλιά! [φωτογραφία του Γιώργου Θεοχάρη]

να απομακρύνεται από τις ψυχαγωγικές επιλογές μας και να παύει ως περιπατητικός προορισμός της ιερισσιώτικης νεολαίας... Οι καφετέριες και τα νεανικά στέκια που εν τω μεταξύ άρχισαν να ξεφυτρώνουν σαν τα μανιτάρια, το κυκλοφοριακό κομφούζιο στην άσφαλο; Δεν ξέρω τι ακριβώς συνέβαλε, αλλά τώρα πια την μοναδικότητα του τοπίου απολαμβάνουν μόνο όσοι έχουν συνδέσει τη δουλειά τους με αυτό. Ψαράδες, ερασιτέχνες και επαγγελματίες, κάποιοι απόμαχοι θαλασσινοί... Άντε και κάποιοι ενήλικοι λάτρεις του τοπίου...

Στη διάρκεια όμως όλων αυτών των χρόνων το λιμάνι μας έτυχε να γνωρίσει και μέρες που έσφυζε από κίνηση και ζωή, όταν το ξενοδοχείο, που βρίσκεται δίπλα του μεσουρανούσε, αλλά και μέρες μοναξιάς και σιωπής όπως οι σημερινές.

Εν τω μεταξύ έχει αλλάξει και αυτό μορφή, έχει γίνει πιο σύγχρονο, πιο ασφαλές, πιο φωτισμένο, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες, για τις οποίες και κατασκευάστηκε... Κάθε είδους πλεούμενο, μεγαλύτερης χωρητικότητας, απ' όσο μπορούσε να φιλοξενήσει παλιά, βρίσκεται καταφύγιο σ' αυτό... Μπορεί να άλλαξε, αλλά όμως όμορφο εξακολουθεί να παραμένει...

Περπατώντας πάνω του, αντικρίζοντάς το, ως περαστικός από το αυτοκίνητο, ή από κάπου ψηλά, μας γεμίζει με όμορφες εικόνες που τόσο έχουμε ανάγκη για να ξεκουράσουμε την ψυχή μας σ' αυτή τη δύσκολη συγκυρία...

Άλλωστε μεταφορικά λιμάνι δε σημαίνει γαλήνη, ηρεμία, ανάταση ψυχής; ■

Βυζαντινά τοπωνύμια Ιερισσού

Κείμενο : ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Οι σχέσεις αλληλεξάρτησης του Αγίου Όρους με την ευρύτερη περιοχή της Χαλκιδικής αντικατοπτρίζονται διαχρονικά στα αρχεία των αθωνικών μονών. Μας παρέχεται έτσι η δυνατότητα, μέσω της ανάλογης μελέτης, να σκιαγραφήσουμε με αρκετή σαφήνεια το ιστορικό παρελθόν της χερσονήσου. Ιδιαίτερα οι περιοχές που είχαν την τύχη να αποτελούν τον άμεσο παραγωγικό χώρο της αθωνικής πολιτείας, στάθηκαν τυχερές από την άποψη της διάσωσης μεγάλου αριθμού ιστορικών στοιχείων. Μια από τις περιοχές αυτές είναι και η Ιερισσός για την οποία οι πηγές είναι πλούσιες και σε πολλές περιπτώσεις ιδιαίτερα λεπτομερείς. Το γεγονός αυτό οφείλεται φυσικά τόσο στην εγγύτητα του χωριού με την χερσόνησο του Άθωνα, όσο και στην ύπαρξη πολλών μετοχίων στην ευρύτερη περιοχή.

Στο παρόν άρθρο γίνεται μια απλή αποδελτίωση των βυζαντινών τοπωνυμίων, όπως αυτά

καταγράφονται σε δημοσιευμένα αθωνικά έγγραφα της μέσης και ύστερης βυζαντινής περιόδου. Η αποδελτίωση στηρίχτηκε σε προεργασία που πραγματοποίησε ο Π. Θεοδωρίδης στο άρθρο του με θέμα «**Πίνακας τοπογραφίας του αγιορείτικου παραγωγικού χώρου**». Το συγκεκριμένο άρθρο δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «**Κληρονομία**» το 1981. Στη συνέχεια ακολουθούν τα βυζαντινά τοπωνύμια της ευρύτερης περιοχής Ιερισσού, με παράλληλη επεξήγηση των γεωγραφικών όρων με τα οποία σχετίζονται.

Ακουβίτζη (τοποθεσία), Αλωπού (χειμαρρος), Άγιοι Απόστολοι (μετόχι του Ζωγράφου), Άρκος (τοποθεσία), Άρμενο (τοποθεσία ίσως χωριό δυτικά της Ιερισσού), Αρσενίκεια (οικισμός), Άσπρη πέτρα (οροσειρά), Αυλοτόπια (τοποθεσία), Οξύ βουνί (τοποθεσία), Γαλαιάγρα (τοποθεσία), Γλομπουτζίτζα (τοποθεσία), Γρηγορά (λόφος), Δαιμονιόλακκος (λάκκος), Δεβλητζίνου (τοποθεσία), Διαβρίπου (χειμαρρος), Διακοπτά (τοποθεσία), Ζαχαρία (ποταμός), Θεοδώρας (χειμαρρος), Κακή ράχη (τοποθεσία), Καλίκα (μετόχι Χιλανδαρινό), Καμάρας (λάκκος), Καμέα (τοποθεσία), Καστανέα

(τοποθεσία), Κατακαλού (λόφος), Κεραμάριον (τοποθεσία), Κολοκυθά (τούμπα), Κοπελιτζί (ρυάκι στο Τυμπανάρι), Κορακοφωλεά (τοποθεσία), Κορόνη (σκάλα βόρεια της Ιερισσού), Κουρβοελένης (χειμαρρος), Κυριάνη (οικισμός στην Ιερισσό), Κουριάτζη (τόπος στην Ιερισσό), Κουρούπνικου (χωράφια στην Ιερισσό), Κρανέα (χειμαρρος), Κριοί (τόπος στην Αρσενίκεια), Κυπαρίσσιον (τοποθεσία), Λόγγος (χωριό στην ευρύτερη τοποθεσία), Λυκοβούνιον (τοποθεσία), Μακεδόνας του Δρύ (τοποθεσία), Μαυροχώριον (τοποθεσία), Μηκκύλα Σελάδα (τοποθεσία), Νικολιτζά γη (τοποθεσία), Οσόνη (τοποθεσία), Παλαιόκαστρο (τοποθεσία), Παρτζαλά (χωριό ΒΔ της Ιερισσού), Πατητήρια (τοποθεσία), Πόθου (τοποθεσία με αμπέλια), Κακή ράχη (τοποθεσία), Ραχόνια (τοποθεσία), Σισσή μονής (εκτάσεις), Σοβαντζός (χειμαρρος), Στρυβρόν (τοποθεσία), Συκή του Ζωγράφου (τοποθεσία), Σωτήρος (μετόχι), Τζέρκιστα (ποτάμι), Τορναρέα (τοποθεσία), Τράπεζα (τοποθεσία), Αγίου Υπατίου (περιοχή), Χαλκέως (περιοχή με χωράφια), Χάρωντος (τοποθεσία), Χιλιαδού (περιοχή), Χουσουράς (χειμαρρος). ■

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΤΗΣ ΠΑΝΑΓΟΥΔΑΣ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΙΕΡΙΣΣΟ

Κείμενο : ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΟΥΤΣΟΥΠΗ

Αφήγηση : ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΥΤΣΟΥΠΗ-ΓΚΑΤΖΙΩΝΗ

Είναι ένα γλυκό απομνημόσυνο στις αρχές του Σεπτεμβρίου του 2011. Η μέρα ζεστή και ο ήλιος λαμπερός. Καθόμαστε με τη μητέρα μου στο μπαλκόνι του πατρικού μου σπιτιού και πίνουμε τον απογευματινό μας καφέ συζητώντας διάφορα. Σε μια στιγμή το βλέμμα της πέφτει στον ορίζοντα προς τη δύση, όπου αρχίζουν να συγκεντρώνονται απαλά συννεφάκια, προμήνυμα ίσως κάποιας βροχής στις επόμενες μέρες. Αμέσως το ενδιαφέρον της στρέφεται σ' αυτά και στο επικείμενο πανηγύρι.

- Ποιος ξέρει, θ' αφήσει φέτος ο καιρός να γίνει το πανηγύρι της Παναγούδας; Αναρωτιέται φωναχτά.
- Στο δελτίο καιρού της ΕΤ3 πριν λίγες μέρες είπε ότι πιθανόν γύρω στις 8 Σεπτεμβρίου να έχουμε βροχές και πτώση θερμοκρασίας, συμπληρώνω.

Και η συζήτηση αρχίζει πια να περιστρέφεται γύρω από το πανηγύρι μας. Στον κόσμο που έρχεται κάθε χρόνο όλο και περισσότερος, στις εκδηλώσεις και στα φαγητά, κλασικά κρέας με κριθαράκι και ρεβίθια τις αρτύσιμες μέρες ή χταπόδι με ρύζι και ρεβίθια όταν πέφτει Τετάρτη ή Παρασκευή. Αναφέρουμε ακόμη τους διοργανωτές και την ακούραστη προσφορά των μελών των τοπικών συλλόγων ενώ προσπαθούμε να θυμηθούμε πότε άρχισε να γιορτάζεται.

- Ξέρεις, μου λέει, αυτό το πανηγύρι, όπως και το πανηγύρι του προφήτη-Ηλία γινόταν και στο παλιό χωριό. Και κει η εκκλησία μας ήταν αφιερωμένη στο Γενέσιο της Θεοτόκου.
- Και είχε φαγητό; Τι μαγείρευαν; Που τα εύρισκαν; Ποιοι μαγείρευαν; Πέφτουν απανωτές οι ερωτήσεις.
- Και τότε τα φαγητά ήταν κρέας με κριθαράκι και ρεβίθια. Από μέρες πριν οι επίτροποι γυρίζαν τα νοικοκυριά και μάζευαν προσφορές για το φαγητό που θα προσφερόταν. Κι ο κόσμος έδινε ό,τι μπορούσε. Άλλος λίγα κρεμμύδια, άλλος λίγο λάδι, άλλος κρέας, όσπρια και διάφορα άλλα υλικά, που τα είχαν στα σπίτια τους ή και χρήματα. Αυτά που δεν θα τα χρησιμοποιούσαν για την παρασκευή του φαγητού τα ανταλλάσσαν με άλλα που χρειαζόνταν.

Βαθειά χαράματα άναβαν φωτιά στον περίβολο της εκκλησίας και μαγείρευαν ώστε μετά την πρωινή λειτουργία το φαγητό να είναι έτοιμο. Κανείς βέβαια δεν πήγαινε για δουλειά, όπως και όλες τις μεγάλες γιορτές.

Θυμάμαι τον Παντελή τον Θαλασσινό, τον παππού του Μάκη, που πρωτοστατούσε στο μαγείρεμα.

Λίγο η περιέργεια αλλά περισσότερο η συναισθηματική ανάγκη να δημιουργήσω μέσα μου μια εικόνα του χωριού και του τρόπου ζωής των προγόνων μου με παρακινούν να κάνω κι άλλες ερωτήσεις.

- Και πού έτρωγαν;
- Όπως σου είπα μετά το σχολάσμα της λειτουργίας τα φαγητά ήταν έτοιμα. Τότε αφού ο παπάς τα ευλογούσε ερχόταν ο κόσμος με τα πιάτα τους ή με σουπιέρες και έπαιρναν φαγητό στα σπίτια τους. Έτσι ήταν το εθιμικό. Το θεωρούσαν ευλογία να το πάνε στο σπίτι, δεν ήταν καθόλου ντροπή. Παρ' ό,τι ήμουν μικρή θυμάμαι ότι κανένας δεν έτρωγε εκεί.

Βέβαια μην νομίζεις ότι έπαιρναν μεγάλες ποσότητες. Ίσα-ίσα να φάνε όλοι από λίγο για το καλό, για «τ' αντέτ'», όπως έλεγαν.

- Πες μου όμως, μάννα, και για την εκκλησία της Παναγίας; Πως ήταν;

Τα ερείπια της εκκλησίας με τον τρούλο της αμέσως μετά τον σεισμό του 1932 [φωτογραφία από το αρχείο του Κυτάρου]

- Τόσα χρόνια πέρασαν κι ακόμα είναι σαν να την έχω μέσα στα μάτια μου. Πιο εύκολο μου είναι να φέρω αυτήν στο μυαλό μου παρά την καινούρια.

Η εκκλησία μας ήταν όμορφη. Ήταν χτισμένη εκεί ψηλά στο λόφο, μέσα από το κάστρο, όπου έχει μείνει ένα μικρό κομμάτι από το ιερό της. Εκεί που πηγαίναμε μέχρι τελευταία, ανήμερα το απόγευμα της γιορτής της, για τον εσπερινό. Ήταν όπως σου είπα και πριν αφιερωμένη στο Γενέσιο της Παναγίας, στην Παναγούδα, όπως λέμε οι παλιότεροι μέχρι και σήμερα τη γιορτή της. Είχαμε κι άλλες εκκλησίες, λειτουργούσαν όμως στις γιορτές τους. Τον Αϊ- Δημήτρη και τον Αϊ- Αρχάγγελο.

Το ιερό της, όπως σ' όλες τις εκκλησίες, ήταν ανατολικό. Για να φτάσεις στην εκκλησία έπρεπε ν' ανεβείς τα σκαλιά που ξεκινούσαν από το σπίτι του Πενέτη. Ήταν φαρδιά και πλατιά σκαλιά που η μια τους πλευρά ακουμπούσε στο τείχος. Από κει που σταματούσε το τείχος συνέχιζαν να είναι κολλητά στους τοίχους των σπιτιών που σ' αυτή την περιοχή ήταν πολύ πυκνά. Γι' αυτό το λόγο είχε και πολλά θύματα στο σεισμό του '32. Τα σκαλιά κατέληγαν στον περίβολο της εκκλησίας. Λίγο πριν απ' αυτό το σημείο, το κάστρο συνέχιζε αφήνοντας τα σκαλιά για την εκκλησία στην μέσα μεριά. Στο ίδιο σημείο έφτανε κι ένα άλλο μικρό δρομάκι που ξεκινούσε από το καλντερίμι στην «Κοπριά» ακολουθώντας εσωτερικά το κάστρο από την άλλη του άκρη οδηγώντας κι αυτό στην εκκλησία. Από κει ακριβώς περνούσαν οι νύφες πηγαίνοντας για την εκκλησία να παντρευτούν.

Εκεί λοιπόν στο τέλος, ήταν η πορτάρα του περιβόλου που το βράδυ έκλεινε. Στηριζόταν σε ντουβάρια πλάτους περίπου ενός μέτρου από τη μια και την άλλη πλευρά. Αυτό στα αριστερά όπως έβλεπες απ' έξω προς τα μέσα στηριζόταν στον τοίχο της εκκλησίας και από την άλλη σε τοίχο σπιτιού. Ο υπόλοιπος περίβολος κλεινόταν από τους τοίχους των γύρω σπιτιών. Κάτω ήταν στρωμένος με χώμα.

Από κει μπαίνοντας και προχωρώντας μερικά μέτρα, παράλληλα με τον αριστερό τοίχο της εκκλησίας, έφτανες στο χαγιάτι της. Έπιανε όλο το πλάτος της. Ήταν σκεπασμένο με κεραμίδια και στηριζόταν σε ξύλινα δοκάρια. Αυτά ήταν μπηγμένα σε πέτρινο πεζούλι, περίπου μισό μέτρο ψηλό, που ακουμπούσε στον τοίχο της και χρησίμευε για να κάθονται οι εκκλησιαζόμενοι σαν δεν ήθελαν να μπουν μέσα στο ναό, κυρίως το καλοκαίρι. Το χαγιάτι κάτω ήταν στρωμένο με πέτρες και απέναντι από την είσοδο

της εκκλησίας ήταν ανοιχτό χωρίς πεζούλι. Από το χώμα ήταν ψηλότερο όσο ένα χαμηλό σκαλί.

Φτάνοντας κοντά στην είσοδο είχε άλλο ένα σκαλί, σαν μισοφέγγαρο, από άκρη σε άκρη. Είχε και δύο ξύλινες πόρτες. Η μία, στη μέση, ήταν η κύρια είσοδος και ήταν δίφυλλη. Από εδω έμπαινες στο ναό. Ήταν στρωμένος με πλακάκια με σχέδια που σχημάτιζαν μοτίβα. Αριστερά ήταν το παγκάρι. Δεξιά τα μανουάλια και το προσκυνητάρι. Το χρώμα της μέσα ήταν λουλακι και στους τοίχους είχε εικόνες και παράθυρα με χρωματιστά τζάμια. Το τέμπλο ήταν ξύλινο και στολισμένο με εικόνες. Εδώ όπως είναι και σήμερα, δεξιά και αριστερά, ήταν και τα αναλόγια για τους ψάλτες. Γύρω- γύρω στον τοίχο είχε στασίδια. Δεξιά μπροστά, προχωρούσαν οι άντρες. Βλέπεις τότε εκκλησιάζονταν τακτικά και οι άντρες. Στις μεγάλες γιορτές αγίων δεν πήγαιναν για δουλειά, πήγαιναν στην εκκλησία. Μόνο οι ανήμποροι έλειπαν. Αριστερά προχωρούσαν οι γυναίκες. Οι κοπέλες, οι νέες και οι παντρεμένες πήγαιναν συνήθως μπροστά-μπροστά.

Λίγο πιο αριστερά από την κύρια είσοδο, ήταν η δευτέρα πόρτα της εκκλησίας. Ήταν μικρότερη και απ' αυτήν έμπαιναν οι χήρες και όσες ήθελαν να ανεβούν στον γυναικωνίτη. Δίπλα από αυτήν ξεκινούσε η σκάλα του γυναικωνίτη που είχε γύρω στα δέκα ξύλινα σκαλιά. Ανάμεσα από τις δυο πόρτες, στο εσωτερικό, ξεκινούσε ένας τοίχος μέχρι εκεί που έφτανε και ο γυναικωνίτης. Σ' αυτόν ακουμπούσε το παγκάρι και το χώριζε από τις σκάλες. Είχε κι εδω μανουάλι για τα κεριά και προσκυνητάρι. Εδώ πίσω ήταν κάπως σκοτεινά και στέκονταν συνήθως οι γριές αλλά και οι χήρες. Στο κομμάτι αυτό του ναού το πάτωμα ήταν στρωμένο με κεραμικά πλακάκια, σαν αυτά που έχουν σήμερα οι φούρνοι.

Εμένα μου άρεσε να ανεβαίνω στον γυναικωνίτη. Είχε ξύλινο πάτωμα και γύρω στασίδια. Είχε κι εδω εικονοστάσι για αυτές που ανέβαιναν. Σ' αυτό υπήρχε μία εικόνα της Παναγίας με το Χριστό, που ήταν η αγαπημένη μου. Ήταν περίπου 40 επί 50 εκατοστά και μέσα από το τζάμι της στο κάτω μέρος και σε σχήμα ημικυκλικό, σαν ν' αγκάλιαζαν την Παναγία, υπήρχαν κάτι πανέμορφα τριανταφυλλάκια. Δεν ξέρω από τι υλικό ήταν φτιαγμένα αλλά η ομορφιά αυτής της εικόνας με μαγνητίζε. Στεκόμουν και την κοιτούσα με τα παιδικά μου μάτια γεμάτα πίστη και θαυμασμό.

Τα απομεινάρια της εκκλησίας σήμερα [φωτογραφία από το αρχείο του Κυτάρου]

- Από το πλάι είχε πόρτες όπως έχει η σημερινή εκκλησία μας;
- Όχι δεν είχε άλλες πόρτες. Δεν ξέρω αν σου έδωσα να καταλάβεις. Είναι δύσκολο για σένα που δεν τα έζησες. Μα εγώ με όσα θυμήθηκα αλλά και αυτά που ένοιωσα μιλώντας σου για την παλιά εκκλησία μας, έκανα ένα ταξίδι πίσω στα παιδικά μου χρόνια. ■

ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ»

Κείμενο: **ΑΣΤΕΡΙΟΣ «ΤΣΕΛΙΟΥΣ» ΚΕΦΑΛΑΣ**

Η νέα ονομασία του δήμου «ο Αριστοτέλης» με ώθησε να επισκεφτώ εκ νέου το βιβλίο του Χρήστου Π. Μπαλόγλου, "Η Οικονομική Σκέψη των Αρχαίων Ελλήνων", που εξέδωσε η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής. Πριν πολλά χρόνια τις κοινώνες τους ξεκινώντας από τα ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ που μαστίζαν τους πολίτες και στη συνέχεια προσέφεραν τις ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ που θεωρούσαν ότι θα οδηγούσαν στην σωστή επίλυση των. Αυτό που μου έκανε μεγάλη εντύπωση είναι το πόσο κατάλληλα εκφράζουν τόσο τα προβλήματα όσο και οι προτεινόμενες συμβουλές τη σημερινή κοινωνία. Εκείνο όμως που με ταρακούντησε κυριολεκτικά είναι ο ρόλος που πρέπει να παίζει η πολιτεία για να αποκτήσει ο άνθρωπος «τη σύμμετρη προς φύση του ευδαιμονία.»

Αμέσως μου γεννήθηκε το ερώτημα: «Ξέρεί τάχα η πολιτεία τη σύμμετρη προς τη φύση ευδαιμονία του κάθε πολίτη;» Δεδομένης της αλλαγής της διοίκησης του νέου Δήμου της περιοχής, αναρωτήθηκα πόσο ενήμερος είναι ο νέος Δήμαρχος σχετικά με τη σύμμετρη προς τη φύση ευδαιμονία των 20.000 πολιτών.

Αν ποτέ υπήρξε ένα θέμα το οποίο απασχόλησε και απασχολεί όλες τις κοινωνίες είναι το θέμα της ανάπτυξης. Ένας -και ίσως ο κύριος λόγος- είναι ότι η ανάπτυξη μιας χώρας συνήθως συνδέεται με την αύξηση ευκαιριών απασχόλησης του πληθυσμού. Αυτή είναι η καλή πλευρά της ανάπτυξης. Η άλλη, η κακή πλευρά, είναι ότι η ανάπτυξη απαιτεί τη χρήση διαφόρων πηγών οι οποίες πολλακίς είναι περιορισμένες. Το σύνολο των πηγών αυτών είναι το λεγόμενο φυσικό περιβάλλον. Το περιβάλλον μπορεί να θεωρηθεί ως δυο «κάδοι.» Ο ένας κάδος είναι η «αποθήκη» πρώτων υλών όπως διάφορα μεταλλεύματα και το νερό. Ο άλλος κάδος είναι μια «λεκάνη» στη οποία τοποθετούνται τα υπολείμματα των διαφόρων διενεργειών μετατροπής πρώτων υλών σε χρήσιμα προϊόντα. Τόσο η αποθήκη όσο και η λεκάνη έχουν περιορισμένες χωρητικότητες. Οι αποθήκες, αργά ή γρήγορα, εξαντλούνται και οι λεκάνες αργά ή γρήγορα γεμίζουν.

Τα τελευταία πενήντα χρόνια η ανθρωπότητα γνώρισε μια καταπληκτική οικονομική ανάπτυξη.

Αν και αυτή η οικονομική ανάπτυξη ήταν μεγαλύτερη στις λεγόμενες αναπτυγμένες χώρες της Δύσης, η πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα χαρακτηρίστηκε από μια σημαντική ανάπτυξη των αναδυόμενων οικονομιών της Ασίας. Χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία γνώρισαν μια οικονομική ανάπτυξη ίση με περίπου δέκα τοις εκατό (10%) ετησίως του Ακαθαριστού Τοπικού Προϊόντος των. Η καταπληκτική αυτή ανάπτυξη επέφερε μια μεγάλη πίεση στο περιβάλλον. Η τεράστια ζήτηση πρώτων υλών ώθησε τις βιομηχανίες να επεκτείνουν τις εξορυκτικές τους ενέργειες σε μέρη, που οι προηγούμενες γενιές είχαν αφιερώσει σε άλλους σκοπούς. Τεράστιες εκτάσεις γης που προορίζονταν για τη βοσκή ζώων, δασών και γεωργίας μετατράπηκαν σε ορυχεία, εργοστάσια και κατοικίες. Από την άλλη πλευρά ποτάμια, λίμνες και χαράδρες γέμισαν με οικιακά σκουπίδια και βιομηχανικά απόβλητα. Ταυτόχρονα η τεράστια αύξηση της χρήσης των αυτοκινήτων και η βιομηχανική παραγωγή επέφεραν μια μόλυνση του αέρα και του νερού σε σημείο που σήμερα γίνεται λόγος για μια μη-αναστρέψιμη αλλαγή της ατμόσφαιρας με σοβαρές επιπτώσεις στο κλίμα.

Τα τελευταία είκοσι με τριάντα χρόνια, το θέμα ανάπτυξης έχει μεταμορφωθεί στο θέμα «Ανάπτυξη και Περιβάλλον». Οι αναπτυγμένες χώρες επέλεξαν την στρατηγική μιας «αειφόρου ανάπτυξης», όπου γίνονται σοβαρές προσπάθειες μείωσης της χρήσης πρώτων υλών και παραγωγής αποβλήτων. Η βιώσιμη ανάπτυξη (η αειφόρος) είναι ένα μοντέλο που αποσκοπεί στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων του πλανήτη, σε βαθμό που δεν θα στερεί τη δυνατότητα της ικανοποίησης των αναγκών των επόμενων γενεών και χωρίς να οδηγεί στην εξάντλησή τους. Η οικονομική βιωσιμότητα μιας δραστηριότητας και η κερδοφορία δεν αποτελούν πλέον τα μόνα και αποκλειστικά κριτήρια αξιολόγησης και κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα θα πρέπει να αξιολογείται και να εξελίσσεται σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης. Ο νέος ορισμός του όρου «ανάπτυξη» είναι «Η ανάπτυξη είναι η δυνατότητα ικανοποίησης των αναγκών και λογικών επιθυμιών κάποιου και των αναγκών και λογικών επιθυμιών του άλλου.»

Το Δίλημμα

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο νέος ηγέτης είναι η σύγκρουση μεταξύ της ανάγκης να μελετηθεί και να μάθει τον οργανισμό του οποίου αναλαμβάνει τα ηνία και των πιέσεων εκ μέρους αυτών που τον επέλεξαν να «κάνει κάτι γρήγορα.» Πράγματι αυτό είναι το δίλημμα: άμεση δράση για την ικανοποίηση

των ενδιαφερομένων ή μελέτη πρώτα και δράση μετά; Η δική μας συμβουλή είναι να ακολουθήσει ο νέος Δήμαρχος την συμβουλή του συμπατριώτη Σταγειρίτη που μας λέει «Πρώτα απ όλα η ορθή θέση του σκοπού και η ταυτόχρονη διευκρίνιση των τελικών βλέψεων κάθε πράξεως και κατά δεύτερο λόγο η εξεύρεση εκείνων των ενεργειών που επιτυγχάνουν το σκοπό.» Ο σκοπός της πολιτικής είναι σύμφωνα με τον Αριστοτέλη «να καθορίσει το ρυθμό του κοινού πολιτικού βίου μέσα σε τέτοια πλαίσια τα οποία θα κάνουν δυνατό ν' αποκτήσει ο άνθρωπος που ζει στην πολιτεία «τη σύμμετρη προς φύση του ευδαιμονία.» Κατά τον Αριστοτέλη η άρθρωση της πολιτείας έχει ως σκοπό τη εξασφάλιση του «ζην», το οποίο προϋποθέτει το μη αυτάρκες του ατόμου. Όταν όμως επιτευχθεί αυτό, τότε θέτει ως σκοπό το «ευ ζην.» Για τον Αριστοτέλη αυτάρκεια είναι η ταυτόχρονη ικανοποίηση του «ζην» και του «ευ ζην.» Η αυτάρκεια αποτελεί τη αναγκαία και ικανή συνθήκη για τον ευδαιμόνα βίο των πολιτών. «Το ύψιστο αγαθόν, το οποίο επιδιώκουν οι άνθρωποι είναι η ευδαιμονία (επιτυχία στη ζωή μας).»

Ο Δήμος Αριστοτέλη με τις άφθονες παραλίες του και τα παρθένα δάση του Χολομώντα, του Κάκαβου, της Βαρβάρας και του Αγίου Όρους, θα μπορούσε να γίνει το εκκολλημένο εκατοντάδων μικροεπιχειρήσεων που θα απασχολούν χιλιάδες νέους που σήμερα μαραζώνουν στις καφετέριες και στα ιντερνέτ μπαράκια. ■

Από το 1985 κοντά σας

Romina Pizza

PIZZA & PASTA
Ηρώων 13 • Ιερισσός Χαλκιδική

DELIVERY (16.30-2.00)
2377022890
6975865935

ΧΑΛΚΙΑΣ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Παντοπωλείο - Οπωρολαχανικά
Ιερισσός

Τηλ.: 2377 023 981

ΕΛΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ-ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Οδοντίατρος - Ιατρός - Ειδικός Ορθοδοντικός
τ. Διευθύντρια

Ορθοδοντικού Κέντρου ΙΚΑ Β. Ελλάδος

Δέχεται με ραντεβού

Ιατρεία Εθν. Αμύνης 13 - Τηλ. 2310 231 722 Θεσ/νίκη

Τώρα και στην Ιερισσό!

Κιν. 6974 749 534

ΠΡΟΣΤΡΙΒΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΙΣΣΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΩΚΡΑΤΗ

ΓΙΑ ΤΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΛΑΔΙΑΒΑΣ ΣΤΑ 1916

(Πληροφορίες από τὸ Ἀρχεῖο τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος) ¹

Κείμενο: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΥΡΟΥ, Φιλολόγος

Μεταξύ τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς Ἱερισσοῦ ὑπῆρχε μακροχρόνια διαφορὰ κατὰ τοὺς δύο προηγούμενους αἰῶνες ὡς πρὸς τὴν κυριότητα τῶν χωραφῶν στὴ θέση τοῦ κατεστραμμένου χωριοῦ Ἀλαδιάβα² καὶ ἡ ὑπόθεση τὸ 1916 βρισκόταν στὰ δικαστήρια.

Στὶς 16 Ἰανουαρίου 1916 ἡ Μονὴ τῶν Ἰβήρων ἔστειλε Τηλεγράφημα πρὸς τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατηγορώντας τὸν Ἐπίσκοπο Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους Σωκράτη³, ὅτι παρότρυνε στὴν ἐκκλησία τοὺς κατοίκους τῆς Ἱερισσοῦ νὰ καλλιεργοῦν μοναστηριακὰ κτήματα καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι πῆραν θάρρος καὶ καλλιέργησαν ἀγρούς τοῦ Ἰβηρητικoῦ Μετοχίου Πυργουδίου στὴ θέση «Ἀλαδιάβα»⁴, καὶ καταγγέλλοντας τὴν ἀξιοποίητη πράξη τοῦ Ἐπισκόπου παρακαλοῦν νὰ διατάξει τὴν παρεμπόδιση τῶν ἀυθαιρειῶν τῶν κατοίκων τῆς Ἱερισσοῦ.

Ο Ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους Σωκράτης (1911-1944) [φωτογραφία τοῦ Ν. Παπαζαρία]

Αὐτοῦσιο τὸ Τηλεγράφημα τῆς Ἱ. Μονῆς τῶν Ἰβήρων ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἱεράν Σύνοδο, Ἀθήνας.

Κατάπληκτοι καὶ ἀλγοῦντες ἀνακοινοῦμεν ὅτι ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους ἐπ' ἐκκλησίας⁵ ἐξεφώνησε λόγον 10 Ἰανουαρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Κυριακὴν παροτρύνας κατοίκους Ἱερισσοῦ ὅπως ἀθροοὶ καλλιεργῶσι Μοναστηριακοὺς ἀγρούς ἡδη ὁπότε νόμος δέν λειτουργεῖ κατὰ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ, συνεπῶς δέ ἀδύνατος ἡ παρακώλυσις καὶ ὅτι ὅταν δικαστικῶς ἀποδοθῇ τὸ δίκαιον τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν μονῇ ὑποβληθήσονται εἰς βαρείας ἀποζημιώσεις.

Κάτοικοι ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῶν ἐπαναστατικῶν αὐτοῦ λόγων ἐπέδραμον ἀθρόως καλλιεργήσαντες Μοναστηριακὰς ἡμῶν γαίας Μετοχίου Πυργουδίου θέσιν Ἀλαδιάβα ἀυθαιρέτως. Καταγγέλλοντες ὅθεν ἀξιοποιῶν πρᾶξιν ἐπισκόπου παρακαλούμεν διατάξτε παρακώλυσιν ἀυθαιρειῶν παρὰ κατοίκων Ἱερισσοῦ καὶ ἄρσιν τοιοῦτων ἀδικημάτων.

Ἐπίτροποι καὶ ἅπαντες προεστῶτες Μονῆς Ἰβήρων».

Ἡ Ἱερά Σύνοδος σέ συνεδρίασή της στίς 29 Ἰανουαρίου διάβασε τὸ Τηλεγράφημα καὶ στίς 3 Φεβρουαρίου μέ Ἐγγραφοῦ τῆς τὸ διαβίβασε στό Ὑπουργεῖο τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὡς ἀρμόδιο.

Στίς 19 Ἀπριλίου ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης μέ Ἐπιστολή του ἐνημέρωσε τὸν Ἐπίσκοπο, ὅτι στέλνει τὸ Τηλεγράφημα τῆς Μονῆς Ἰβήρων στὴν Ἱερά Σύνοδο⁶.

Ὁ Ἐπίσκοπος Σωκράτης στίς 10 Μαΐου ἔστειλε πρὸς τὸν Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο τετρασέλιδη χειρόγραφη Ἐπιστολή, σέ ἀπάντησιν τῆς δικῆς του, ὅπου διαφεύδει τοὺς Ἐπιτρόπους τῆς Μονῆς γιὰ ὁμιλία του στὴν ἐκκλησία τῆς Ἱερισσοῦ καὶ ἀναλύει διαχρονικὰ τὴν διαφορὰ – φιλονικία μεταξύ Μονῆς Ἰβήρων καὶ Ἱερισσοῦ, δίνοντας ἐξηγήσεις καὶ πληροφορίες.

Αὐτοῦσια ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου Σωκράτη ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐν Λιαριγκόβη 10 Μαΐου 1916

Πρὸς τὸν Παναγιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης

Κύριον Γεννάδιον

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' ἀρ. 2847 ἐπιστολῆς Ὑμῶν.

Ἐξεπλάγημεν ἀναγνώσαντες τὸ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδο τηλεγράφημα τῶν Ἐπιτρόπων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων, διότι τοιοῦτον λόγον δέν ἐξεφώνησαμεν ποτέ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἱερισσοῦ καὶ ἐλυπήθημεν, διότι προέβησαν εἰς τόσον ἐπίσημον διάβημα χωρὶς νὰ ἐξετάσουν καὶ βεβαιωθοῦν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀκουσματος αὐτῶν.

Ὅσον δέ ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς καλλιεργείας ὑπὸ τῶν κατοίκων Ἱερισσοῦ γαιῶν μοναστηριακῶν, εἶναι γνωστὴ Ὑμῖν ἡ διαφορὰ ἡ ὑφισταμένη ἀπὸ ἐτῶν μεταξύ τῆς Μονῆς καὶ τῶν κατοίκων Ἱερισσοῦ ὡς πρὸς τὴν Κυριότητα τῆς θέσεως Ἀλαδιάβα, ἢν οἱ μὲν κάτοικοι Ἱερισσοῦ θέλουσι κτήματα, διότι αὕτη ἀνήκεν εἰς τοὺς κατοίκους Ἀλαδιάβα (ἄλλοτε χωρίον), οἵτινες μετώκησαν καὶ κατοικοῦν ἐν Ἱερισσῷ ἀποτελοῦντες ἰδίαν συνοικίαν, ἡ δὲ Μονὴ λέγει ἰδικὴν της, διότι οἱ ἰδιοκτῆται κάτοικοι Ἀλαδιάβα ἐπώλησαν εἰς αὐτὴν τὰ κτήματά των ἐκεῖ.

Ἡ φιλονικία αὕτη χρονολογεῖται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Τελευταῖον ἐπὶ τοῦ τέως καθεστῶτος⁷ ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάνθη, ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἀνήκει εἰς τὸ Δημόσιον⁸ καὶ ἐσκέπετο νὰ ἐγκαταστήσῃ Βοσνίους πρόσφυγας⁹. Τότε ἠναγκάσθη ἡ Μονὴ νὰ ἔλθῃ εἰς συμβιβασμὸν μετὰ τοῦ χωρίου καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς κατοίκους ἐν Μετόχιον παρὰ τῷ χωρίῳ¹⁰ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς βοσκῆς τῶν ζῶων των ἐν ὠρισμένην περιοχῇ τῆς θέσεως τῆς

φιλονεικουμένης, οἱ δὲ κάτοικοι νὰ μαρτυρήσουν ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν Μονήν.

Δυστυχῶς ἡ Μονὴ δέν ἐτήρησε τὸν λόγον της παρελθόντος τοῦ κινδύνου καὶ ἔκτοτε οἱ κάτοικοι ἐξακολουθοῦν κατ' ἔτος καὶ τὸν ἐλαιόκαρπον νὰ μαζεύουν ἐκ τῶν ἐλαιοδένδρων καὶ τὰς γαίας τῆς θέσεως ταύτης νὰ καλλιεργοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ εἰρηνοδίκης, ὅταν ἐζήτησεν ἡ Μονὴ νὰ κάμῃ προσωρινὰ μέτρα, ἀπεφάνθη, ὅτι ἡ νομὴ ἀνήκει ἀμφοτέροις. Εἰς μάτην ἀφ' ὅτου ἦλθον (ἀπὸ τοῦ 1911) παρώτρυνα καὶ προφορικῶς καὶ γραπτῶς καὶ τηλεφωνικῶς τοὺς προεστῶτας τῆς Μονῆς¹¹ νὰ παραχωρήσουν τὰ ἐν τῷ συμβιβασμῷ τοῦ 1911 εἰς τὴν Κοινότητα καὶ νὰ ἡσυχάσουν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ δαπανῶν, αἱ ὁποῖαι πολὺ θὰ ὑπερβῶν τὴν ἀξίαν τοῦ παραχωρουμένου μικροῦ Μετοχίου¹² καὶ ἡ Κοινότητα θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποτελειώσῃ τὸν ναόν της¹³, δι' οὗ χρησιμοποιεῖ τὸ ἐνοίκιον τῆς νομῆς τῆς χειμερινῆς (περὶ τὰς 2 χιλ. δραχμάς), τὸ ὁποῖον σήμερον ἀναγκάζεται νὰ δαπανᾷ διὰ δικαστικά ἐξοδα. Ἡ Ἱερά Μονὴ ἐκώφευσε εἰς τὰς προτροπὰς καὶ παρακλήσεις μου καὶ ἤγειρε τὴν ἀγωγὴν περὶ κυριότητος εἰς τὰ Δικαστήρια.

Ἴνα μὴ χάνῃ ἡ Κοινότης τὴν συνεχῆ νομὴν κατὰ τὰς ὁδηγίας τῶν δικηγόρων της ἐξακολουθεῖ καὶ τὰς ἐλαίας νὰ δρέπῃ καὶ τὰς γαίας νὰ καλλιεργῇ.

Κατὰ ταῦτα δέν εἶχεν ἀνάγκην ἡ Κοινότης νὰ προτραπῇ ὑπ' ἐμοῦ νὰ καλλιεργῆσῃ τὰς γαίας ταύτας, ἀφοῦ αὐτὸ ἀπὸ ἐτῶν τὸ κάμνει· ἀλλ' οὔτε ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ ἀποτρέψω αὐτοὺς ἀπὸ τούτων προδικάζων, ἀφοῦ ἡ Κοινότης πᾶσα σύμφωνος διεξάγει δίκην. Εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης ταύτης δέν ἀναμεινύομαι, μόνον χρέος μου ἐθεώρησα νὰ προστῶ συνεδριάσει κοινωτικῆς, εἰς ἣν (τῇ 19 Ἰαν.) ἐξελέγη μία ἐπιτροπὴ, ἵνα φροντίξῃ περὶ τῆς διεξαγωγῆς τῆς δίκης καὶ κατ' ἔτος νὰ ἐξελέγῃ τοὺς λογαριασμούς αὐτῆς.

† ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους Σωκράτης».

Τὸ ἀπὸ 3 Φεβρουαρίου Ἐγγραφοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τὸ Τηλεγράφημα τῆς Μονῆς Ἰβήρων παραπέμφθησαν στό Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου (Γ.Ε.Τ.), τὸ ὁποῖο σέ ἀπάντησιν διαβίβασε στίς 16 Ἰουνίου στὴν Ἱ. Σύνοδο τὴν Ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου Σωκράτη πρὸς τὸν Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, ἡ ὁποία εἶχε διαβιβασθεῖ, ὅπως φαίνεται, στό Γ.Ε.Τ.

Στίς 6 Ἰουλίου ἡ Ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου συζητήθηκε στὴν Ἱ. Σύνοδο, ὅπου κρίθησαν ἐπαρκεῖς οἱ ἐξηγήσεις καὶ οἱ πληροφορίες του καὶ ἔπαυσε κάθε περαιτέρω ἐνέργεια.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Ἡ ἔρευνα στό Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἀθήνα) πραγματοποιήθηκε στίς 12 Ὀκτωβρίου 2010, μετὰ ἀπὸ σχετικὴ ἄδεια-ἀπόφασή της, ἀφοῦ προηγήθηκε παράκληση τοῦ γράφοντα πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἱερισσοῦ, Ἁγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικόδημο καὶ γραπτὸ αἴτημα τοῦ τελευταίου πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδο, μέ σκοπὸ τὴ συγκέντρωση πληροφοριῶν γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τοῦ Μητροπολίτη Ἱερισσοῦ Σωκράτη >>

» (1911-1944) και για την Ιστορία της Μητροπόλεως.

Τα Έγγραφα, που μάς παραχωρήθηκαν, ήδη δημοσιεύθηκαν περιληπτικά στο περιοδικό «ΑΡΝΑΙΑ» (βλέπε τεύχη 89/2010 και 90-92/2011). Τα αναφερόμενα στο παρόν άρθρο Έγγραφα δημοσιεύθηκαν (περιληπτικά) στο τεύχος 89/Όκτώβριος – Δεκέμβριος 2010, σελ. 21.

2 Η Ί. Μονή Ίβήρων σε επιστολή της προς τον Έπίσκοπο Σωκράτη στις 26-2-1912 (ως απάντηση στην από 24-2-1912 επιστολή του) γράφει, ότι η Κοινότητα Ίερισσού πριν από μερικά χρόνια «εγέννησε τό Ζήτημα της Αλαδιάδας, την όποιαν ή Μονή κατέχει δυνάμει έγγραφων απ' άμνημονεύτων χρόνων, κηρύττουσα αυτήν ως κτήμα έαυτής». (Η επιστολή, βρίσκεται στο Αρχείο της Ί. Μητροπόλεως Ίερισσού, Άγ. Όρους και Άρδαμερίου και είναι ανέκδοτη, έξασέλιδη και χειρόγραφη και ευέλπιστοίμε να την παρουσιάσουμε αύτούσια και ύπομνηματισμένη σε επόμενο τεύχος του περιοδικού σε αύτοτελές άρθρο με τίτλο: «Νεώτερα στοιχεία για τή διεκδικηση της περιοχής Αλαδιάδας»).

3 Άρχιεράτευσε από τό 1911 στην Έπισκοπή Ίερισσού και Άγίου Όρους, ή όποια τό 1924 προήχθη σε Μητρόπολη Ίερισσού και Άγίου Όρους και τό 1940 συγχωνεύθηκε με τή Μητρόπολη Άρδαμερίου με τήν όνομασία Μητρόπολη Ίερισσού, Άγίου Όρους και Άρδαμερίου, μέχρι τό 1944 (17 Σεπτεμβρίου, ήμέρα της Κοιμήσεώς του) δηλ. για 33 χρόνια. Φέτος τόν Όκτώβριο και τόν Νοέμβριο συμπληρώνονται 100 χρόνια από τήν έκλογή του, τή χειροτονία του και τήν έλευσή του στην έδρα της Έπισκοπής (τή Λιαρίγκοβη).

4 Βρίσκεται στην περιοχή του Πρόβλακα (Νέων Ρόδων) και της «Κουμίτσας» στά ΒΑ σύνορα του Άγίου Όρους. Για τό Μετόχι βλέπε ένδεικτικά: Χρήστου Καραστέργιου-Κώστα Ύψηλάντη, Περιηγητές στην Ίερισσό, ΚΥΤΤΑΡΟ ΙΕΡΙΣΣΟΥ, τχ. 2/2010, σ.σ. 26 – 27, όπου ύπάρχει και άλλη Βιβλιογραφία.

5 Δηλαδή στον Ί. Ναό του Γενεσίου της Θεοτόκου Ίερισσού.

6 Προφανώς ή Μονή ταυτόχρονα έστειλε τό Τηλεγράφημα και στον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, επειδή ή έπισκοπή Ίερισσού και Άγίου Όρους ύπαγόταν σ' αυτόν και προφανώς ό Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης μαζί με τήν έννημερωτική Έπιστολή προς τόν Ίερισσού, ή όποια δέν ύπάρχει ούτε στο Αρχείο της Μητροπόλεως Ίερισσού, ούτε στο Αρχείο της Δ. Ί. Συνόδου, έστειλε σ' αυτόν και τό Τηλεγράφημα της Μονής Ίβήρων.

Η Ιερά Μονή Ίβήρων [Αεροφωτογραφία]

7 Δηλαδή, επί Όθωμανικής Κυριαρχίας.

8 Η Ί. Μ. Ίβήρων στην παραπάνω αναφερόμενη επιστολή της γράφει, ότι ή Κοινότητα της Ίερισσού με τήν διεκδικητική της συμπεριφορά «Ουδέν κατώρθωσεν, ως ήτο φυσικόν, παρά μόνον προύκάλεσε, συνεπεία της καταμηνύσεως αύτης, τήν έξοδον Κυβερνητικής έπιτροπής, Κομήσιας, ήτις εξέτάσσα τά τε έγγραφα της Μονής και τας μαρτυρίας πολλών εύσυνειδήτων χριστιανών έκ τών πέριξ χωριών επεκύρωσεν τήν κυριότητα της Μονής».

9 Πρόκειται για μουσουλμάνους από τή Βοσνία. Για τό θέμα της εγκατάστασής τους στην περιοχή Αλαδιάδας ό Χρήστος Καραστέργιος, Αλαδιάδα, τό ξεχασμένο χωριό, ΚΥΤΤΑΡΟ ΙΕΡΙΣΣΟΥ, 6/2011, σ. 5, γράφει: «Οί Τούρκοι διοικητικοί ύπάλληλοι άπειλησαν ότι θά εξέτάσουν, με ειδική έπιτροπή, τά δίκαια του μοναστηριού και θά φέρουν μουσουλμάνους από τή Βοσνία για να έποικίσουν τά διεκδικούμενα εδάφη του μετοχίου, ώστε μ' αυτό τόν τρόπο να μπει φραγμός στις μεταξύ τους έριδες. Τότε οι μοναχοί θορυβήθηκαν και ζήτησαν συμβιβασμό, που οι Ίερισσιώτες δέν δέχθηκαν».

10 Πρόκειται για τό Μετόχι «Κοτσάκι», ή τοποθεσία του όποιου βρίσκεται στον σημερινό οικισμό. (Πληροφορία Χρή-

στο Καραστέργιου).

11 Δείγμα της συμβιβαστικής παρέμβασης του Έπισκόπου Σωκράτη είναι ή από 26-2-1912 επιστολή της Μονής Ίβήρων. (Βλέπε Σημ. άρ. 2).

12 Βλέπε Σημείωση άρ. 10.

13 Δέν γνωρίζουμε σε ποιόν ναό αναφέρεται. Ίσως να πρόκειται για έπισκευή ή επανάκτηση του παλαιωμένου ένοριακού ναού [βλέπε, Άωνύμου, Σύντομη ιστορική περιγραφή του χωριού Ίερισσός κοντά στο Άγιον Όρος του Άθω (στά σλαβικά, σε μετάφραση Άριστέιδης Κιριμιτσάνης), Όδησός 1882, σ. 10, όπου αναγράφονται τά έξής σχετικά με τόν ναό: «Η εκκλησία εδώ είναι πολύ παλαιά και φτωχική και από τήν έξωτερική της πλευρά λίγο ξεχωρίζει από τίς άπλές καλύβες»] ή για κάποιο έξωκκλησι. Σε Κώδικα Ληψοδοσίας της Ί. Μ. Βατοπαϊδίου (1914-1920) αναφέρεται συνδρομή 2.300 δρχ. τό 1915 για άνεγειρόμενη εκκλησία της Ίερισσού. (Βλέπε: Κωνσταντίνος Θ. Χιοΐτης, Οικονομική άρραγή τών Μονών Ήεροποτάμου και Βατοπαϊδίου σε εκκλησίες και σχολεία της Χαλκιδικής (1835-1924), ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, τχ. 48 -49, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 124. ■

Ο φρούρμος του Μυχάλη

Ιερινός Τηλ.: 23770 22337

ΓΙΑΤΡΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

«ΙΛΙΑΤΣΙΑ»

Κείμενο : ΓΙΑΝΝΗΣ Π. ΜΑΡΙΝΟΣ

Τα παλαιότερα χρόνια, σε κάθε χωριό υπήρχε και ένας πρακτικός γιατρός ή μια γιάτρισσα, οι οποίοι δεν ήταν σπουδαγμένοι. Άνθρωποι απλοϊκοί, συνήθως αγράμματοι, που είχαν το χάρισμα και την εμπειρία να θεραπεύουν κάποιες αρρώστιες.

Για κάθε περίπτωση αρρώστιας ή παθήματος είχαν και τα ανάλογα γιατροσόφια τα οποία επεξεργάζονταν οι ίδιοι. Παράλληλα συνιστούσαν και τα φάρμακα που μας προσφέρει η φύση, ιδιαίτερα τα βότανα. Επόμενο ήταν να μη λείψουν και από το χωριό μας αυτοί οι άνθρωποι.

Στη συνέχεια, ως δούμε τα θεραπευτικά μέσα που χρησιμοποιούσαν για κάθε περίπτωση ασθένειας ή παθήματος.

▷ Για πονοκεφάλους, έδεναν ένα μαντίλι γύρω από το κεφάλι, ανάμεσα στο οποίο θα υπήρχε μια κομπρέσα με ξίδι.

▷ Για διάφορα κοψίματα, άπλωναν πάνω στην πληγή ένα τσιγαρόχαρτο με καπνό ή άλειφαν την πληγή με «**κοψόλαδο**», ένα υγρό που γίνεται από άγριο φυτό «**σπαθόχορτο**» και λάδι και είναι πολύ αποτελεσματικό και για άλλες περιπτώσεις.

▷ Για κρυώματα με δυσκολία στην αναπνοή, βράζανε φύλλα ευκαλύπτου, για εισπνοές του αχνού της βράσης. Η συνταγή αυτή χρησιμοποιείται και σήμερα σε ανάλογες περιπτώσεις.

▷ Για βαριάς μορφής κρυολογήματα με βήχα, συνιστούσαν αφεψήματα «**ματζούνια**», με λισφακιά, χαμομήλι, φλαμούρι, φλασκούνι, μια κουταλιά της σούπας πετρέλαιο, βεντούζες κοφτές και ματωμένες όπως τις έλεγαν, πίτουρα ζεσταμένα στο τηγάνι τα οποία έβαζαν σε μια υφασμάτινη σακούλα και τα τοποθετούσαν πάνω στους πνεύμονες. Όλα αυτά τα «**Ιλιάτσια**», όπως τα ονομάζουμε στο χωριό μας, χρησιμοποιούνταν σε κάθε περίπτωση βαριάς πνευμονίας ή όποια, πριν εμφανιστεί η πενικιλίνη, αποτελούσε την πρώτη αιτία θανάτων τα χρόνια εκείνα.

▷ Σε περιπτώσεις πόνων στην κοιλιά, εδώ χρειαζόταν να τρίψουνε τον αφαλό με «**κηράλειμμα**» αλοιφή, που γινόταν από κεριά και λάδι. Για τη διαδικασία του τριψίματος υπήρχαν οι ειδικές, γυναίκες συνηθέστερα. Ειδικότερη για τον αφαλό στο χωριό μας ήταν, η γιαγιά Μαρία Νταλιάνου, σύζυγος του Παντελή Παπαδόπουλου ή Ίσαντες.

▷ Για τη βασκανία εκτός από το νερό και το λάδι για το ξεμάτιασμα υπήρχε και το κάπνισμα, η διαδικασία του οποίου γινόταν ως εξής: Άναβαν σούσουρα για να δημιουργούν καπνό, περνούσαν σταυροειδώς τον ασθενή πάνω από τον καπνό, ψυθιρίζοντας κάποιες ευχές. Μια διαδικασία που έμοιαζε περισσότερο με ειδωλολατρική ενέργεια.

▷ Για τη ψώρα, που και στα δικά μας χρόνια την περάσαμε και κύρια αιτία ήταν η έλλειψη ζάχαρης στον οργανισμό, συνιστούσαν μια αλοιφή με γαλαζόπετρα και θειάφι την οποία επεξεργάζονταν

με ελαιόλαδο. «**Και όποιος αντέξει!**» Είχα την εμπειρία αυτής της θεραπείας, ένα βράδυ που τη χρησιμοποίησα και έτρεχα όπως ο τρελός στην κεντρική βρύση του χωριού, να ξεπλυθώ γιατί, τέτοιο τσουξίμο δεν ξανάβωσα ξανά στη ζωή μου. Το καλοκαίρι με τα μπάνια στη θάλασσα, μας περνούσε η ψώρα. Έλα όμως που οι μανάδες μας, μας κυνηγούσαν να μη κάνουμε μπάνιο στη θάλασσα. «**Μαυρουκαμμένοι, να πας στ' θάλασσα να πνιγείς και να 'ρθεις ιδώ θα σι βουλέψου ιγώ**», μας έλεγαν.

▷ Όταν πιτσιρικάδες παίζαμε πετροπόλεμο και άνοιγε κανένα κεφάλι, βάζαμε καπνό από τσιγάρο για να σταματήσει η αιμορραγία και δέναμε το κεφάλι με ένα μαντήλι. Αυτό το δέσιμο το ονομάζαμε «**Μπαρέτα**». «**Τ'ν έκανι πάλι τ'ν μπαρέτα η Γιάν'ς**».

▷ Τα χρόνια εκείνα, η ξυπολησιά ήταν στις δόξες της. Έτσι είχαμε όλο το καλοκαίρι ένα πρόβλημα με τους «**Σκλυκατορίτες**», ένας ερεθισμός στο πέλμα του ποδιού και της πατούσας, που δημιουργούσε και πύον. Η ονομασία έχει την έννοια ότι, δήθεν πατούσαμε κατούρημα από σκυλί. Άλλη ήταν η αιτία, «**πετροζουλίσματα**» τα οποία προερχόταν από το ότι περπατούσαμε ξιπόλητοι. Από την ίδια αιτία σπάναμε και τα δάκτυλα των ποδιών μας.

▷ Το φάρμακο για να σταματήσει το αίμα, ήταν να βάζουμε «**βουνιά**», από άλογα και μούλάρια πάνω στο πονεμένο μέρος. Και να φανταστεί κανείς ότι η ακαθαρσία των αναφερομένων ζώων, σύμφωνα με την επιστήμη, είναι φορέας μικροβίων τετάνου. Ο Θεός μας φύλαγε.

▷ Όταν ήμασταν μικροί σε ηλικία και παθαίναμε, ρήξη στους όρχεις δηλαδή «**κλήη**», βράζανε μαϊντανό και αφού τον στραγγίζανε τον τοποθετούσαν πάνω στο συγκεκριμένο σημείο. Είχα αυτή την δυσάρεστη εμπειρία όταν ήμουν 5 χρόνων και έτυχε να πηδήσω από ένα πεζούλι μεγάλου ύψους. Η αλήθεια είναι ότι δεν μου άφησε κουσούρι.

Η μακαρίτισσα θεία Αικατερίνη Καρανίκηνα, που ήταν φίλες με την επίσης μακαρίτισσα μητέρα μου, όσες φορές ανταμώναμε μου έλεγε: «**Παννούδι μ' τι κάν'ς; Θμάσι, που μη τ'ν μανούδας, σι έβαζαμι στα μπουμπουλούδιας μαϊντανό;**»

▷ Σπασμένα πόδια και χέρια. Στην περίπτωση αυτή είχαμε τους πρακτικούς Ορθοπεδικούς, αρσενικούς και θηλυκούς. Εκείνος που έμεινε στην ιστορία του χωριού μας, ως ο καλύτερος στο είδος του ήταν, ο γερο Νικόλας Γαλατσιάνος. Η φήμη είχε κυκλοφορήσει σχεδόν σε όλη την Ελλάδα και πολλοί παθόντες ερχόταν στην Ιερισσό να θεραπευτούν. Ορθοπεδικός γυναίκα στον εδώ οικισμό, ήταν η Βαγγελίτσα Στρούνη το γένος Γαλατσιάνου, απόγονος του γερο Νικόλα.

Τον γνώρισα σε μικρή πάλι ηλικία το γερό Νικόλα, όταν μια φορά, που η αείμνηστη θεία μου Βάγια Παντελιάδου καθάριζε την παράγκα και είχε βοηθό της τη μητέρα μου, στο πίσω μέρος της παράγκας, είχαν ακουμπήσει τη σούστα του κρεβατιού. Ο σατανάς με έβαλε, πατώντας από σούστα σε σούστα να ανεβώ στο πάνω μέρος, οπότε γύρισε ανάποδα από το βάρος μου η σούστα και

έπεσε πάνω στο δεξιό μου γόνατο και με το έκανε κομμάτια.

Φώναξαν το γερό Νικόλα ο οποίος, αφού μπόρεσε να το συμμαζέψει, μου το έδεσε με κλάτες εσωτερικά, στις οποίες είχε βάλει έμπλαστρο που το επεξεργάστηκε ο ίδιος. Όταν μια μέρα καθόμασταν με τη μητέρα μου, η ίδια πρόσεξε ότι από το δεμένο πόδι μου έβγαιναν σκουλήκια. Πανικόβλητη πήγε και έφερε τον γερο Νικόλα ο οποίος μας εξήγησε τι είχε γίνει. Το έμπλαστρο, είχε γίνει από τρίχες κατσικίσιας τις οποίες τρίχες, είχαν φτύσει μύγες και από τα αυγά τους εκκολάφτηκαν τα σκουλήκια πάνω στο πόδι μου. Τα σκουλήκια εξαφανίστηκαν αμέσως με το «**κατράνι**», μια πρακτική αλοιφή που τη χρησιμοποιούσαν στις πληγές των ζώων. Το ευτύχημα ήταν, που δεν έπαθα καμιά μόλυνση και δεν μου άφησε και κανένα κουσούρι στο πόδι μου. Δόξα τω Θεώ! Πρέπει να επισημάνω επίσης ότι τα σκουλήκια άρχισαν να ενεργοποιούνται πάνω στο πόδι μου, γεγονός που με άφησαν σημάδι το οποίο, είναι και τώρα ευδιάκριτο.

▷ Μεγάλο επίσης πρόβλημα είχαν οι άνθρωποι και των δυο φύλλων με τους «**Τσούρλους**», «**Δοθίνες**» με την ιατρική ορολογία. Ήταν μια επίπονη κατάσταση που κρατούσε μέρες μέχρι να δημιουργηθεί το πύον και να σπάσουν. Για να επιταχυνθεί η ωρίμανσή τους βάζανε ώριμη ντομάτα ή σπασμένα ωμά κρεμμύδια και κηράλειμμα. Είχαμε και τα «**Κουκούδια**», την «**Ακμή-Σταφυλλόκοκκ**». Αυτά δημιουργούσαν διάφορους ερεθισμούς ειδικότερα στο πρόσωπο οι οποίοι πολλές φορές άφηναν και σημάδια.

▷ Μόλις μας περνούσε ο πυρετός από την ελονοσία, που μας μάστιζε εκείνα τα χρόνια μας έδιναν να φάμε ξυδοπαπάρα, για να δροσιστεί ο οργανισμός από τον πυρετό!

Όταν ζητούσαμε το απόγευμα, πεινασμένοι κανένα κομμάτι ψωμί, μας έλεγαν: «**Δε κάν' τώρα, βασιλίη η ήλιος, θα φας τ'ν μάνας!**»

▷ «**Αρνηθουφυλιά**», «**Νυκταλωπία**», με την ιατρική ορολογία. Μια πολύ δυσάρεστη κατάσταση για πολλούς ανθρώπους. Αιτία ήταν η αβιταμίνωση του οργανισμού, που προκαλούσε τύφλωση ιδιαίτερα, από τις ώρες που βασιλευε ο ήλιος και διαρκούσε όλη τη νύχτα. Την ημέρα δεν υπήρχε πρόβλημα. Η θεραπεία γινόταν ως εξής: Αγόραζαν από τον κρεοπώλη ένα κομμάτι σηκώτι το οποίο έκοβαν σε κομματάκια και αφού τα έψηναν τα έρριχναν να το τσιμπήσουν πρώτα οι κότες και μετά το έδιναν στον παθόντα να το φάει!

Κοινή διαπίστωση όλων των ανθρώπων της ηλικίας μου είναι ότι μέχρι τη 10ετία του '50 η διαβίωσή μας ήταν ίδια με πολλές από τις Αφρικανικές χώρες όπως τη ζούμε σήμερα οι άνθρωποι αυτοί. Οι νεολαίοι, όταν μας ακούνε να τα λέμε αυτά, αδυνατούν να μας πιστέψουν.

Ευχή μου, και ευχή όλων, όσων περάσαμε τις αναφερόμενες καταστάσεις τλαιπωριών και δυσχερειών είναι, να μη τις ζήσουν τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας.

Η τρόικα, τι γνώμη έχει γι' αυτά που αναφέρω! ■

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ Α' ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ

Κείμενο: **ΑΡΧΙΜ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΜΑΪΔΩΝΗΣ**,
Πρωτοσύγκελλος-Ιεροκήρυκας Ι. Μ. Ιερισσού

Α. Ο Πατριάρχης

Ο Πατριάρχης Ιερεμίας Α' είναι ένας από τους πιο επιφανείς Πατριάρχες μετά την άλωση της Κων/πόλεως.

Γεννήθηκε στη Ζίτσα των Ιωαννίνων το 1485. Έμαθε τα πρώτα γράμματα στην Μονή Προφήτου Ήλια κοντά στη Ζίτσα. Εκεί απέκτησε πλούσια εκκλησιαστική παιδεία. Στις κοντινές Μονές του Νησιού των Ιωαννίνων λειτουργούσαν περίφημες Σχολές.

Συνδέθηκε πνευματικά με τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων Θεόληπτο, ο οποίος τον έκανε μοναχό.

Ο Θεόληπτος προάγεται σε Πατριάρχη Κων/πόλεως και ο Ιερεμίας το 1514 σε Μητροπολίτη Σόφιας.

Στις 31 Δεκεμβρίου 1522 εκλέγεται «ψήφω κλήρου και λαού» Οικουμενικός Πατριάρχης Κων/πόλεως.

Μόλις 70 χρόνια έχουν περάσει από την πτώση του Βυζαντίου. Την εποχή αυτή Σουλτάνος είναι ο Σουλεϊμάν Α' ο Μεγαλοπρεπής και Νομοθέτης (1521-1566), που επεκτείνει την Τουρκική κυριαρχία στη Ρόδο, την Πελοπόννησο, τις Κυκλάδες και έφθασε να πολιορκήσει το 1529 ανεπιτυχώς τη Βουδαπέστη.

Με την άνοδο του στον Πατριαρχικό θρόνο ο Ιερεμίας ξεκινά μια σειρά περιοδειών με σκοπό να λύσει επί τόπου χρονίζοντα προβλήματα σ' όλο τον ορθόδοξο χώρο.

Πρώτη περιοδεία του ή Κύπρος, ή Αίγυπτος, το Σινά και οι Άγιοι Τόποι. Μάλιστα στά Ιεροσόλυμα το 1525 συνεκάλεσε Σύνοδο στην οποία συμμετείχαν και οι Πατριάρχες Ιεροσολύμων, Άλεξανδρείας και Άντιοχείας.

Ταυτόχρονα μεριμνά για Μητροπόλεις και Έπισκοπές του Οικουμενικού θρόνου και επιλύει διάφορα κανονικά θέματα. Αγωνίζεται για την

άντιμετώπιση καινοφανών διδασκαλιών και υπερασπίζεται την ανόθευτη Όρθοδοξη πίστη. Ιδιαίτερη είναι η μέριμνά του για τα Μοναστήρια και ενθαρρύνει τον κοινοβιακό θεσμό.

Στηρίζει τον Αγιορείτικο Μοναχισμό και είναι ο Ίδρυτής της Ίερας Μονής Σταυρονικήτα.

Σέ άλλες περιοδείες του από το 1525 μέχρι το 1546 ήλθε στο Άγιον Όρος, στη Θεσσαλία, τη Στερεά Ελλάδα, την Ήπειρο, τα Μετέωρα, τη Μακεδονία, την Ανατολική Ρωμυλία. Κατά την τελευταία περιοδεία του καθ' όδον προς τις παραδουνάβιες Ήγεμονίες, στις 13 Ιανουαρίου 1546 έκοιμήθη στη Βράτσα της Βουλγαρίας.

Β. Στην Ίερισσό

Ο Πατριάρχης Ιερεμίας Α' κατά τη διάρκεια της πρώτης περιοδείας του 1529-1530, ξεκινώντας από την Κων/πολη, έρχεται στη Χαλκιδική. Ξέρουμε όμως ότι στα τέλη του 1529, αρχές του 1530 βρίσκεται στην Έπισκοπή Ίερισσού και, κατά πάσα πιθανότητα, στην Ίερισσό, όπου βρισκόταν τότε ή έδρα της Έπισκοπής, φιλοξενούμενος από τον Έπίσκοπο Ίερισσού και Άγιου Όρους Μακάριο Β'. Τότε πρέπει να πήγε και στο Άγιον Όρος.

Πρέπει να έμεινε στην Ίερισσό περί τούς δύο μήνες, διότι ο επόμενος σταθμός του ήταν ή Μονή του Όσιου Λουκά Βοιωτίας, όπου τον βρίσκουμε στις 25 Μαρτίου 1530.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Ίερισσό έλυσε διάφορα προβλήματα του Άγιου Όρους και της περιοχής. Καθόρισε τα όρια μεταξύ των Μονών Δοχειαρίου και Ξενοφώντος, έπέλυσε κάποιες διαφορές μεταξύ της Ίβήρων-Βατοπαιδίου και Ίβήρων-Ρωσικού. Για τα θέματα αυτά εξέδωσε σχετικά σιγίλια.

Άσφαλώς κατά τη διαμονή του στην Ίερισσό θά λειτουργήσει, θά διδάξει και θά ήλθε σε επικοινωνία με τον κλήρο και τον λαό της.

Γ. Ο Μητροπολίτης Ίερισσού Μακάριος Β'

Υποψιαζόμαστε ότι, για να έλθει ο Ιερεμίας και να φιλοξενηθεί επί τόσο διάστημα στην Έπισκοπή Ίερισσού, πρέπει να είχε κάποιες ιδιαίτερες σχέσεις και γνωριμία με

τον Έπίσκοπο Μακάριο. Του είχε εμπιστοσύνη ο Πατριάρχης, γι' αυτό και του ενέθεσε την επίβλεψη της ανεγέρσεως της Ίερας Μονής Σταυρονικήτα. Μία παλαιότερη επιγραφή, που είχε καταγράψει ο Ρώσος περιηγητής Αρχιμ. Πορφύριος Ούνσπενσκι και σήμερα δεν έχει διασωθεί, ανέφερε το όνομα «του Έπισκόπου Ίερισσού και Άγιου Όρους Μακαρίου» με ήμερομηνία 3 Ίουλίου 1546.

Σέ Πατριαρχικό γράμμα για την απομάκρυνση των Βουλγάρων μοναχών από τη Μονή Κουτλουμουσίου στηρίζεται ο Πατριάρχης σε μαρτυρία του «Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Ίερισσού και Άγιου Όρους», χωρίς να αναφέρει το όνομα. Έπικαλούμενος όμως και την μαρτυρία του Έπισκόπου Άρδαμερίου αναφέρει το όνομα Ίωάσαφ.

Στο Πατριαρχικό έπιβεβαιωτικό γράμμα του 1542 ο Ιερεμίας κατακυρώνει τη Σκήτη του Μαγουλά στη Μονή Ίβήρων, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τη μαρτυρία του Μακαρίου.

Η υπογραφή του Έπισκόπου Ίερισσού Μακαρίου Β' υπάρχει σε αντιμήνσιο, που φυλάσσεται στο Κελλί της Αναλήψεως, έξω από την Μονή Ξηροποτάμου. Το αντιμήνσιο αυτό φέρει τη χρονολογία 1540 δεν έχει καμμία παράσταση.

Άπο τις παραπάνω μαρτυρίες φαίνεται ότι ο Έπίσκοπος Μακάριος ήταν της άμέσου εμπιστοσύνης του Πατριάρχου Ιερεμίου και γι' αυτό του αναθέτει αποστολές στο Άγιον Όρος και λαμβάνει υπ' όψιν σοβαρά τη γνώμη του. Γνώριζε πάρα πολύ καλά τα συμβαίνοντα εν Άγίω Όρει.

Έπομένως ή έπίσκεψη του Πατριάρχου Βαρθολομαίου στις 4 Ίουνίου 1999 ήταν ή δεύτερη έπίσκεψη Πατριάρχου στη Μητρόπολη μας. ■

1951, Α' εγκαίνια διεθνούς έκθεσης Θεσσαλονίκης

Η πρώτη χορωδία-χορευτική της Ίερισσού, με επικεφαλής τους Νικόλαο Κουτσογιώργη και Περικλή Βεργίνη (τότε κοινοτάρχης Ίερισσού). Τα νέα, όλο σφρίγος, κορίτσια υπό της οδηγίες του χοροδιδασκάλου κ. Μεταλινού, παρουσιάζουν για πρώτη φορά στο κοινό της Θεσσαλονίκης την πλούσια μουσική παράδοση της Ίερισσού, αφήνοντας τις καλύτερες εντυπώσεις και αποσπώντας τον καθολικό έπαινο.

Διακρίνονται από αριστερά, όρθιοι:

Λέλα Τερτυλίνη, Κούλα Κουτσογιώργη, Αθηνά Βαλιάση, Άννα Τερτυλίνη, Λόλα Παπαστεργιανού, Αργυρή Κουτσογιώργη, Ρούλα Κόνσουλα, Κούλα Καρανάσου, Νίκος Κουτσογιώργης, Τασούλα Τσαμαντάνη, Ευγενία Βελέντζα, Κατίνα Κατσαντώνη, Δήμητρα Χρυσούλη, Λένη Μαλιάκα, Κατίνα Πάππα, Ευγενία Καραμανιώλα, Αλκμίνη Γεράκη, Ρούλα Μητσάκα, καθιστοί:

Σούλα Μαρίνου, Βαγγελιώ Λιάκου, Μαρίκα Κοντογιάννη, Βαγγελιώ Λαγόντζου, Περικλής Βεργίνης, Βασίλω Μαρίνου, Βαγγελή Ζουμπά και η Άννα Συκιώτη.

[Κείμενο και φωτογραφία της Ρούλας Ιγγλέζη]

Η περιοχή της Ιερισσού στα μέσα του 19^{ου} αιώνα με τα μάτια ενός περιηγητή, ΜΕΡΟΣ Β'

Κείμενο : ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ • ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ : ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΟΚΚΟΡΑ

Ο περιηγητής με τα αρχικά W.G.C. δημοσίευσε το 1863 στο περιοδικό "MACMILLAN'S MAGAZINE" τις εμπειρίες του από ένα ταξίδι του στη Χαλκιδική.

Το 1861 ολοκλήρωσε το ταξίδι του στο Άγιο Όρος και ταξιδεύοντας για τη Θεσσαλονίκη πέρασε από την Ιερισσό (βλ. «Κύτταρο», τεύχος 4, σελ. 10). Από το πρώτο αυτό μέρος του δημοσιεύματος αποθησαύρισαμε πολύτιμες πληροφορίες για τον γενέθλιο τόπο και την περιοχή του, στα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Ταξιδέψαμε μαζί με τον περιηγητή από τη στιγμή που περνούσε τα σύνορα του Αγίου Όρους κι ερχόταν προς την Ιερισσό. Συναντήσαμε την οικογένεια του Αναγνώστη Μαρίνου, πήραμε πληροφορίες για τα σπίτια της Ιερισσού, για τα λίγα απομεινάρια -αποτυπώματα στο χρόνο- της αρχαίας Ακάνθου, αλλά και για την τοπική μας φορεσιά, άγνωστες και αξιόλογες λεπτομέρειες.

Θα τον ακολουθήσουμε τώρα, στη συνέχεια του ταξιδιού του, από την Ιερισσό μέχρι την Λιαρίκοβη, τη σημερινή Αρναία. Ο ίδιος και οι συνοδοί του αφού κοιμήθηκαν στο σπίτι του Αναγνώστη Μαρίνου ξεκίνησαν το πρωί για την Θεσσαλονίκη:

«Ξεκινήσαμε στις 08:00 με 4 μουλάρια και τρεις άνδρες. Συμφωνήσαμε να δώσουμε 30 γρόσια το μουλάρι την ημέρα, - με αναλογία 110 γρόσια ανά 1 αγγλική λίρα- μία κακή συμφωνία όπως μάθαμε αργότερα στη Θεσσαλονίκη. Ήμασταν όμως ξένοι, ασυνήθιστοι στα παζάρια και δεν γνωρίζαμε πόσο κόστιζε ο χρόνος εργασίας σε άνθρωπο και σε μουλάρι σ' αυτά τα μέρη.

Διασχίσαμε πρώτα μια μακριά πεδιάδα καλυμμένη από αμπέλια και ινδικό καλαμπόκι. Τμήμα της περιοχής αυτής είχε πρόσφατα υπάρξει αντικείμενο αντιδικίας ανάμεσα στην πόλη της Ιερισσού και της μονής Χιλανδαρίου. Ήταν, όπως μας είπαν, στην κατοχή της Ιερισσού από αμνημονεύτων χρόνων, αλλά, παρ' όλα αυτά, οι καλόγεροι, που αγαπούν πολύ τις δικαστικές διαμάχες, θεώρησαν ότι βρήκαν ψεγάδι στον τίτλο και έφεραν

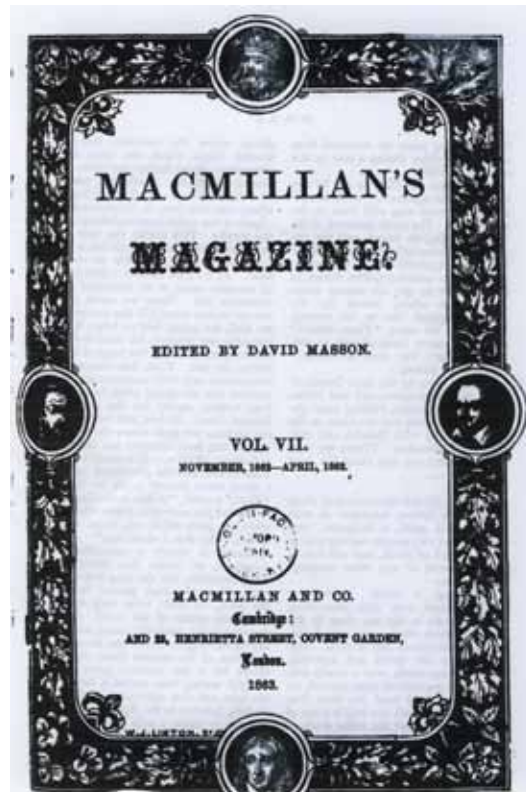
την πόλη ενώπιον του δικαστηρίου.

Η υπόθεση εκδικάστηκε στην Κωνσταντινούπολη και η απόφαση ήταν υπέρ των Ιερισσιωτών. Αλλά η νίκη τους είχε κοστίσει 300.000 γρόσια και το μοναστήρι τιμωρήθηκε με πολύ μεγαλύτερο πρόστιμο. Παρ' όλα αυτά οι Πατέρες ήταν πλούσιοι και σκόπευαν να απευθυνθούν σε κάποιο άλλο δικαστήριο, ενώ οι κάτοικοι της Ιερισσού ήταν φτωχοί και έβλεπαν με απελπισία μια δεύτερη δικαστική προσφυγή. Επιπλέον, από τους 300 νοικοκύρηδες (ονόματα με τον τεχνικό όρο) της Ιερισσού, οι 50 δεν είχαν μερίδιο στη γη και δυσανασχτούσαν πολύ να επιβαρύνονται με τα έξοδα μιας δικαστικής διαμάχης που δεν τους αφορούσε.

Μ' αυτά και μ' αυτά, περάσαμε από μια φάρμα που ανήκε (χωρίς αμφισβήτηση) στο Χιλανδάρι όπου υπήρχαν πολλές άσπρες μουριές, το είδος πάνω στο οποίο τρέφονται οι μεταξοσκώληκες».

Εδώ θα διακόψουμε για λίγο την αφήγηση της περιήγησης για να κάνουμε μερικές επισημάνσεις: Η περιοχή που υπήρξε μήλο της έριδος ανάμεσα στη μονή Χιλανδαρίου και στην Ιερισσό ήταν μέρος του παλιού μετοχιού της Κορόνης όπου και σήμερα ακόμα βρίσκεται ο Χιλανδαρινός πύργος της Κρούνας. Η αμφισβητούμενη περιοχή έφτανε ως την θάλασσα. Τη διαμάχη αυτή την αναφέρει στο βιβλίο του «Αυτοσχέδιος Περιγραφή της Χαλκιδικής Χερσονήσου», Κωνσταντινούπολη 1870, σελ. 58 και ο Ν. Χρυσανθίδης, που πέρασε από την Ιερισσό το 1869 και την περιέγραψε. Όπως λοιπόν ο W.G.C. έτσι και ο Ν. Χρυσανθίδης διακρίνεται ευμενώς απέναντι στις διεκδικήσεις των Ιερισσιωτών. Συγκεκριμένα γράφει: «Παρά τω χωρίω τούτω κείνται δύο ή τρία Μετόχια των οποίων οι Μοναχοί παραλόγως πως προσπαθούν ήδη όπως αρπάσωσιν από τω χερών των Ιερισσέων τας γαίας αυτών».

Ο αγαπητός φίλος και συνεργάτης του περιοδικού κ. Ι. Π. Μαρίνος, μου ανέφερε ότι οι Ιερισσιώτες, με την προτροπή του παππού του Ι. Α.

Το εξώφυλλο του περιοδικού MACMILLAN'S, Λονδίνο 1863. Στο τεύχος αυτό βρίσκεται το άρθρο του περιηγητή μας.

Μαρίνου, κατασκεύασαν σε μια νύχτα καλύβα στη διαφιλονικούμενη περιοχή, ώστε να τους χρησιμεύσει ως αποδεικτικό στοιχείο κυριότητας κατά την εκδίκαση της υπόθεσης στον Κατή».

Ήταν μια τακτική πολύ συνηθισμένη στις δικαστικές διαμάχες για κτηματικές διαφορές ανάμεσα στις μονές του Αγίου Όρους. Σήμερα φαίνεται ωστόσο, πως η κατασκευή τέτοιων καλυβών συμβολίζει μια άλλου είδους αντίσταση απέναντι σε παράλογες απαιτήσεις ξένων, που επιβουλεύονται τον τόπο μας και μπροστά στην επιδίωξη του κέρδους, αδιαφορούν για την ποικιλία των αγαθών του και το μοναδικό περιβάλλον της Χαλκιδικής...

Η φάρμα, όπως αναφέρει ο W.G.C., απ' όπου πέρασαν αργότερα, είναι το σημερινό μετόχι της «Ζωοδόχου Πηγής».

Στη συνέχεια του δημοσιεύματός του ο άγνωστος περιηγητής περιγράφει το ταξίδι των «φίλων μας» με τους Ιερισσιώτες αγωγιάτες, καθώς οδεύουν συνεχίζοντας προς τον Ίσβορο, την σημερινή Στρατονίκη. Παρατηρούν στο δρόμο τους υπολείμματα παλιών σκουριών...

ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗ

...«Συνεχίζοντας να ανηφορίζουμε, έχουμε όλο και μεγαλύτερη θέα της θάλασσας και της γης, φτάνουμε στο ορεινό χωριό του Ίσβόρου στις 12:30.

Βρίσκεται στη νότια πλευρά της κορυφογραμμής, σε ύψος ίσως 2500 ποδιών, καλυμμένης προς την κορυφή με πράσινο χορτάρι και όμορφα διάσπαρτα δέντρα, οξιές και βελανιδιές. Στην ανατολική πλευρά του χωριού το έδαφος σπάει απότομα και χαρακώνεται από βαθιά χαντάκια. Η γη, απογυμνωμένη από βλάστηση, είναι κατά ένα μέρος βαθειά κόκκινη και κατά ένα μέρος γυαλιστερή μαύρη, σαν τις αποθέσεις ενός τεραστιου ορυχείου. Όμως είναι απλά δημιούργημα της φύσης κι εγώ δεν είμαι γεωλόγος να υποθέσω την αιτία.

Όπως η Ιερισσός και όλα τα υπόλοιπα χωριά >>

Ο χάρτης του Η. Kierpert που συμβουλευτήκε ο περιηγητής μας το 1861.

» σ' αυτούς τους λόφους, έτσι και ο Ίσβορος⁴ είναι αποκλειστικά Ελληνικός. Κυβερνείται από ένα προεστό⁵ ή δήμαρχο⁶ που τον διαλέγουν ετησίως οι κεφαλές των οικογενειών⁷ και ο οποίος υπόκειται στην έγκριση του Πασά ή Μοντούρ της περιοχής. Αυτός διατηρεί την τάξη και μαζεύει τους φόρους⁸.

Πήγαμε στο σπίτι του προεστού που είχε ως καθήκον του να φιλοξενεί τους ξένους. Ο ίδιος έλειπε αλλά ο γιος του, ένας καλός νεαρός 25 ετών, μας καλωσόρισε αντί γι' αυτόν. Στο δωμάτιο που δειπνήσαμε υπήρχαν 40 ή 50 παλιά όπλα, όλα χωρίς κοκοράκι, κατατεθειμένα εκεί, όπως μας είπαν, με διαταγή της Κυβέρνησης που δεν επέτρεπε σε κανένα να κατέχει όπλο μέχρι να βγάλει τεσκερέ ή άδεια που κοστίζει 100 γρόσια το χρόνο. Ο γιος του προεστού με συνόδευσε σε μια βόλτα στο χωριό.

Συναντήσαμε ένα γέρο 70 χρονών ή κάπου εκεί, ο οποίος απαντώντας σε ερώτησή μου για αρχαία υπολείμματα, με πληροφόρησε ότι σε απόσταση μιάμισης ώρας, κοντά στην ακτή, ήταν τα ερείπια των αρχαίων «Σταγείρων, πατρίδας του Αριστοτέλη», σ' ένα μέρος που τώρα λέγεται Σιδερόκαψα. (Αυτό το όνομα το βρίσκω στο χάρτη του Kierpert. Αφορά όχι στο χωριό, αλλά σε μια περιοχή που περιλαμβάνει και τον Ίσβορο.)⁹

Όταν τον ρώτησα πώς ήξερε ότι ήταν τα Σταγείρα¹⁰, είπε ότι ο «δάσκαλος» ή διευθυντής του σχολείου του είχε δείξει ένα παλιό βιβλίο γεωγραφίας στο οποίο αναφερόταν ως γεγονός. Με αφορμή την αναφορά του δασκάλου, ρώτησα εάν υπήρχε σχολείο στο χωριό και έμαθα ότι υπήρχε, όπως επίσης ότι είχε κατά μέσο όρο είκοσι αγόρια, ότι ο δάσκαλος πληρωνόταν εν μέρει από το κοινό ταμείο του χωριού και εν μέρει από τους γονείς των αγοριών και ότι συνολικά έπαιρνε 4.000 γρόσια το χρόνο.

ΕΡΩΤΑΣ, ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ ΣΤΟΝ ΠΑΛΙΟ ΙΣΒΟΡΟ

Τώρα, με την αναφορά του δασκάλου δεν παρατήρησα καμία αλλαγή στην έκφραση του νεαρού, ούτε στο σπίτι είδαμε κάποιο σημάδι ανησυχίας. Όμως, όπως μάθαμε στο δρόμο από τους αγωγιάτες, ένα πολύ τραγικό γεγονός είχε συμβεί πρόσφατα στην οικογένεια. Η κόρη του προεστού, αδερφή του νεαρού που περπάτησε μαζί μου, είχε υπάρξει για μερικά χρόνια παντρεμένη με το δάσκαλο, ο οποίος στα καθήκοντα του ως διευθυντής του σχολείου συνδύαζε και το επάγγελμα του δικηγόρου και τον συμβουλευονταν και τον σέβονταν πολύ στην περιοχή. Η γυναίκα του, φαίνεται, δεν του άξιζε και του ήταν άπιστη.

Μετά από πολλές σκανδαλώδεις αταξίες, τελικά ολοκλήρωσε την ανομία της, πρώτα δηλητηριάζοντάς τον με λάβδανο και κατόπιν κόβοντάς του το λαιμό καθώς αυτός κοιμόταν. Μαζί με τον εραστή της έκρυσαν το πτώμα σε μια ντουλάπα και το έσκασαν. Στους γείτονες κινήθηκαν υποψίες. Εισέβαλαν στο σπίτι, ανακάλυψαν το πτώμα και αμέσως μετά συνέλαβαν τους ενόχους, οι οποίοι στάλθηκαν στη Θεσσαλονίκη και κάτω από την εξέταση του Πασά έδωσαν πλήρη ομολογία και καταδικάστηκαν στην αγχόνη. Το έγκλημα αυτό είχε διαπραχτεί 15 μόλις ημέρες πριν την επίσκεψή μας.

Η σύζυγος του νεαρού, του αδερφού της δολοφόνου, σοκαρίστηκε τόσο πολύ από το νέο που αρρώστησε και πέθανε μέσα σε λίγες ημέρες. Παρ' όλα αυτά ο σύζυγος δεν φορούσε ένδειξη πένθους και ούτε έδειχνε, όπως είπα, σημάδια λύπης.

Η διαδρομή του περιηγητή πάνω σε απόσπασμα από χάρτη της Χαλκιδικής του 1898 του περιηγητή Λαζαρίδη. [Αρχείο Γιάννη Αικατερινάρη]

Καθ' οδόν για την Ελερίγκοβα¹¹, συναντήσαμε το γέρο πατέρα να επιστρέφει. Είχε το κεφάλι του χαμηλά όπως περνούσαμε και φαινόταν εντελώς καταβεβλημένος από τη θλίψη. (Αυτή η τραγική ιστορία επιβεβαιώθηκε σε όλες τις λεπτομέρειες από αξιόπιστους ανθρώπους στη Θεσσαλονίκη).

ΠΗΓΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΛΙΑΡΙΓΚΟΒΑ (ΑΡΝΑΙΑ)

Λιγότερο από 1 μίλι από τον Ίσβορο είναι ένα κατεστραμμένο κάστρο, κάποτε μεγάλης έκτασης. Ονομάζεται Παλαιόκαστρο¹² και ήταν η κατοικία του Πασά της Περιοχής. Το τοπίο ανάμεσα στο μέρος αυτό και την Ελερίγκοβα είναι πολύ ωραίο. Το μονοπάτι μερικές φορές είναι μέσα από το δάσος και μερικές φορές περνάει από πράσινα βοσκοτόπια που περιβάλλονται από λόφους καλυμμένους από οξιά ή βελανιδιά. Κάθε τόσο υπάρχει μια πλαγιά από χρυσή φτέρη ως την άκρη του δάσους, που σου θυμίζει πάρκο της Παλιάς Αγγλίας. Η πορεία με άλογα τριών ωρών και σαράντα λεπτών μας έφερε στο χωριό της Ελερίγκοβας, που ενημερούσε περιβαλλόμενο από κήπους και περιβόλια. Ήταν ακριβώς η ώρα που έδυε ο ήλιος και οι τελευταίες ακτίνες του ξεχύνονταν μέσα από τον μπλε καπνό που υψωνόταν από τις καμινάδες.

Μείναμε σε ένα χάνι που διατηρούσε κάποιος Κωνσταντίνος Αγαπητός. Πήραμε ένα δωμάτιο στο πάνω πάτωμα, τόσο γεμάτο από ψύλλους που δεν μπορούσαμε να ξεκουραστούμε καθόλου. Επίσης φάγαμε ένα σκληρό κοτόπουλο, λίγα σταφύλια και καφέ για τα οποία μας χρέωσαν το παράλογο ποσό των 80 γροσιών. Αν κάποιος μπορεί να το αποφύγει, ας μη μείνει στο χάνι του Κωνσταντίνου Αγαπητού.

Παρατήρησα ότι οι γέροντες, που συναντιούνται κάθε βράδυ σε ένα είδος ανοιχτού χώρου που εξυπηρετεί ως «αγορά», αν και Έλληνες φορούν την τουρκική στολή, τουρμπάνια και παντελόνια, ενώ οι νέοι φορούν την ελληνική ή αλβανική φουστάνελα.

Αφήσαμε την Ελερίγκοβα με πολλή χαρά στις οκτώ και μισή το επόμενο πρωί στις 15 Σεπτεμβρίου...»

Ο άγνωστος συγγραφέας του κειμένου, με την αυθεντική περιγραφή του ταξιδιού του, φαίνεται να αποφεύγει τις υπερβολές –θετικές ή αρνητικές– πολλών άλλων περιηγητών που περιδιάβαιναν τον ελλαδικό χώρο και την οθωμανοκρατούμενη Βαλκανική. Γι' αυτό το λόγο οι μαρτυρίες του είναι

χρήσιμες, όχι μόνο για την τοπική ιστοριογραφία, αλλά και για εκείνη της Χαλκιδικής και του βορειοελλαδικού χώρου γενικότερα, όπου αναμφίβολα παρατηρείται ένα σοβαρό έλλειμμα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Η εντός παρενθέσεων (σε έντονη γραφή) παραπομπή ανήκει στο μεταφρασμένο κείμενο του W. G. C.
- 2 Αναφέρεται στα δέντρα που είναι γνωστά στη Χαλκιδική ως ασκαμές ή σκαμές. Οι μεταξοσκώληκες τρέφονταν με τα φύλλα των κλαδιών τους, που οι εκτροφείς έκοβαν και μετέφεραν στις κρεβατινές σε κλειστό χώρο όπου τους μεγάλωναν. Την ύπαρξη των συγκεκριμένων δέντρων στο μετόχι της Ζωοδόχου Πηγής, μας τη δίνει 25 χρόνια μετά, το 1886, και ο ταγματάρχης Ν. Θ. Σχινάς. Βλ. περίοδικό «Κύτταρο Ιερισσού», τεύχος 3, σελ. 8 στο άρθρο του Χ. Καραστέργιου: «1886 οδοιπορικό στην τουρκοκρατούμενη ΒΑ Χαλκιδική»
- 3 Κατής= Τούρκος δικαστής.
- 4 Η σημερινή Στρατονίκη. Προέρχεται από το σλαβικό "ίζνο", που σημαίνει πηγή. Η αλλαγή του ονόματος έγινε το 1924.
- 5 Κατά την οθωμανική περίοδο: μουχτάρης= πρόεδρος κοινότητας.
- 6 Τουρκιστί δήμαρχος= μπλιντιέ ρεϊζί.
- 7 Επρόκειτο περί των ευπόρων ή μορφωμένων μελών της κοινωνίας.
- 8 Οι καλές σχέσεις των δημογερόντων-προεστών, αλλά και των εκκλησιαστικών αρχών με την οθωμανική διοίκηση ήταν ως επί το πλείστον δεδομένες, για τον απλό λόγο ότι εξυπηρετούνταν καλύτερα η φοροεισπρακτική πολιτική της κεντρικής οθωμανικής αρχής.
- 9 Από τότε οι ιστορικοί έπεφταν έξω για την πραγματική θέση των αρχαίων Σταγείρων.
- 10 Τη γνώση ότι εκεί κοντά υπήρχε η γενέτειρα του Αριστοτέλη την είχαν οι κάτοικοι της περιοχής πριν από την επανάσταση του 1821. Αξιοσημείωτο είναι ότι ένας από τους σημαντικότερους λόγιους πριν και κατά τη διάρκεια της επανάστασης ήταν και ο Αθανάσιος ο Σταγειρίτης με καταγωγή από τον Ίσβορο. Το γεγονός ότι χρησιμοποιήσε ως ψευδώνυμο το όνομα της αρχαίας πόλης δείχνει την γνώση και την πεποίθηση των κατοίκων ότι η αρχαία πόλη ήταν κοντά. Την πληροφορία της καταγωγής του την επιβεβαίωσε πρόσφατα με τη μελέτη σχετικών εγγράφων και ο τουρκολόγος-ιστορικός κύριος Νίκος Παπαοικονόμου. Η καταγωγή ενός τόσο σημαντικού πνευματικού ανθρώπου από την περιοχή, ίσως να μαρτυρεί την ύπαρξη μιας στοιχειώδους τουλάχιστον προεπαναστατικής παιδείας. Είναι ντροπή για την κοινότητα της Στρατονίκης και κατ' επέκταση για τον δήμο Αριστοτέλη η μη ανάδειξη του έργου και της προσφοράς του στον ελληνικό διαφωτισμό.
- 11 Συνήθως συναντιέται στους τύπους Λιαρίγκοβη ή Λιαρίγκοβα= η σημερινή Αρναία. Η αλλαγή του ονόματος έγινε το 1928.
- 12 Εννοεί την παλιά πολύγλωσση πολιτεία των Σιδηροκαυσίων (τουρκ. Siderkapsi). Αναφέρεται στις βυζαντινές πηγές ήδη από τον 9^ο αιώνα, άκμασε την περίοδο της τουρκοκρατίας κυρίως τον 16^ο με 17^ο αιώνα και εξαφανίζεται στα μισά του 18^{ου}. Ακολούθησε τη μοίρα των οικισμών που στηρίχτηκαν οικονομικά στα μεταλλεία. ■

«Το αγνάντεμα»

Κείμενο : ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΚΟΥΜΑΡΟΣ

Η βόρεια πλευρά της παλιάς Ιερισσού έπιανε δυο γειτονιές, τη γειτονιά του Κάστρου και τη γειτονιά της Λαδιάβας. Ξεκινούσε από τον Αροβίγκλι συνέχιζε όλη την κορυφογραμμή και τέλειωνε στο τέλος του Κάστρου. Εκεί βρισκότανε ένα κομμάτι από το τείχος της αρχαίας Ακάνθου. Εκεί κοντά βρισκόταν και η κοπριά του Κοτσικέλη. Δίπλα της περνούσε το καλντερίμι που τέλειωνε στο παρεκκλήσι του Αϊ Πύργη.

Όλα τα ακρινά σπίτια που βρισκόταν σ' αυτή τη γραμμή τα έδερνε το χειμώνα ο παγωμένος βοριάς. Όταν φυσούσε με πολλά μποφόρ τα παράθυρα και οι πόρτες σφύριζαν. Ορισμένα σπίτια είχαν καρφωμένες λαμαρίνες για την υγρασία. Όταν σφύριζε ο βοριάς και στεκόσουν πίσω από ένα τζάμι κοιτούσες την αφρισμένη θάλασσα. Τα κύματα σαν θηρία αφρισμένα ερχόταν το ένα πίσω από το άλλο χτυπούσαν πάνω στην ακτή και ό,τι βρισκανε μπροστά τους το τσάκιζαν. Μ' αυτή την κακοκαιρία ούτε πουλί δεν πετούσε και οι ψαράδες τραβούσαν τις βάρκες τους μακριά από την ακτή. Με το φύσημα του παγωμένου βοριά τα σύννεφα πύκνωναν και έφερναν βροχή. Πολλές φορές η βροχή γινόταν χιόνι και οι νιφάδες πετούσαν σαν άσπρες μύγες έξω από το τζάμι κόβοντας την ορατότητα.

Ο χειμώνας με τις μεγάλες φουρτούνες και τις οικονομικές στεναχώριες σιγά-σιγά περνούσε και ερχόταν η άνοιξη. Όλη η πλαγιά που ήταν κάτω από τη σειρά των σπιτιών ως το δρόμο της παραλίας, ήταν καταπράσινη από αμπέλια, χωράφια και δέντρα. Έφτανε πια κι ο όμορφος Μάης.

Οι ψαράδες άρχιζαν να ετοιμάζουν τα εργαλεία, τους γρίπους και τα δίχτυα για να πάνε να ψαρέψουν ορκίνια. Ήταν ο καιρός που τα ορκίνια έρχονταν κοπάδια στον κόλπο της Ιερισσού. Στον κόρφο όπου τέλειωνε η παραλία της Κομίτσας και άρχιζαν τα σύνορα του Αγίου Όρους περίμεναν οι ορκινάδες. Το απόγευμα έρχονταν τα κοπάδια. Τότε γινόταν πανζουρλισμός φωνές, τα κουπιά να τρίζουν, τα δίχτυα να πέφτουν στη θάλασσα. Να ζώνουν τα ψάρια, ένας αγώνας, ο ιδρώτας να τρέχει τραβώντας το γρίπο στην ακτή. Όταν ο σάκος ήταν γεμάτος, όλοι γονατισμένοι, έβαζαν τη δύναμή τους να βγάλουν τα ψάρια έξω στην άμμο. Υπήρχαν και μικροψαράδες που δεν είχαν δίχτυα για να ψαρέψουν ορκίνια. Είχαν δίχτυα για όλα

τα ψάρια. Είχαν βάρκες ίσαμε 5 μέτρα. Όλοι αυτοί ψάρευαν στο Άγιον Όρος.

Σ' όλη αυτή τη σειρά του χωριού, όπου και να στεκόσουν και να αγνάντευες, κοιτούσες την ομορφιά της φύσης. Όταν η θάλασσα ήταν γαλήνια έβλεπες τα βουνά της Στρατονικής που από την κορυφή τους προχωρούσαν και κατέληγαν στη θάλασσα καθώς και τα δυο νησάκια τις Λευτερίδες. Πίσω από αυτά ήταν ο Στρυμνικός κόλπος όπου φαινόταν το όρος Παγγαίο που κατέληγε ανατολικά. Δεξιά στην απέναντη θάλασσα, ήταν η χερσόνησος του Πετρόβουνου ως το ακρωτήριο του Αράπη με τα δυο νησάκια.

Το αγνάντεμα γινόταν ομαδικά σε τρία σημεία. Το ένα στον Αροβίγκλι, το άλλο στο καφενείο του Λαγόντζου, το τρίτο στο Κοτσικέλη την κοπριά. Εκεί έριχναν τα σκουπίδια στην κατηφόρα γι αυτό πήρε αυτό το όνομα. Είχε και μια μικρή πλατεία που χρησίμευε ως χοροστάσι. Δεξιά από το καλντερίμι ήταν το εξοχικό καφενείο του Στέργιου του Ανδράνη. Το καλοκαίρι έβγαζε τέσσερα με πέντε τραπέζια και καθίσματα. Το απόγευμα πήγαιναν τα παλικάρια και έπιναν τα ούζα τους. Πήγαιναν και οι κοπέλες της γειτονιάς αγνάντευαν το πέλαγος και άρχιζαν ένα καλοκαιρινό τραγούδι της αγάπης:

«Να ήμουν (για σου) αέρας δροσερός να σύρω την αυλή σου. Να πάρω το τοιμπερί σου από την κεφαλή σου. Να δέσω το χεράκι μου το μαχαιροσφαγμένο όπου το μαχαιρόσφαξα για μια όμορφη αγάπη.»

Ή: **«Για μια πihή για μια λιγνή για μια μαυροματούσα που έχει το μάτι σαν καφίτι το φρύδι σαν γαϊτάνι το δόλιο το ματόφυλλο σαν της ελιάς το φύλλο.»**

Εκεί που τέλειωνε το καλντερίμι της Λαδιάβας ήταν ένα μάρμαρο, σαν ένα μεγάλο βαρέλι, ενώ ένα στενό δρομάκι περνούσε ανάμεσα από τα σπίτια κι έφτανε στην άκρη του χωριού. Δεξιά ήταν το σπίτι του Στέργιου του Λαγόντζου, που το κατώι το έκανε καφενείο. Μπροστά είχε μία αυλή όσο ένα αλώνι, από εκεί αγνάντευε όλο το πέλαγος και τα γύρω βουνά. Εκεί έβαλε ο μπάμπια Στέργιος 4-5 τραπέζια και καθίσματα. Το καλοκαίρι πήγαιναν όλοι οι ασπρομάλληδες της γειτονιάς και έπιναν το καφεδάκι τους. Οι περισσότεροι ήταν απόμαχοι της θάλασσας. Αυτοί, που από μικρά παιδιά, δούλεψαν στη σκληρή δουλειά της θάλασσας, για να βγάλουν το μεροκάματο για τη φαμίλια. Πάλεψαν με φουρτούνες, με κρύο, με παγωνιές και ξενύχτια. Πολλές φορές τους έλουζε το αρμυρό νερό της,

και τα χέρια τους ήταν ροζιασμένα από τα κουπιά που τραβούσαν ώρες. Τώρα γερασμένοι πια, χωρίς καμιά σύνταξη, κάθονται, πίνουν τον καφέ τους και αγναντεύουν τη θάλασσα.

Στην άλλη μεριά του δρόμου ήταν το σπίτι του Πύργου του Μπίκα, κάτω στην αυλή ήταν κάτι γρανιτένιες πλάκες, εκεί τα βραδάκια μαζεύονταν οι γυναίκες της γειτονιάς. Η καθεμιά κρατούσε και το εργόχειρό της. Άλλη είχε τη ρόκα της, άλλη το πλεχτό της κι άλλη έραβε. Όλες ήταν παντρεμένες, τα δάχτυλά τους δούλευαν αλλά είχαν και τα μάτια τους στη θάλασσα και αγνάντευαν το πέλαγος. Ορισμένες από αυτές είχαν άντρες ψαράδες που ψάρευαν στο Άγιο Όρος. Ήταν παράκτιοι και ψάρευαν μόνο τη νύχτα. Το ταξίδι τους κρατούσε δεκαπέντε με είκοσι μέρες. Όταν γινόταν πανσέληνος άνοιγαν πανιά και όταν ο καιρός ήταν πρίμος τους πήγαινε και άραζαν στην παραλία της Ιερισσού. Πι αυτά τα πανιά αγνάντευαν αυτές οι γυναίκες. Όταν περνούσαν από το ακρωτήριο του Αράπη έβαζαν πλήρη για ν' αράξουν στην παραλία καθώς ζιγώναν. Η καθεμιά γνώριζε τη βάρκα της από το πανί της. Υπήρχαν βάρκες με πανιά κόκκινα, άσπρα, μουτζουρωμένα. Άφηνε το εργόχειρο έβαζε στην πλάτη της τρόκνια και έπαιρνε το δρομάκι προς τη θάλασσα. Εκεί στην παραλία περίμενε ώπου να αράξει η βάρκα στην άμμο. Να βγει ο άντρας της, να του σφίξει το ροζιασμένο χέρι και να του φιλήσει το αλμυρό του χέλι, χαρούμενη που ήρθε γερός από το ταξίδι.

Το τρίτο αγνάντεμα ήταν στον Αροβίγκλι. Εκεί ήταν το παλιό σχολείο. Κάτω ήταν το κατώι, πάνω τέσσερις αίθουσες, και δίπλα του, χαμηλό σαν στάβλος, το υπόλοιπο. Πίσω του προς τη θάλασσα ήταν μια μεγάλη αυλή. Το καλοκαίρι, το απόγευμα, οι κοπέλες της γειτονιάς πήγαιναν και κάθονταν στον ίσκιο του σχολείου πάνω σε πέτρες. Η καθεμιά είχε το δικό της εργόχειρο. Άλλες έπλεκαν δαντέλες, άλλες κεντούσαν κάτι για την προίκα τους και από εκεί αγνάντευαν τη θάλασσα και τα βουνά μέχρι τον ορίζοντα. Όταν κοιτούσαν κάποια βάρκα να αρμενίζει με πανί άρχιζαν ένα τραγούδι της εποχής, καλοκαιρινό, που μιλούσε για την αγάπη.

«Να είχα βαρκούλα γρήγορη και τον καιρό στον στο χέρι, χρυσό μου περιστέρι, ν' αρμενίζα γιαλό-γιαλό, χειμώνα-καλοκαίρι. Να πήγαινα στην Αραπιά, να πάρω ένα αραπάκι, βάσανα που έχει η αγάπη. Να κάθομαι να το ρωτώ, πως πιάνεται η αγάπη. Από τα μάτια πιάνεται στα χείλη κατεβαίνει κι από τα χείλη στην καρδιά ριζώνει και δεν βγαίνει.» Όλες οι λέξεις στο τραγούδι λέγονταν δυο φορές. Εκτός από τη «βαρκούλα» τραγουδούσαν κι άλλα πολλά τραγούδια της αγάπης.

Το αγνάντεμα δεν το είχαν οι άλλες δυο γειτονιές, το Κάστρο και η Λαδιάβα. ■

DAM Caffè

Με σοφία, όνειρα, μεράκι και αγάπη δημιουργήσαμε ένα φιλόξενο, δικό σας χώρο, το **DAM Caffè**. Σας περιμένουμε στην καρδιά της Ιερισσού και σας προσφέρουμε πλούσιες γεύσεις, χαρά, γέλιο, ποιότητα, μουσικές απ' όλο τον κόσμο και live βραδιές για την διασκέδαση σας!

Τηλ: 6979778947

Μύθοι και αλήθειες γι' αυτά που τρώμε

Κείμενο : ANNA ΚΟΛΟΒΟΥ, Διαιτολόγος Διατροφολόγος

Το Ελαιόλαδο παχαίνει περισσότερο από τα σπορέλαια

Μύθος: Πολλοί είναι που πιστεύουν ακόμα και σήμερα πως το ελαιόλαδο έχει περισσότερες θερμίδες, άρα είναι προτιμότερο να καταναλώνουμε τα «ελαφριά» έλαια όπως το σογιέλαιο, το καλαμποκέλαιο, το ηλιέλαιο κ.α. Αυτό είναι αποτέλεσμα της συστηματικής διαφημιστικής καμπάνιας για τα λάδια αυτά. Σήμερα πλέον είναι κοινά αποδεκτό από διαιτολόγους και άλλους επιστήμονες ότι η κατανάλωση του ελαιόλαδου παρέχει σαφώς υψηλότερης θρεπτικής αξίας λιπαρά οξέα, που είναι κυρίως μονοακόρεστα και αντιοξειδωτικές ουσίες, με τον ίδιο ακριβώς αριθμό θερμίδων (9 θερμίδες ανά γραμμάριο), σε σχέση με τα άλλα λάδια. Έτσι, ένα κουταλάκι ελαιόλαδο δίνει περίπου 45 θερμίδες, όσες ακριβώς και τα σπορέλαια. Βέβαια, τόσο το ελαιόλαδο όσο και τα άλλα λάδια απαιτούν προσοχή στην κατανάλωση τους, λόγω της μεγάλης περιεκτικότητάς τους σε θερμίδες.

Η σοκολάτα έχει μόνο θερμίδες

Μύθος: Η σοκολάτα αντιμετωπίζεται σχεδόν πάντα με καχυποψία ως ένα κατ' εξοχήν παχυντικό τρόφιμο που προσφέρει μόνο θερμίδες και τίποτα άλλο. Πολλές είναι όμως οι μελέτες που αποδεικνύουν ακριβώς το αντίθετο. Η σοκολάτα είναι ένα τρόφιμο με αρκετά υψηλή διατροφική αξία, αφού μας προσφέρει βιταμίνες, μέταλλα, και ιχνοστοιχεία π.χ ασβέστιο, φωσφόρο και μαγνήσιο. Αυτά παίζουν καθοριστικό ρόλο στην υγεία και διατήρηση των οστών και των δοντιών. Επίσης περιέχει σίδηρο που είναι απαραίτητος για τη σύνθεση της αιμοσφαιρίνης. Παράλληλα όμως με τα παραπάνω, έχει βρεθεί ότι περιέχει φυτικές

ουσίες με έντονη αντιοξειδωτική δράση, όπως είναι οι πολυφαινόλες, οι οποίες εξουδετερώνουν τις ελεύθερες ρίζες που παράγονται στον οργανισμό μας. Οι ελεύθερες ρίζες μπορεί να οδηγήσουν σε σοβαρές βλάβες καθώς συμβάλλουν στην ανάπτυξη αθηροσκλήρυνσης, καρδιακών παθήσεων και καρκίνου ενώ οδηγούν στην πρόωρη γήρανση των κυττάρων και ιστών του σώματος. Συμπέρασμα: απολαύστε αυτή τη γλυκιά «αμαρτία», αλλά με μέτρο και μόνο αν δεν έχετε κάποιο πρόβλημα υγείας.

Το μέλι παχαίνει λιγότερο από τη ζάχαρη

Μύθος: Είναι αλήθεια ότι προσθέτουμε στα ροφήματά μας μέλι αντί για ζάχαρη γιατί πιστεύουμε ότι το μέλι είναι πιο «ελαφρύ» και ότι έχει λιγότερες θερμίδες. Μεγάλο λάθος αφού η θερμιδική αξία μιας κοφτής κουταλιάς είναι περίπου ίδια με μια αντίστοιχη ποσότητα ζάχαρης (περίπου 60 θερμίδες). Βέβαια, αυτό που δεν αμφισβητείται είναι η μεγαλύτερη θρεπτική αξία του μελιού. Το μέλι είναι μια τροφή πλούσια σε ιχνοστοιχεία και μέταλλα και αποτελεί μια καλή εναλλακτική λύση για να αποφύγουμε την επεξεργασμένη ζάχαρη, που είναι ένα απλός υδατάνθρακας. Παρ' όλ' αυτά όμως θα πρέπει η κατανάλωση του μελιού να γίνεται με μέτρο, γιατί εκτός από υγεία μας προσφέρει και αρκετές θερμίδες.

Το ψωμί σικάλεως δεν παχαίνει όσο το άσπρο

Μύθος: Πολλοί το προτιμούν επειδή το θεωρούν "διαιτητικό" προϊόν, αφού είναι και η πρώτη επιλογή σε δίαιτες αδυνατίσματος. Δεν είναι όμως έτσι. Το μαύρο ψωμί έχει τις ίδιες σχεδόν θερμίδες με το κλασικό άσπρο ψωμί. Μια φέτα

ψωμί σικάλεως ή άσπρο, στο μέγεθος του τοστ έχει περίπου 70-80 θερμίδες. Η διαφορά στο ψωμί σικάλεως ή ολικής, σε σύγκριση με το άσπρο, βρίσκεται στη μεγαλύτερη θρεπτική αξία του «μαύρου» ψωμιού λόγω των περισσότερων φυτικών ινών που περιέχει. Έτσι αυτά τα ψωμιά χορταίνουν περισσότερο φέρνοντας μεγαλύτερο κορεσμό, έχουν περισσότερες βιταμίνες π.χ. του συμπλέγματος Β, συντελούν στην καλύτερη λειτουργία του εντέρου και έχουν θετική επίδραση στα επίπεδα του ζαχάρου αλλά και των λιπιδίων στο αίμα μας. Άρα προτιμήστε το «μαύρο» ψωμί, για να επωφεληθείτε των ευεργετικών του συστατικών, και όχι για να "γλιτώσετε" θερμίδες.

Η φακή και το σπανάκι είναι καλές πηγές σιδήρου και ασβεστίου

Μύθος: Τα δύο αυτά τρόφιμα περιέχουν όντως ποσότητα σιδήρου και ασβεστίου. Παρ' όλ' αυτά είναι υπερεκτιμημένα δεδομένου ότι ο σίδηρος και το ασβέστιο που περιέχουν δύσκολα απορροφάται απ' τον οργανισμό. Διατροφικές συστάσεις για άτομα που έχουν χαμηλό σίδηρο, στοχεύουν στη λήψη ζωικών τροφίμων π.χ μοσχάρι, χοιρινό κρέας κτλ, παρά φυτικών. Φυσικά η διατροφική αξία της φακής και του σπανακιού δεν υποτιμάται μιας και περιέχουν αρκετά θρεπτικά συστατικά, όπως βιταμίνες Α (προ βιταμίνη Α), C, φολικό οξύ και καροτένια (π.χ. λουτεΐνη και ζεαξανθίνη), που είναι αντιοξειδωτικά και διαλυτές φυτικές ίνες, τα οποία είναι πολύ σημαντικά και δεν πρέπει να παραλείπονται.

Ιδανικό θα είναι η κατανάλωση φακής ή σπανακιού να συνοδεύεται με ένα τρόφιμο πλούσιο σε βιταμίνη C, όπως είναι τα ακτινίδια τα οποία έχουν τριπλάσια βιταμίνη C από τα πορτοκάλια. Έτσι επιτυγχάνεται μεγαλύτερη απορρόφηση του σιδήρου από τα συγκεκριμένα τρόφιμα. ■

ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ
K
fitness

ΙΕΡΙΣΣΟΣ
τηλ.: 23770 22148

Μαθήματα
Tae-Kwon-Do
Δάσκαλος:
Κεφαλάς Τάσος
(4 Ντάν)

- Pilates
- Aerobic
- Body Shape
- Capoeira
- Ενόργανη

ΑΦΟΙ
ΤΖΟΥΜΙΑ

Κιν. Τηλ.:
6978 326 924 Γιώργος
6973 897 390 Στέλιος

Τοποθετήσεις Πλακιδίων
Ενεργειακά Τζάκια
Διακοσμητικές Πέτρες

1970, Χορός στην παλιά στάση του λεωφορείου [φωτογραφία του Κ. Παπαστεριανού]

Το περίπτερο στην παλιά αγορά [φωτογραφία της Α. Τσιριγώτη]

Όνος και Οίνος [φωτογραφία της Μ. Λιάκου]

Τόπο στα νιάτα!
[φωτογραφία του Κ. Μπογδάνου]

Στην ταβέρνα του Σταθάκου
[φωτογραφία της Κ. Γκατζώνη]

Ράβε ξήλωνε... [φωτογραφία της Μ. Λιάκου]

Λάκης Ραμπότας. Δουλεύοντας στο Άγιο Όρος [φωτογραφία Δ. Μήτρου]

Μαθητική ανεμελιά [φωτογραφία της Α. Χρυσούλη]

Ωπ! Χιόν! [φωτογραφία της Κ. Ψυχογιού]

Χριστουγεννιάτικη παράσταση [φωτογραφία της Γ. Ιγγλέζη]

Η ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟ ΣΕΙΣΜΟ ΤΟΥ 1932

Δημογραφικά στοιχεία και επαγγελματικές ενασχολήσεις

Κείμενο : ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΡΚΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑΡΗΣ, Αρχιτέκτονας

Μετά την «**Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στην Ιερισσό, πριν και μετά την απελευθέρωση του 1912**» που δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τεύχος του «**Κυττάρου**» (αριθ. 05/2011), παρουσιάζω τούτη τη φορά στοιχεία από μια άλλη περίοδο της ιστορικής κωμόπολης. Αναφέρονται στη δεκαετία πριν τον καταστροφικό σεισμό του 1932. Θεωρώ σημαντική την προσπάθεια των συνεργατών του περιοδικού να συγκεντρώνουν χρήσιμες μαρτυρίες για την ιστορία, τον πολιτισμό και γενικότερα το «**πνεύμα του τόπου**». Συμμετέχω λοιπόν κι εγώ, όσο μπορώ, πιστεύοντας ότι εκδόσεις αυτού του χαρακτήρα επιτελούν ένα σπουδαίο έργο, καθήκον θα το έλεγα προς τον τόπο και τις επερχόμενες γενιές.

Με την καταγραφή μαρτυριών για τα σημαντικά γεγονότα και καταστάσεις του παρελθόντος και την εν συνεχεία ερμηνεία τους κατανοείται η ιστορία, μεταλαμπαδεύονται οι πολιτισμικές αξίες από γενιά σε γενιά και γίνεται συνείδηση η ανάγκη της ανάπτυξης του τόπου στο πνεύμα της αειφορίας. Όλα αυτά αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για μια ποιοτική ζωή, αλλά και αναγκαίες υποθήκες για ένα ευοίωνο μέλλον. Γιατί με τις μεγαλόστομες διακηρύξεις, τους συνήθεις πανηγυρικούς και τις τελετές «**κατά τας επετείους**» σπάνια προσεγγίζεται η ουσία της ιστορίας και του πολιτισμού. Οι κακόγουστες, άλλωστε, αναπαραστάσεις «**ιστορικών**» γεγονότων (με άρματα κι άλλα τέτοια) τις περισσότερες φορές συνδέθηκαν με ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις, όπως δικτατορίες και πραξικοπήματα, που δεν έλειψαν και κατά την ιστορούμενη περίοδο.

Σκέυη και εξοπλισμός κτηνοτρόφων της Χαλ/κής του 19ου και 20ου αιώνα. Μέρος της συλλογής Γιάννη Κύρκου Αικατερινάρη. [Φωτογραφία του Γιάννη Κύρκου Αικατερινάρη]

Το ζητούμενο λοιπόν -χρέος θα το έλεγα- είναι να βιώνουμε σωστά και να προστατεύουμε ό,τι μας προσφέρει ο γενέθλιος τόπος και μας κληροδότησαν οι πρόγονοί μας. Να αφήσουμε κι εμείς στους νεότερους από την κληρονομιά της φύσης και του πλούτου του παρελθόντος τα δικά μας αποτυπώματα, το δικό μας πολιτισμό. Γιατί αυτές οι

αξίες παραμένουν αλώβητες και διαχρονικές, έστω κι αν οι κοινωνίες που τις δημιούργησαν άλλαξαν οικιστικό περιβάλλον, έστω κι αν οι οικισμοί όπου αναπτύχθηκαν άλλαξαν ονόματα.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της ευρύτερης περιοχής της Ιερισσού στην οποία εντοπίστηκαν, από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, διαφορετικές θέσεις και ονομασίες του οικισμού της: Άκανθος, Ερεσσός, Ιερισσός. Οι κάτοικοί της, όπως άλλωστε κάνουν και οι απανταχού της γης, μεταφέρανε μαζί τους αυτές τις αξίες όσες φορές αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρογονικές εστίες, είτε λόγω φυσικών καταστροφών (σεισμών), είτε λόγω βίαιων γεγονότων (πόλεμος) και επιδημικών ασθενειών.

Είναι χρήσιμο, λοιπόν, να μάθουμε για τον τρόπο ζωής, τις επαγγελματικές ενασχολήσεις, το δομημένο περιβάλλον (μορφολογία και τυπολογία σπιτιών, δημόσιους χώρους κ.λπ.), τις μουσικές, τα ήθη και τα έθιμα και όλα όσα καθόριζαν το «**πνεύμα**» του τόπου. Να γνωρίσουμε δηλαδή τους φυσικούς παράγοντες που τον χαρακτηρίζουν (κλίμα, ηλιοφάνεια, δάση, ακτές, προϊόντα κ.λπ.), αλλά και τους πολιτισμικούς, όσους δηλαδή δημιούργησε ο άνθρωπος στο διάβα του χρόνου.

- ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι συνθήκες άσκησης επαγγελματικών δραστηριοτήτων στην Ιερισσό δεν ήταν και τόσο ενθαρρυντικές κατά τη δεκαετία που προηγήθηκε του σεισμού του 1932. Ο Α΄ παγκόσμιος πόλεμος (1914-1918), ο εθνικός διχασμός μεταξύ Βενιζελικών και Βασιλικών, με την ιδιαίτερη έντασή του στη Χαλκιδική και η εν συνεχεία εμπλοκή της Ελλάδας σ' ένα πόλεμο που κατέληξε στη Μικρασιατική καταστροφή, αποτέλεσαν τις βασικές αιτίες του οικονομικού μαρασμού της χώρας και φυσικά της Χαλκιδικής. Αυτή η οικονομική κατάσταση θα μπορούσε να πει κανείς ότι προϋπέθετε για την παγκόσμια οικονομική κρίση, που θα κορυφωνόταν το 1929. Κάτι τέτοιο, με άλλα βέβαια χαρακτηριστικά, συμβαίνει άλλωστε και στις μέρες μας...

Συνακόλουθη όμως με την οικονομική κρίση, υπήρξε και η ανώμαλη πολιτική κατάσταση. Την ελπιδοφόρα ίδρυση της Α΄ Ελληνικής Δημοκρατίας, του 1924, ακολούθησαν αλληπάλληλα πραξικοπήματα, όπως αυτά του Πάγκαλου, του Μεταξά και άλλα μικρότερης σημασίας.

Ο καταστροφικός σεισμός του 1932 και η αυνανία -ακόμη μια φορά- του κράτους να σταθεί αρωγός στους πολίτες, ανέστειλαν την εξέλιξη της Ιερισσού μετά την απελευθέρωσή της το 1912 και ανέτρεψαν ριζικά τα οικονομικά και τα πολεοδομικά δεδομένα της κωμόπολης, καθώς ο νέος οικισμός άλλαξε θέση και αναπτύχθηκε επί της ακτής στη σημερινή του θέση.

Την ίδια περίοδο η Χαλκιδική αποκτά την διοικητική της αυτονομία, μια αλλαγή που θα έπρεπε, όπως όλοι προσδοκούσαν, να αποκτήσει τη δική της σημασία στην ανάπτυξη της περιοχής. Η μέχρι το 1924 Υποδιοίκηση Χαλκιδικής αναγνωρίστηκε ως χωριστός νομός με πρωτεύουσα τον Πολύγυρο και τη Λιαιρίγκοβη -τη μετέπειτα Αρναίως πρωτεύουσα της ομώνυμης υποδιοίκησης.

Χρήσιμο ήταν να σημειωθεί ότι μέχρι την απελευθέρωση και κατά τα διοικητικά πρότυπα της οθωμανικής περιόδου, η Χαλκιδική αποτελούσε ένα από τους δεκαπέντε καζάδες (υποδιοικήσεις) του σαντζακίου (Διοίκησης) Θεσσαλονίκης. Ο υπ. αριθ. νόμος 3226 «**περί συστάσεως του Νομού Χαλκιδικής**» ψηφίστηκε στις 20 Αυγούστου του 1924 από την Εθνοσυνέλευση της Α΄ Ελληνικής Δημοκρατίας, που λειτούργησε μετά την κατάργηση της μοναρχίας. Ήταν μια από τις διοικητικές τομές που αφορούσαν στη διοικητική οργάνωση των «**Νέων χωρών**», όσον δηλαδή ελληνικών επαρχιών απελευθερώθηκαν μετά το 1912.

Ως υλικό τεκμηρίωσης αυτής της έρευνας χρησιμοποίησα «**οδηγούς**» (ταξιδιωτικούς-επαγγελματικούς) των περιόδων 1925-1926 και 1930-1931, τους εκλογικούς καταλόγους του 1927 και αδημοσίευτες γραπτές μαρτυρίες του αρχείου μου από την ιστορούμενη δεκαετία.

- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ 1922-1932

Α. Στον πρώτο «**Οδηγό**» [1] (1925-1926) εντόπισα τα παρακάτω στοιχεία:

- Ο τότε πληθυσμός της Ιερισσού προσδιορίζονταν στους 2.000 κατοίκους. Αφορούσε προφανώς στην έδρα της κοινότητας, χωρίς δηλαδή τους προσφυγικούς συνοικισμούς, γιατί η καταγραφή των κατοίκων τους έγινε με την επίσημη απογραφή του 1928.

- Ως «**Συνοικισμοί προσφύγων**» καταγράφονταν αυτοί του Πρόβλακα (μετέπειτα Ν. Ρόδων), του Πύργου ή Προσφορίου (μετέπειτα Ουρανούπολης), της Αμμουλιανής και του Ξηροποτάμου. Ο τελευταίος, γνωστός ως Ξηροποτάμι, ήταν παλιό μετόχι της ομώνυμης μονής και προοριζόταν ως μόνιμος προσφυγικός οικισμός. Βρίσκονταν επί της ακτής, ανάμεσα σε Τρυπητή και Δεβελίκι, στον κόλπο του Αγίου Όρους και εγκαταλείφθηκε λόγω της ελονοσίας και του σεισμού. Σήμερα αποτελεί τόπο δεύτερης κυρίως κατοικίας και ανήκει στο κοινοτικό διαμέρισμα της Ιερισσού.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον -και γι' αυτό την καταθέτω- μια μαρτυρία σχετική με την εγκατάσταση των προσφύγων στα διοικητικά όρια της τότε κοινότητας Ιερισσού: Εκτός από τις γνωστές διενέξεις μεταξύ των γηγενών και των προσφύγων, σχετικά με τη γη που παραχωρούνταν στους δεύτερους, υπήρξαν αντίστοιχες περιπτώσεις και μεταξύ των τελευταίων. Είναι χαρακτηριστικό το υπ' αριθ. 1033/4-6-1926 έγγραφο του τότε υποδιοικητή της επαρχίας Λιαιρίγκοβης (Αρναίως) προς τον Νομάρχη Χαλκιδικής, στον Πολύγυρο, «**περί νέων διαφορών μεταξύ Γαλιμιτών και Πασαλιμανιτών εν Αμουλιανή**». Οι πρόσφυγες αυτοί προέρχονταν, ως γνωστόν, από γειτονικά μέρη της Μ. Ασίας...

- Ο χρόνος της οδοιπορικής μετάβασης από τη Θεσσαλονίκη στην Ιερισσό ή αντιστρόφως υπολογίζονταν στις 24 ώρες. Η Ιερισσός δηλαδή ήταν τότε ένας από τους πιο μακρινούς προορισμούς της Χαλκιδικής, με ό,τι αυτό συνεπάγονταν για την ανάπτυξη, την οικονομική και κοινωνική ζωή της κωμόπολης, αλλά και την διατήρηση των εθίμων της στην αρχέτυπη μορφή τους.

- «**Εις τας Αρχάς**» με έδρα την Κοινότητα, πέραν της τοπικής αυτοδιοίκησης και του σταθμού χωροφυλακής, κατατάσσονταν και το «**Τελωνοσταθμαρχείον**».

»

»

Β. Στο δεύτερο «Οδηγό»[2] στον οποίο δεν αναγράφεται χρονολογία έκδοσης, αλλά όπως προκύπτει από τα ονόματα και τις ιδιότητες (εκλεγμένοι κοινοτικοί σύμβουλοι, πρόεδρος Κοινότητας)

φαίνεται ότι γράφηκε ή το 1930 ή και το πιθανότερο το 1931. Σ' αυτόν εντόπισα τα εξής στοιχεία:

- Ο τότε πληθυσμός του οικισμού της Ιερισσού (έδρας της κοινότητας) προσδιορίζονταν στους

2.218 κατοίκους, βάσει της απογραφής του 1928, από τους οποίους οι άνδρες ήταν 1.124. Με τους οικισμούς των προσφύγων ο συνολικός πληθυσμός έφθανε στις 3.195 κατοίκους, από τους οποίους οι άνδρες ήταν 1609. Ενδεχομένως εδώ θα περιμενε κανείς, λόγω των πολέμων που προηγήθηκαν, διαφορετική αναλογία ανδρών-γυναικών, περισσότερες δηλαδή γυναίκες.

- Ως «προσφυγικά χωριά» αναφέρονταν η Αμμουλιανή, το Προσφόριο, και τα Πυργούδια. Για άγνωστο λόγο παραλείπονταν σε σχέση με το προηγούμενο «Οδηγό» (1925-1926) ο Ξηροπόταμος (Ξηροποτάμι) και ο Πρόβλακας (Ν. Ρόδα). Αντίθετως αναφέρονταν τα «Πυργούδια» που σήμερα δεν υπάρχουν, καθώς αποτέλεσαν προσωρινό προσφυγικό οικισμό, οι κάτοικοι του οποίου εντάχθηκαν στη συνέχεια στα Ν. Ρόδα. Ο εγκαταλειμμένος σήμερα οικισμός βρίσκεται επί της ακτής του κόλπου της Ιερισσού, μεταξύ Ν. Ρόδων και Κομίτσας.

- Στην εκπαιδευτική υποδομή της κοινότητας καταγράφονταν «2 σχολεία εν Ιερισσώ και τρία εις τα χωριά» και Δημοδιδάσκαλοι οι Νικ. Πέτρου, Χρ. Δημητρακούδης, Δημ. Παπαζαχαρίας, Κλεοπάτρα Παπαργυρίου, Κλεοπάτρα Εμμανουήλ.

- «Εις τας Αρχάς» περιλαμβάνονταν: Ειρηνοδικείον – Αστυνομικός Σταθμός – Τελωνειακός Σταθμός – Ταχυδρομικό και Τηλεγραφικό γραφείο.

- Κοινοτικοί σύμβουλοι ήταν οι Χρ. Αδάμου, Δ. Μανωλούδης, Γ. Γκούτζος, Β. Πάππας, Θεόδ. Τερτιλίνης, Ι. Τοζάκογλου, Γρ. Μαρτικάκης, Αστ. Γκαζάκης, Διαμ. Συράκης.

- ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Παραθέτω καταρχήν τα επαγγέλματα και ονοματεπώνυμα όσων επαγγελματιών καταχωρήθηκαν στους προαναφερόμενους δύο «οδηγούς» και στη συνέχεια παρουσιάζω σε πίνακα, που επεξεργάστηκα, όσα στοιχεία προκύπτουν από τους εκλογικούς καταλόγους του 1927:

- Α' Από τον «Οδηγό της Ελλάδος» 1925-1926

«Αγωγοί» (μεταφορές προϊόντων-εμπορευμάτων):

Αγγελούδης Γ., Αλεξανδρής Δ., Απέκης Α., Καραβασιλής Α., Καρράς Τρ., Κατσιφός Δ., Κουτσιούκης Α., Μακρής Κ., Μαλιάκας Γ., Παντελής Δ., Παντής Δ., Παπαδημητράκης Π., Παπαργυρίου Α., Παρθενιώτης Δ., Στηλιάρας Γ., Στηλιάρας Θ., Τζωρτζάκη(α)ς Δ., Τσιαμαντάνης Ι., Χαλέβας Α., Χαλέβας Ν.

«Άλευρα-Αλευρόμυλοι:

Κουτσιούκη Θ., Καμπάνη Ν. (Συν/σμός Πρόβλακος).

«Αλίπαστα» (κατασκευασταί):

Κοκοτζίλας Ν., Τζίτζος Ν.

«Ατμοπλοϊκά Εταιρείαι»:

Ατμοπλοία «Αλέξανδρος» Παντελή Α/φών.

«Βαρελοποιεία»:

Κούλια Π., Σωτηρίου Κ.

«Γεωργοί – Παραγωγείς»:

Αργαλειός Α., Αργαλειός Θ., Ανδράνης Γ., Βουδένος Π., Γεωργίου Π., Ζουμπάς Γ., Θωμάς Σ., Κελλάρης Ν., Κεφαλάς Δ., Κόμνος Χ., Κουτσογεώργης Δ., Λιάκος Χ., Μακρής Δ., Παρθενιώτης Β., Παρθενιώτης Θ., Παρθενιώτης Ι., Τζιλιάρης Ιω., Φαλισιάνος Σ., Φόρας Ν.

«Εξαγωγείς» (αλίπαστα-ξυλεία κλ.):

Αδάμου Χρ. και Ηλ., Παπαπαδήμος Ν., Γκατζιώνης Α., Κοκοτζίλας Ν., Παπαδόπουλος Α., Τζίτζος Ν.

συνέχεια στην σελ. 20 »

ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ από τους εκλογικούς καταλόγους του 1927														
α / α	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΑ – ποσοστό %
1	Αγιογράφοι	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2	Αγροφύλακες	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
3	αγωγοί	3	1	3	5	1	3	2	4	4	2	5	0	33 - 5,80%
4	αλιείς	0	4	4	6	10	7	9	4	6	9	1	1	61 - 10,72%
5	αλιοπάστες	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
6	ανθρακείς	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
7	βαρελοποιοί	0	0	0	0	2	2	0	0	0	4	0	0	8 - 1,41%
8	γεωργοί	9	8	9	10	2	9	2	5	2	2	10	2	70 - 12,30%
9	δασοφύλακες	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
10	δημοδιδάσκαλοι	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
11	εργάτες	9	18	14	17	18	9	16	11	18	12	13	8	163 - 28,65%
12	έμποροι	5	4	1	3	0	1	5	0	1	0	8	0	28 - 4,92%
13	εργολάβοι	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
14	ζαχαροπλάστες	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
15	ιατροί	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
16	καπνοπαραγωγοί	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	3
17	καφεπώλες	0	0	0	0	2	0	1	0	1	0	2	0	6
18	κηπουροί	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
19	κοιν. κλητήρες	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
20	κουρείς	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	2	5
21	κρεοπώλες	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	5
22	κτηματίες	0	0	0	1	1	0	2	3	0	1	0	1	9 - 1,58%
23	κτηνοτρόφοι	0	0	0	1	1	3	1	0	0	1	2	0	9 - 1,58%
24	λεμβούχοι	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
25	μάγειρες	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
26	μελισσοτρόφοι	0	0	1	0	0	0	5	0	1	5	0	0	12 - 2,11%
27	μεταπράτες	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
28	μυλωθροί	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
29	ναυπηγοί	0	1	0	0	1	3	0	7	0	0	0	0	12 - 2,11%
30	ναύτες	0	3	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	9
31	ναυτικοί	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	5	7
32	ξενοδόχοι	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	4
33	ξυλουργοί	0	2	8	0	4	6	0	0	2	2	1	0	25 - 4,39%
34	οπληρχηγοί	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
35	παντοπώλες	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	1	5
36	ποιμένες	1	2	4	2	0	0	0	0	1	1	0	0	11 - 1,93%
37	ράπτες	0	1	0	1	2	4	0	5	3	2	3	0	21 - 3,69%
38	σαγματοποιοί	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	5
39	σιδηρουργοί	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	2	5
40	υπάλληλοι	3	0	3	0	0	1	1	4	3	2	0	0	17 - 2,99%
41	υλοτόμοι	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
42	υποδηματοποιοί	3	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	2	11 - 1,93%
43	φανοποιοί	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
44	φαρμακοποιοί	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	ΣΥΝΟΛΟ	39	50	50	50	50	50	50	50	50	50	30		569 - 100%

«Ζαχαροπλαστική»:

Τσιότσιος Ι.

«Ζωέμποροι»:

Βεργίνης Θ., Ναούμ Ε., Τσακούλης Χρ., Χασάνης Α., Χασάνης Ι.

«Ιατροί»:

Κεχαγιάς Ιω.

«Κουρεία»:

Παντελή Ε., Παντελή Δ., Χρυσούλη Γ., Χρυσούλη Χρ.

«Κτηνοτρόφοι» (παραγωγείς):

Αλεξανδρής Θ., Βούργιας Α., Γαλατζάνος Ε., Καραστέργιος Δ., (σ.1360) Μαγκάρης Θ., Μακρής Δ., Μολύβας Γ., Μητσάκας Δ., Παρθενιώτης Β., Χασάπης Ν.

«Μελισσοουργοί» (παραγωγείς):

Μαλιάκας Β., Μαλιάκας Γ., Παπαργύρης Α., Παρθενιώτης Ρ., Σταυρωθέντας Γ., Τζιτζός Δ. και Κ.

«Ξενοδοχεία»:

Πάππα Γ. ή Ζάβαλη, Παρθενιώτου Ι., Χρυσούλη Π.

«Ξυλουργεία»:

Ζούτζος Δ., Λαζαρίδης Γ., Μυγδάλης Γ., Μπλες Ν., Ντάνης Α., Πενέτης Α., Σμαράγδης Γ., Σμαράγδης Π.

«Παντοπωλεία – Υφασματοπωλεία»:

Βαλασάκη Βασ., Βαρβαρέσσου Α., Κουτσιούπη Θ., Κουτσογεώργη Γ., Μητσάκα Δημ., Πάππα Β. και Βεργίνης Θ., Παπαευθυμίου Α/φών, Τερκλίνη (Τερτιλίνη) Α/φών.

«Ραφεία»:

Λέπουρα Χ., Παλιούρα Χρ., Παπαργυρίου Β., Παπαργυρίου Γ., Τσιριγώτη Β.

«Σαγματοποιεία-Πεταλωτήρια»:

Γρηγοριάδου Δ., Σαμαρά Α.

«Υποδηματοποιεία»:

Αποστολίδου Α., Γεωργίου Α., Παντελιάδου Α., Σίμου Ιω., Χρυσούλη Αγγ.

Β'. Από τον «Πανελλήνιο οδηγό» (1930-1931); σ. 1593

«Επαγγελματίαι»:

Δικηγόροι: Κουτίβας Ιωάννης.

Ιατροί: Γυφτοδήμος Κωνστ., Μισαηλίδης Θωμάς.

Παντοπωλεία: Βαλασάκη Β., Βαρβαρίνου Αθαν., Θεοφίλου Κυριάκου, Κουτσογεώργου Νικ., Κουτσούπη Θεολ., Μελετιάδη Προδρ., Μητσάκη Δημ., Παντελίδη Στεφ., Παπαευσταθίου Α/φών, Τερτιλίνη Θεοδ., Ψέμμα Αριστείδ.

Υφάσματα – Ψιλικά (κατ.): Αποστολίδη Αποστ., Αστερίου Γ., Λέπουρα Χρ., Μπαγκκοπούλου Παναγ., Παλιούρα Χριστοδ., Παντελή Γ., Παπαργύρη Γ., Πασχαλίδη Γ., Σαμαρά Αγγ., Σαμαρά Αριστοτ., Σίμου Ιωάν., Σουλτάνη Νικ., Τσιοτσιού Ιωάν., Τσιριγώτη Βασ., Χρυσούλη Αγγ.

Ο υλοτόμος -πελεκάνος- Νίκος Μπυγδάνος, πάνω στο μουλάρι του, επιστρέφει στην Ιερισσό μετά τη εργασία του στο βουνό. [Φωτογραφία του Κώστα Μπυγδάνου]

Γ'. Από τους εκλογικούς καταλόγους του 1927 [3]

Σημ. 1: Ο παραπάνω πίνακας αναφέρεται στα επαγγέλματα, με την επί τοις εκατό συμμετοχή των επαγγελματιών του καθενός από τα πολυπληθέστερα στο συνολικό αριθμό των επαγγελματιών. Για την οικονομία του χώρου στο περιοδικό δεν καταχωρήθηκαν τα αντίστοιχα ονόματα. Ο πίνακας, ωστόσο, προσφέρεται για εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικών με τις επαγγελματικές ενασχολήσεις των κατοίκων.

Για ευκολότερη, ωστόσο, ανάγνωσή του αριθμήσαμε με γράμματα από Α έως Μ τις 12 στήλες, που αντιστοιχούν στις 12 σελίδες του καταλόγου με τους ψηφοφόρους της Ιερισσού. Αντέγραψα ακολούθως το πρώτο και το τελευταίο όνομα της κάθε σελίδας του καταλόγου και τα συσχέτισα με τις προαναφερόμενες στήλες:

Έτσι στη στήλη Α αντιστοιχούν τα ονόματα από Αντράνης Νικόλαος του Κώστα (γεν. 1878, εργάτης) έως Βαλασάκης Βαλάσιος του Κωνσταντίνου (γεν. 1879, έμπορος), στη στήλη Β από Βαρβαρέσος Χριστόδουλος του Ιωάννη (γεν. 1902, εργάτης) έως Δεληγιάνης Κωνσταντίνος του Χρήστου (γεν. 1896, εργάτης), στη στήλη Γ από Δαλάκης Δημήτριος του Αστερίου (γεν. 1889, εργάτης) έως Καραδήμος Δημήτριος του Δήμου (γεν. 1872, αλιεύς), στη στήλη Δ από Καραδήμος Γεώργιος του Δημητρίου (γεν. 1903, αλιεύς) έως

Καμπουράγγελος Δημήτριος του Θεολόγου (γεν. 1903, κτηνοτρόφος), στη στήλη Ε από Καραβασίλης Νικόλαος του Παναγιώτη (γεν. 1880, γεωργός) έως Λαγόντζος Αστέριος του Δημητρίου (γεν. 1872, καφεπώλης), στη στήλη Ζ από Λαγόντζος Σωτήριος του Νικολάου (γεν. 1896, ναύτης) έως Μανάρης Παναγιώτης του Νικολάου (γεν. 1882, εργάτης), στη στήλη Η' από Μανάρης Δημήτριος του Νικολάου (γεν. 1894, αλιεύς) έως Νομικός Κωνσταντίνος του Χριστοφόρου (γεν. 1899, αγωγεύς), στη στήλη Θ από Ξένος Γεώργιος του Βασιλείου (γεν. 1900, αλιεύς) έως Παπαγιάννης Ιωάννης του Δημητρίου (γεν. 1892, εργάτης), στη στήλη Ι από Παπαγιάννης Θεόδωρος του Δημητρίου (γεν. 1896, εργάτης) έως Σαμαράς Άγγελος του Αστερίου (γεν. 1893, σαγματοποιός), στη στήλη Κ από Σουλτάνης Ιωάννης του Αστερίου (γεν. 1872, αλιεύς) έως Τσιριγώτης Γεώργιος του Ιωάννη (γεν. 1881, αλιεύς), στη στήλη Λ από Τσιριγώτης Βασίλειος του Ιωάννη (γεν. 1883, ράπτης) έως Χασάπης Ιωάννης του Θεολόγου (γεν. 1889, έμπορος) και στη στήλη Μ από Χασάπης Αριστείδης του Θεολόγου (γεν. 1891, κρεοπώλης) έως Τσαντίρογλου Φίλιππος του Αγγέλου.

Σημ. 2: Η ανάγκη αναμόρφωσης των παλαιότερων καταλόγων ήταν προφανής, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορούσε στους πρόσφυγες. Από τηλεγράφημα που έστειλε από την Ιερισσό προς τον Νομάρχη Χαλκιδικής (αριθ. πρωτ.6923/7-11-1926) ο υποψήφιος των εκλογών της 7-11-1926 Φώτιος Ανδρεάδης προκύπτει ότι «**πρόσφυγες της Αμουλιανής, του Πρόβλακος και του Ξηροποτάμου δεν ευρέθησαν εγγεγραμμένοι εις τους εκλογικούς καταλόγους και ότι αναμένει οδηγίας**»... Ο Νομάρχης του απάντησε την ίδια ημέρα «**ότι οι μη εγγεγραμμένοι δεν δύνανται να ψηφίσουν**».

Σημ. 3: Οι 22 εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους της κοινότητας Ιερισσού του 1927 κάτοικοι του προαναφερόμενου Ξηροποτάμου (από Αγγελίδης Ιωάννης του Αγγέλου, γεν. 1875 μέχρι Χατζής Σάββας του Δημητρίου, γεν. 1869) δεν δήλωσαν επάγγελμα.

Οι 91 εγγεγραμμένοι κάτοικοι των Πυργουδίων (από Ατζιμίδης Θεόδωρος του Ιορδάνη γεν. 1873 μέχρι Χατζηλίδης Χαράλαμπος του Αβραάμ γεν. 1882) δήλωσαν γεωργοί.

Οι 52 εγγεγραμμένοι κάτοικοι του Πρόβλακα (από Αναστασιάδης Παναγιώτης του Ιορδάνη, γεν. 1893 μέχρι Χατζηαναγνώστης Νικόλαος του Θεοδώρου γεν. 1906) δήλωσαν: 2 άνευ επαγγέλματος, 9 αλιείς (17,30%), 1 κηπουρός, 36 γεωργοί (69,23%), 2 Αγωγείς, 1 υπάλληλος και 1 έμπορος.

Οι 54 εγγεγραμμένοι κάτοικοι του Πύρ. Προσφορίου δεν δήλωσαν επάγγελμα.

Οι 130 ψηφοφόροι της Αμουλιανής (από Ανδρεάδης Φώτιος του Αθανασίου, γεν. 1864 μέχρι

»

VICKO

ΚΡΥΣΤΑΛΛΑ - ΕΙΔΗ ΔΩΡΩΝ - ΟΠΚΙΑΚΑ - ΜΙΚΡΟΕΠΙΠΛΑ
Αϊβαζίδου Κλεοπάτρα
ΙΕΡΙΣΣΟΣ

Ειρήνη Κορδερά
Ψυχολόγος-Παιδοψυχολόγος (MSc)

- Ψυχολογική Υποστήριξη
- Συμβουλευτική Γονέων
- Ομάδες Γονέων
- Ψυχοθεραπεία Ενηλίκων - Παιδιών & Εφήβων
- Θεραπεία Ζευγαριών & Οικογενειών

Ιερισσός Χαλκιδικής
(Αγ. Νικολάου 13 - πλησίον Εθνικής Τράπεζας)

Πολύγυρος Χαλκιδικής
Καραμανλή 7

κιν.: **69 78 18 32 45**
kordera.eirini@gmail.com

» Χριστοδούλου Χριστόδουλος του Ιωάννη, γεν. 1872) δεν δήλωσαν επάγγελμα.

Από τα επαγγέλματα που ασκούσαν στην κοινότητα της Ιερισσού, κατά την δεκαετία πριν το σεισμό του 1932, πολλά αποτελούσαν οικογενειακή υπόθεση, καθώς ασχολούνταν με αυτά μέλη των ιδίων οικογενειών. Άλλα διατηρούνται μέχρι σήμερα και άλλα έπαυσαν να υπάρχουν. Από τα τελευταία τα χαρακτηριστικότερα ήταν των σαγματοποιών, αυτών δηλαδή που κατασκεύαζαν τα σαμάρια των μουλαριών και των γαϊδάρων, των πεταλωτήδων[4] που έβαζαν πέταλα στα πέλματα των αλόγων και των μουλαριών, των βαρελοποιών που κατασκεύαζαν κάδους (πατητήρια) για την παρασκευή κρασιού και βαρέλια για την αποθήκευσή του.

Αλλά και από τα σημερινά επαγγέλματα πολλά κινδυνεύουν να εγκαταλειφθούν, όπως ενδεχομένως θα συμβεί με τους ναυπηγούς και τα τόσο ενδιαφέροντα καρνάγια, που διατηρούνται ακόμη στην Ιερισσό για την κατασκευή και συντήρηση ξύλινων σκαφών. Είναι δύσκολο να εξηγηθεί πως η πολιτεία επιδοτεί άλλες δραστηριότητες, μερικές μάλιστα ρυπογόνες για το περιβάλλον, ενώ αδιαφορεί να διασωθεί η συγκεκριμένη, που πέρα από το επιχειρησιακό ενδιαφέρον της, θα αποτελεί κι ένα σημαντικό και όχι τόσο σύνηθες τουριστικό προϊόν.

Εδώ θα πρέπει ακόμη να επισημανθεί ότι αν και πέρασαν 19 χρόνια από το τέλος του Μακεδονικού αγώνα, ο Γεώργιος Γιαγλής του Θεοδώρου, γεννημένος το 1869, εξακολουθεί να δηλώνει ως επάγγελμα: οπλαρχηγός. Η αλήθεια είναι ότι με αυτή την ιδιότητα τόσο ο καπετάν Γιαγλής, όσο κι άλλοι οπλαρχηγοί, όπως ο Αθ. Μηνόπουλος, σύγαμπος και συναγωνιστής του παππού μου Γιάννη Κ. Αικατερινάρη, που σκοτώθηκε στην Αμερική το 1914, χρόνια μετά την ενεργή δράση τους χορηγούσαν πιστοποιητικά «Μακεδονομάχων» σε διάφορα πρόσωπα, που λόγω ηλικίας δεν δικαιολογούσαν πάντα τέτοια συμμετοχή. Η χορήγηση προνομίων στους «Μακεδονομάχους» (κτημάτων εν προκειμένω) ήταν η ανταμοιβή τους, όπως άλλωστε συνέβη και σε πιο πρόσφατες περιόδους της ιστορίας μας...

- Δ' . 1926 ΙΕΡΙΣΣΟΣ

ΨΑΡΑΔΕΣ ΣΤΑ ΔΙΧΤΥΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Το εγχείρημα της ίδρυσης της Νομαρχίας Χαλκιδικής το 1924 φαίνεται ότι δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Αντί να μεταβιβάσει σ' αυτή τις αναμενόμενες δυνατότητες λήψης αποφάσεων, σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, πρόσθεσε ένα ακόμη κρίκο στους γραφειοκρατικούς μηχανισμούς.

Η αλληλογραφία μεταξύ ιδιωτών και υπηρεσιών, που καταγράφεται στα σχετικά έγγραφα του αρχείου μου, και αφορούσαν στην επιβολή φόρου στους ψαράδες τόνων (ορκινιών) της κοινότητας Ιερισσού -και συγκεκριμένα του Πρόβλακα- αποκαλύπτει το τέρας της γραφειοκρατίας, που ταλάιζε τους κατοίκους.

Στον περιορισμένο χώρο, που μου παραχωρεί το περιοδικό, θα παρουσιάσω τα ...24 έγγραφα που ανταλλάχθηκαν επί ...πέντε (5) μήνες μεταξύ των διαφόρων φορέων και ιδιωτών, χωρίς τελικά να επιλύσουν τα προβλήματα φορολόγησης που ανέκυψαν για τους ψαράδες της Κοινότητας Ιερισσού... Τα θεωρώ εξαιρετικά σπάνια και ενδιαφέροντα για την ιστορούμενη περίοδο, γιατί πέραν των άλλων αφορούν σ' ένα από τα βασικά επαγγέλματα της Ιερισσού, δηλαδή των ψαράδων, που και σήμερα

εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα. Τα περισσότερα από τα έγγραφα αυτά είναι κατά την περίοδο της δικτατορίας του Πάγκαλου, που τερματίστηκε στις 7 Αυγούστου 1926:

1. Η Γενική Διοίκηση με το υπ. αριθ. 27862/8-6-1926 έγγραφο της από τη Θεσσαλονίκη προς τον Νομάρχη Χαλκιδικής «**διαβιβάζει έγγραφο του Σερβικού Προξενείου Θεσσαλονίκης περί του φόρου αλιείας εν Ιερισσώ**». 2. Ο Νομάρχης με την υπ. αριθ. 2250/12-6-1926 διαταγή του προς τον Υποδιοικητή Λιαιριγκόβης (Αρναίας) του ζητάει «**ίνα παράσχη σχετικάς πληροφορίας**». 3. Ο Υποδιοικητής Λιαιριγκόβης ενημερώνει τον Νομάρχη με το υπ. αριθ. 1138/12-6-1926 έγγραφο του «**περί της επιβληθείσης φορολογίας επί των αλιευμένων θυννείων εν τη Κοινότητι Ιερισσού και των απαιτήσεων της Ιεράς Μονής Χιλανδαρίου**».

[5] 4. Η Γενική Διοίκηση με το υπ. αριθ. 28732/16-6-1926 έγγραφο της προς τον Νομάρχη Χαλκιδικής ζητάει «**ίνα επισπεύση την απάντησιν επί της 27862/8-6-1926 διαταγής της διά την αλιείαν Ιερισσού**». 5. Ο Νομάρχης στις 17-6-1926 διαβιβάζει προς την Γενική Διοίκηση την υπ. αριθ. 1138/12-6-1926 απάντηση του Υποδιοικητή Λιαιριγκόβης. 6. Οι κάτοικοι του Συνοικισμού Πρόβλακος (σημερινών Ν. Ρόδων) με την από 23-6-1926 αίτησή τους προς τη Νομαρχία Χαλκιδικής (αρ. πρωτ. 4072/28-6-1926) καταγγέλλουν από την Ιερισσό «**ότι παράνομως ο ενοικιαστής φόρου θυννείων εισπράττει φόρον επί των αλιευμένων ιχθύων εν ανοικτή θαλάσση**».

7. Ο Νομάρχης κοινοποιεί την καταγγελία στον Υποδιοικητή Λιαιριγκόβης με την υπ. αρ. 2413/30-6-1926 διαταγή του «**ίνα να αναφέρει τι συμβαίνει**». 8. Επιτροπή κατοίκων του συνοικισμού Πρόβλακος υποβάλλουν στη Νομαρχία αίτηση (αρ. πρωτ. 4143/1-7-1926) με ημερομηνία 30-6-1926 και με το ερώτημα «**αν υπόκεινται στη υποχρέωση καταβολής φόρου επί ιχθύων αλιευμένων εν ανοικτή θαλάσση**».

9. Ο Νομάρχης στις 3-7-1926 αποστέλλει προς τον Σταθμό Χωροφυλακής Ιερισσού έγγραφο «**ίνα γνωρίση ότι διετάχθη ο Υποδιοικητής Λιαιριγκόβης να επιληφθή της υποθέσεως**». 10. Ο Νομάρχης την ίδια ημερομηνία (3-7-1926) αποστέλλει και προς τον Υποδιοικητή Λιαιριγκόβης διαταγή «**ίνα αναφέρει επειγόντως επί της 4072 διαταγής του**». 11. Ο Υποδιοικητής Λιαιριγκόβης ενημερώνει τον Νομάρχη με το υπ. αριθ. 1259/8-7-1926 έγγραφο του «**ότι οι πρόσφυγες του συνοικισμού Πρόβλακος αρνούνται να καταβάλλωσιν φόρον θυννείων εις ενοικιαστήν**».

12. Ο Υποδιοικητής Λιαιριγκόβης με αρ. πρωτ. 1359/14-7-1926 «**υποβάλλει σχεδιάγραμμα της τοποθεσίας θυννείων εν Ιερισσώ**». 13. Οι κάτοικοι του συνοικισμού Πρόβλακος επανέρχονται στις 22-8-1926 με αίτημά τους προς τον Νομάρχη[6]. 14. Η Γενική Διοίκηση με έγγραφο της ενημερώνει τον Νομάρχη «**περί του καταργηθέντος φόρου επί των αλιευμένων ιχθύων ανοικτής θαλάσσης Κοινότητος Ιερισσού**».

15. Η Γενική Διοίκηση με το υπ. αριθ. 36415/21-8-1926 έγγραφο της προς τον Νομάρχη γνωστοποιεί «**περί του καταργηθέντος φόρου των αλιευμένων ιχθύων ανοικτής θαλάσσης Κοινότητος Ιερισσού**». 16. Ο Νομάρχης κοινοποιεί την εγκύκλιο στον Υποδιοικητή Λιαιριγκόβης με το υπ. αρ. 3216/27-8-1926 έγγραφο του. 17. Ο Υποδιοικητής Λιαιριγκόβης με το υπ. αριθ. 1747/3-9-1926 έγγραφο του υποβάλλει στον Νομάρχη (αρ. πρωτ. 5625/6-9-1926) «**αναφορά της κοινότητας Ιερισσού περί του φόρου αλιείας**». 18. Ο Νομάρχης με την υπ. αριθ. 3666/13-9-1926 διαταγή του ειδοποιεί τον Σταθμό Χωροφυλακής Ιερισσού «**όπως ανακοινώση εις τους κατοίκους Πρόβλακος ότι εάν**

ο ενοικιαστής φόρου θυννείων εισπράττει φόρον και επί των ιχθύων των αλιευθέντων εν ανοικτή θαλάσση να καταγγείλωσιν αυτόν». 19. Ο Σταθμός Χωροφυλακής Ιερισσού με το υπ. αριθ. 950/19-9-1926 έγγραφο του γνωστοποιεί στη Νομαρχία για την «**περί τοιχοκολλήσεως της υπ. αριθ. 5625 διαταγής**» ενέργειά του. 20. Το Υπουργείο Εσωτερικών με το υπ. αριθ. 20647/7-10-1926 έγγραφο του προς τον Νομάρχη «**όπως ανακοινώση εις την Κοινότητα Ιερισσού ότι δύναται να επαναφερθή ο κατά το άρθρο 23 εδ.1., 3 του νόμου 2125 του 1920 επί ιχθύων και λοιπών υδροβίων φόρος**». 21. Ο Νομάρχης στις 8-10-1926 αποστέλλει διαταγή προς τον πρόεδρο της Κοινότητας Ιερισσού «**όπως προκαλέσει απόφασιν του κοινοτικού συμβουλίου περί επαναφοράς του καταργηθέντος φόρου αλιείας ανοικτής θαλάσσης**». 22. Ο Νομάρχης με το υπ. αριθ. 3827/21-10-1926 έγγραφο του απαντάει στο Υπουργείο Εσωτερικών ότι «**συνεστήσαμεν εις την Κοινότητα Ιερισσού να επαναφέρει δι' αποφάσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου τον φόρον επί των ιχθύων**». 23. Η Κοινότητα Ιερισσού υποβάλλει στη Νομαρχία Χαλκιδικής (αρ. πρωτ. 6613/27-10-1926) την υπ. αριθ. 35 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου της «**περί επαναφοράς του καταργηθέντος φόρου ιχθύων ανοικτής θαλάσσης...**» και 24. Ο Νομάρχης την 1-11-1926 αποστέλλει προς το Υπουργείο Εσωτερικών την υπ. αριθ. 35 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου.

Η γραφειοκρατία φαίνεται ότι είχε από παλαιότερα βαθιές ρίζες ... Σήμερα απλά πληρώνουμε τα επίχειρα...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Νικολάου Γ. Ιγγλέση, Οδηγός της Ελλάδος, έτος Γ'. Α'. Ελληνική Διοίκησης, Β'. Ελληνικόν Κράτος, Γ'. Ελληνικόν Εμπόριον, 1925-1926

[2] Πανελλήνιος οδηγός (Το ελληνικόν ντιρεκτόρι), Ανατολική εταιρεία διαφημίσεων, διευθυντής: Ν. Δαμάσκος, σ.1593.

[3] Πρόκειται για τους καταλόγους που χρησιμοποιήθηκαν στις εκλογές της 19ης Αυγούστου 1928. Μου τους παραχώρησε ο Χρ. Καραστέργιος, συνεκδότης του «Κυττάρου», τον οποίο και ευχαριστώ.

[4] Στους εκλογικούς καταλόγους του 1927 δεν καταχωρήθηκαν οι πεταλωτήδες, όπως έγινε στον οδηγό του 1925-1926. Ορισμένοι τουλάχιστον απ' αυτούς ασκούσαν και το επάγγελμα του σαγματοποιού (σαμαρά) και προφανώς συμπεριλαμβάνονταν στους παρακάτω δηλωθέντες 5 σαγματοποιούς: Αντράνης Γεώργιος του Δημ. (γεν. 1887), Δαλιάνης Αστέριος του Δημ. (γεν. 1879), Σαμαράς Αριστοτέλης του Αστέριου (γεν. 1891), Σαμαράς Άγγελος του Αστέριου (γεν. 1893), Σαμαράς Δημήτριος του Τρηγορίου (γεν. 1880).

[5] Θυννεία, γνωστά στη Χαλκιδική και ως νταλιάνια, ονομάζονταν οι τόποι όπου ψαρεύονταν μεταναστευτικά ψάρια και κυρίως ένα είδος τόνων, τα ορκίνια. Η μονή Χιλανδαρίου, που διέθετε από παλαιότερα θυννεία, διαμαρτυρήθηκε το Σεπτέμβριο του 1926 για την φορολόγηση που επιβλήθηκε σ' αυτά. Τα όσα γράφει σε επιστολή του στις 12 Απριλίου 1895 ο Λιαιριγκοβίνος Μαυρουδής Γερογιάννης προς τον Χρ. Χριστοβασιλή, δημοσιογράφο και λογοτέχνη, είναι χαρακτηριστικά: «(ο πατήρ μου) έσχε την ατυχία πρό 30ετίας να δωρίση τη Μονή Χιλανδαρίου λιμένα, κείμενον μεταξύ της ειρηνένης μονής και της Ιερισσού. Τούτο πράξας εστέρησε τη οικογενεία μας μεγάλων εισοδημάτων, καθόσον ο λιμήν ούτος απέφερε κατ' έτος αυτή σημαντικόν χρηματικόν ποσόν εκ της πωλήσεως των ιχθύων, ων η πληθώρα είναι εκεί μεγίστη, επί πλέον δε ότι οι ιχθείς εισίν μεγίστων διαστάσεων. (...) Ημείς δε σήμεραν στερούμενοι περιουσίας δεν δύναμεθα η μη να ενεργήσωμεν όπως επιστραφή τη οικογενεία μας ο λιμήν χαρακτηρίζοντες την πράξιν του μακαρίου πατρός μας ως παράνομον» (βλ. Δημ. Κύρου, καταγραφή αρχείων. Ε'. Κατάλογος εγγράφων αρχείου Ιωάννης Κ. Κατερινάρη, περ. «ΑΡΝΑΙΑ», τχ. 5/ Σεπτ.-Δεκ. 1989, σ.5-6).

[6] Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η εντωμεταξύ πτώση της δικτατορίας του Θεόδ. Πάγκαλου, στις 7 Αυγούστου 1926, προκάλεσε στους πολίτες ένα αίσθημα ανακούφισης, αλλά και την ελπίδα ότι θα δικαιωθούν, μέσα από την ανασυγκρότηση του κράτους. Γι' αυτό το λόγο, υποθέτω, οι ψαράδες του Πρόβλακα υπέβαλαν ξανά το αίτημά τους ... ■

ΤΟ ΣΟΥΡΤΟΥΚΙ σας προτείνει
Κοντινές διαδρομές.

Βαθμός δυσκολίας Μύλος του Κάρλα: 2*

ΣΤΟΥ ΜΥΛΟΥ ΤΑ ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ

Κείμενο : ΚΩΣΤΑΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Πόσοι μύθοι δεν φτιάχτηκαν τους παλιούς καιρούς γύρω από τους νερόμυλους στην πατρίδα μας! Πόσες και πόσες ιστορίες δεν ειπώθηκαν για αυτούς, απ' τους παππούδες μας δίπλα στο τζάκι ψήνοντας κάστανα για τα παιδιά!

Ο μύλος ήταν ο τόπος της μικρής χαράς του κόσμου που είχε να κάνει με το αλεύρι, το ψωμί και τη ζωή. Αυτός ο απομακρυσμένος σε ρεματιά θρύλος έδενε εύκολα με την αγριάδα του χώρου, το σκοτάδι, το φόβο, το στοιχείο και το θάνατο.

Εκείνα τα χρόνια, πολλοί από τους κατοίκους της περιοχής μας, καλλιεργούσαν σιτηρά προκειμένου να ικανοποιούν τις βιοποριστικές τους ανάγκες. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της παραγωγής το άλεθαν για να πάρουν το αλεύρι της χρονιάς, το οποίο ήταν και το βασικό αγαθό για την επιβίωση τους. Ακόμη όμως και αυτοί που δεν καλλιεργούσαν σιτηρά φρόντιζαν να εξασφαλίζουν το αλεύρι τους αγοράζοντάς

το. Η πληρωμή γινόταν καταβάλλοντας ένα χρηματικό ποσό ή ανταλλάσσοντας τα δικά τους προϊόντα με αυτό. Σε κάθε περίπτωση πάντως, το κάθε σπίτι έπρεπε να έχει το δικό του αλεύρι.

Ο Αστέριος Αποστολίδης ποζάρει δίπλα στην φτερωτή του ανεμόμυλου του Καμπάνη. [φωτογραφία του Τόλη Αποστολίδη]

Πα το άλεσμα των σιτηρών, έπρεπε να υπάρξουν μύλοι. Λόγω του ότι στον τόπο μας τότε αφθονούσαν τα τρεχούμενα νερά, κατασκευάστηκαν αρκετοί υδρόμυλοι. Ο πιο τρανός υδρόμυλος ήταν του "Κάρλα ο μύλος" που ήταν κατασκευασμένος δίπλα σε ένα ποταμάκι (λάκκο) με την ονομασία "Κάρλα λάκκος". Δεύτερος ήταν του "Στογιάννη ο μύλος", που ήταν μικρότερος σε όγκο. Ο τρίτος ήταν του "Τζιτζιου ο μύλος", στον οποίο αναφέρθηκα στο πρώτο τεύχος του "Κυττάρου" και αυτό διότι σήμερα είναι ο καλύτερα διατηρημένος υδρόμυλος από αυτούς που λειτουργούσαν στην περιοχή της Ιερισσού. Ο τέταρτος ήταν του "Καμπάνη ο Μύλος", που βρισκόταν στην περιοχή του Καλαϊτζή λάκκου, εκεί που σήμερα βρίσκεται το ξυλουργείο του Πασχαλίδη. Όμως μια μεγάλη πλημμύρα τον κατέστρεψε ολοσχερώς.

ΤΟ ΣΟΥΡΤΟΥΚΙ

Ο τόπος που ζούμε έχει πολλές φυσικές ομορφιές. Αρκετές από αυτές βρίσκονται σε τοποθεσίες που δυστυχώς για διάφορους λόγους δεν είναι ευρέως γνωστές. Από αυτή την στήλη θα προσπαθήσουμε να σας τις γνωρίσουμε έτσι ώστε αν θελήσετε να μπορέσετε να τις επισκεφθείτε.

Τα απομεινάρια του ανεμόμυλου του Πάππα μετά τον σεισμό του 1932. [φωτογραφία από το αρχείο του Κυττάρου]

Υπήρχαν και ένας-δύο ακόμη, οι οποίοι ανήκαν σε καλογερικά μετόχια.

Εκτός απ' τους υδρόμυλους υπήρχαν και δύο ανεμόμυλοι: α) του "Πάππα ο μύλος", ο οποίος βρισκόταν κοντά στην παραλία της Ιερισσού, εκεί όπου σήμερα υπάρχει χτισμένο ομοίωμα του και β) του "Καμπάνη ο μύλος", ο οποίος βρισκόταν στο λόφο πάνω από το σημερινό εκκλησάκι του Αγ. Παντελεήμονα.

Όμως, όπως αλλάζουν οι εποχές, έτσι αλλάζουν οι ανάγκες και οι συνθήκες των ανθρώπων. Οι ευκολίες που έφερε η βιομηχανική επανάσταση στην Ελλάδα (ουσιαστικά άρχισε μετά το τέλος του πρώτου παγκόσμιου πολέμου) ήταν πιστεύω και το τέλος εποχής για τους μύλους της περιοχής μας. Έτσι αυτοί οι Δον Κιχωτικοί γίγαντες αφέθηκαν να πεθάνουν μόνοι τους, μακριά πλέον από την συντροφιά των ανθρώπων >>

Η ιαματική πηγή «Κιζονέρι». Το νερό αναβλύζει από μια σχισμή του γρανιτένιου βράχου. Την ξύλινη υδρορροή την τοποθέτησε ο κ. Βασίλης Ταραζάς, για να αναδείξει περισσότερο την ποσότητα του νερού.

Βαθμός δυσκολίας Μύλος του Στογιάννη: 3*

στην οποία είχαν τόσο συνηθίσει. Προσπάθησαν να κρατηθούν όρθιοι, ελπίζοντας στην επιστροφή τους, όμως αυτή δεν ήρθε ποτέ ενώ συνάμα το "πριόνι" του χρόνου συνεπικουρούμενο από τα στοιχεία της φύσης (πλημμύρες, σεισμός του '32) έκοψε στο τέλος τα "πόδια" τους γκρεμίζοντας τους κάτω. Τώρα δεν έχουν απομείνει παρά μόνο τα μισοφαγωμένα από τον αδηφάγο χρόνο κουφάρια τους, στεφανωμένα όμως από τη φύση, για να θυμίζουν σε όσους από εμάς τους επισκεφτούν την παλιά τους δόξα.

Αν θέλετε να τους επισκεφθείτε κι εσείς, η διαδρομή για το "Μύλο του Τζίτζιου" είναι γραμμένη στο πρώτο τεύχος του "Κυττάρου". Για να πάτε τώρα στο "Μύλο του Κάρλα" και με αφετηρία την κεντρική πλατεία της Ιερισσού, θα κατευθυνθείτε προς το Στρατώνι. Σε απόσταση 3,5 χλμ. θα στρίψετε αριστερά σε έναν χωματόδρομο που οδηγεί αρχικά στο ξυλουργείο του Κολυμπά. Από εκεί σε 1,5

χλμ. θα συναντήσετε στη δεξιά πλευρά του δρόμου ένα μεγάλο ξέφωτο, όπου θα παρκάρετε το όχημα σας. Από τη Δ/ΒΔ άκρη του ξέφωτου ξεκινάει ένας κατηφορικός χωματόδρομος, ο οποίος θα σας πάει στο λάκκο του Κάρλα. Η απόσταση αυτή είναι 200 μέτρα και μπορείτε να πάτε μόνο με τα πόδια. Τώρα ο δρόμος σταματάει αλλά ο μύλος είναι πλέον πολύ κοντά σας.

Από μονοπατάκια που θα ξεχωρίσετε μόνοι σας περνώντας το λάκκο, στα 60 μέτρα περίπου θα συναντήσετε το μύλο, ο οποίος βρίσκεται στη δεξιά πλευρά του. Ο τόπος εδώ είναι γεμάτος με πλατάνια, σουσουρία, βατομουριές, σκίνα, φτέρες και άλλη τοπική βλάστηση.

Η περιοχή όμως κρύβει και ένα άλλο μυστικό το «Κιζονέρι». Αυτό είναι μια πηγή που αναβλύζει μέσα από τα βράχια και βρίσκεται στην απέναντι πλευρά του μύλου, στην άλλη όχθη του λάκκου προς τα

αφήσατε πριν το όχημά σας και με αυτό να βγείτε στον ασφάλτινο δρόμο (εθνική οδό) και να στρίψετε αριστερά προς Στρατώνι. Στα 500 μέτρα από εκεί και πριν τη γέφυρα, θα στρίψετε αριστερά σ' ένα άλλο χωματόδρομο, ο οποίος θα σας βγάλει αρχικά στα θερμοκήπια του Μουλασιώτη και στη συνέχεια με αριστερή πάντα κατεύθυνση θα σας σταματήσει στην όχθη του λάκκου που βρίσκεται ο μύλος του Στογιάννη. Η απόσταση αυτή είναι επίσης 500 μέτρα. Ο μύλος τώρα βρίσκεται σε απόσταση 300 μ. περίπου, αλλά δεν υπάρχει δρόμος ή μονοπάτι που να οδηγεί σ' αυτόν. Για να τον βρείτε θα πρέπει να ακολουθήσετε τον λάκκο περπατώντας μέσα του (νερό έχει πλέον μόνο τους χειμερινούς μήνες) και να ψάξετε αρκετά κοιτώντας προς την αριστερή του όχθη διότι ο συγκεκριμένος μύλος είναι ο πιο κατεστραμμένος από τους τρεις και τα απομεινάρια του δύσκολα ξεχωρίζουν μέσα στη δαιδαλώδη φύση του λάκκου. ■

αριστερά. Αυτό το νερό, παλαιότερα το χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι και σαν φάρμακο πίνοντάς το για να γιατρευτούν αυτοί που είχαν προβλήματα με το στομάχι τους. Δε γνωρίζω τί ακριβώς περιέχει το νερό και επιδρούσε με αυτό τον τρόπο στους ανθρώπους, αν είναι ακόμη πόσιμο και αν διατηρεί τις "θεραπευτικές του ιδιότητες", όμως στο μέρος που αυτό ρέει αφήνει ένα κιτρινωπό ίζημα το οποίο ξεχωρίζει χαρακτηριστικά.

Στη συνέχεια αν θέλετε να πάτε στο "Μύλο του Στογιάννη" θα πρέπει να γυρίσετε στο σημείο που

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον κ. Ταραζά Βασίλη για την βοήθεια του στον εντοπισμό της πηγής «Κιζονέρι» και για τις πληροφορίες που μας έδωσε για αυτήν. Επίσης ευχαριστώ τον θείο μου κ. Μπασάκα Νικόλαο που με οδήγησε στους Στογιάννη τον Μύλο.

Μικρές συμβουλές:

- Έχετε μαζί σας ένα μπουκαλάκι νερό!
- Φοράτε αθλητικά, άνετα παπούτσια!

*Κλίμακα δυσκολίας διαδρομής 1-5 (Εύκολο-δύσκολο)

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ ΜΕΡΟΣ Β'

ΠΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΤΑ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Κείμενο : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΡΥΣΟΥΛΗΣ

Μετά την ιστορική προσέγγιση του ιερισιώτικου θεάτρου που επιχείρησα στο πρώτο μου άρθρο, θα προσπαθήσω να ανιχνεύσω τις πολιτιστικές καταβολές που οδήγησαν στη δημιουργία και ανάπτυξή του.

Πριν όμως προχωρήσω στην ανάλυση των καταβολών αυτών, θα ήθελα να κάνω μία αναγκαία διευκρίνιση που αφορά στον όρο "λαϊκό θέατρο" (που συχνά χρησιμοποιήσα στο πρώτο μου άρθρο). Ο όρος αυτός δεν αποτελεί αξιολογικό χαρακτηρισμό μιας μορφής θεάτρου, που συνεπάγεται το υποδεέστερο, το απλοϊκό, το δευτερεύον, κάθε άλλο μάλλον. Σημαίνει το είδος εκείνο του θεάτρου που και ο παραγωγός και ο δέκτης προέρχονται από την ίδια κοινωνική ομάδα, εν προκειμένω το λαό. Πρόκειται για ένα θέατρο που παράγεται από τα μέλη μίας κοινότητας με σκοπό να απευθυνθεί σχεδόν αποκλειστικά σ' αυτήν. Έχοντας αυτόν τον ορισμό ως κανόνα, αντιλαμβανόμαστε πως ο όρος λαϊκό θέατρο χαρακτηρίζει απόλυτα την περίπτωση της Ιερισσού, στην οποία δημιουργήθηκε ένα γνήσιο λαϊκό θέατρο, που πέρασε από όλες τις εξελικτικές φάσεις (προδρομικές-πρωτοβάθμιες-εξελιγμένες μορφές), όπως αυτές ορίζονται από την σύγχρονη θεατρολογία.

Κάθε πολιτιστική δράση του σήμερα, συνεχίζει και εξελίσσει δράσεις προηγούμενων εποχών, που επέδρασαν στην αισθητική και την παιδεία των κατοίκων, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των νέων πολιτιστικών δράσεων. Συγκεκριμένα για το θέατρο στην Ιερισσό οι καταβολές αυτές μπορούμε να πούμε ότι προέρχονται από α) την Εκκλησία, με τη θεατρική δομή της λατρείας της β) την εγκύκλιο παιδεία, με τις σχολικές παραστάσεις, γ) τα λαϊκά θεάματα, ο Καραγκιόζης, οι ταχυδακτυλουργοί, αθλητές κ.τ.λ. δ) τα παραδοσιακά έθιμα, με την προδρομική θεατρική μορφή τους.

Η κάθε μία από τις καταβολές αυτές μπορεί και φιλοδοξώ, να αποτελέσει ένα αυτοτελές άρθρο, για την καλύτερη και σε βάθος ανάλυση του εξεταζόμενου θέματος.

Αρχίζοντας αυτήν την προσέγγιση θα σας παρουσιάσω τα παραστατικά έθιμα της Ιερισσού ειδικά ως προδρομικές μορφές του θεάτρου. Λέγοντας παραστατικά έθιμα η θεατρολογική ορολογία εννοεί, πρωτοθεατρικές εκδηλώσεις που τελούνται μπροστά σε θεατές, σε μία προκαθορισμένη ημερομηνία ή χρονική περίοδο, με «μαγικό» σκοπό (επίτευξη μακροζωίας, ευφορία της γης). Αποτελούν εμβρυακά στάδια μιας μακράς εξελικτικής πορείας, που οδηγεί στο λαϊκό θέατρο, μιας και μέσα τους βρίσκουμε σπέρματα της θεατρικής τέχνης, π.χ. μίμηση, χορό, απαγγελία κ.τ.λ.

Προδρομικές μορφές του λαϊκού θεάτρου στην ιερισιώτικη παράδοση αποτελούν κυρίως οι αφηγήσεις (παραμύθια και μύθοι), τα τραγούδια και τα κάλαντα.

Αφηγήσεις: Οι ηλικιωμένοι που αφηγούνταν σε παιδιά ή και μεγαλύτερους ιστορίες που κινούνταν

αμφίκριμα στην οδό, που χωρίζει την φαντασία από την πραγματικότητα, για το μάρμαρο της Λαδιάβας, την αυτόβουλη θυσία του ελαφιού του Προφήτη Ηλία, το φίδι (δράκο) της Κρούνας, τον χρυσό αργαλειό. Ασκούν τα βασικά δομικά στοιχεία του θεάτρου, την αφήγηση και τον μονόλογό μπροστά σε κοινό.

Τραγούδι: Αναμφίβολα ο μαργαρίτης της ιερισιώτικης παράδοσης είναι τα τραγούδια της. Με την αισθητική και λογοπλαστική αρτιότητα του στίχου τους, αποτελούν, το καθένα από αυτά, μία πλήρη ιστορία με δραματική πλοκή. Από την πλευρά της θεατρικής δομής, οφείλω να κάνω ειδική μνεία στον καγγιλευτό χορό και το τραγούδι που το συνοδεύει. Η δωρική της μουσικής και η αλληγορική πλοκή του στίχου, σε απόλυτη αρμονία με την αυστηρή κίνηση των χορευτών, δημιουργούν μία αριστοτεχνική χορογραφία, σχεδόν πιστής αναπαράστασης της διαδικασίας παράδοσης αμάχων στον τουρκικό στρατό. Το πέρασμα των αμάχων κάτω από την αψίδα που δημιουργούν δύο σπαθιά, αποδίδεται χαρακτηριστικά με το πέρασμα κάτω από το μαντίλι του πρωτοχορευτή. Ο χορός και η απόδοση ιστοριών μέσω της κίνησης του σώματος, με τη συνοδεία τραγουδιού είναι αρχέγονα και βασικά στοιχεία της θεατρικής τέχνης, π.χ. αρχαία τραγωδία-μεσαιωνική παντομίμα.

Κάλαντα: Ένα σημαντικό προδρομικό στάδιο του λαϊκού θεάτρου, είναι οι όμιλοι των ανθρώπων που περιφέρονται από σπίτι σε σπίτι μέσα στον οικισμό τραγουδώντας. Αυτοί αποτελούν τη βάση, πάνω στην οποία προστέθηκαν διάφορα θεατρικά στοιχεία (π.χ. μιμητικές πράξεις, μεταμφιέσεις, διάλογοι) δημιουργώντας τις απαρχές του λαϊκού θιάσου. Παρ' ότι στην Ιερισσό η μορφή των καλώντων παρέμεινε απλή, χωρίς θεατρικό χαρακτήρα, αξίζει να γίνει κάποια αναφορά, ακριβώς λόγω της

τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα και ιδιαίτερα αυτά που τραγουδούσαν τα μικρότερα παιδιά* (προσωπικά πιστεύω πως αυτά διατηρούν την αρχαιότερη και γνησιότερη μορφή των πρώτων ιερισσιώτικων καλώντων μιας και διασώζουν τόσο το γλωσσικό ιδίωμα όσο και τον αγροτοποικμενικό χαρακτήρα που κυριαρχούσε κάποτε στην Ιερισσό). Τα καλάντα έλιμα με κλαδιά ελιάς χτυπούσαν ρυθμικά τις εξώπορτες των σπιτιών και τραγουδούσαν το:

*"Βάγια, βάγια, κόλιντα,
για караβасίλια
χίλια αρνούδια,
χίλια κατσικούδια,
χίλια μτζούρια στάρ".*

Η μιμητική-συμβολική πράξη του χτυπήματος με ξύλο κατά τις χειμερινές πομπές, αποτελεί μία από τις αρχαιότερες προδρομικές μορφές του λαϊκού θεάτρου παγκόσμιως.

Στις πρωτοβάθμιες μορφές του λαϊκού θεάτρου συμπεριλαμβάνονται μια μεγάλη γκάμα παραστατικών εθίμων με κεντρικά χαρακτηριστικά τους τη μεταμφίεση και την πρόσληψη ρόλων από τους συμμετέχοντες. Αυτά τα έθιμα όπως είναι φυσικό έχουν μια πολύ μεγάλη κλιμάκωση από απλές

Φωτογραφία 2. [φωτογραφία του Κων/νου Παπαστεργιανού]

σε συνθετότερες μορφές. Η ιερισσιώτικη παράδοση έχει να επιδείξει δύο τέτοιες περιπτώσεις, τις αποκριατικές μεταμφιέσεις-καρναβάλια, και την Πίπερο.

Αποκριατικές μεταμφιέσεις-καρναβάλια: Οι μεταμφιέσεις της περιόδου της αποκρίας στην Ιερισσό, μπορούμε να τις διακρίνουμε σε δύο βασικές κατηγορίες, σύμφωνα με την κοινωνική ομάδα στην οποία απευθύνονται. Η μεν πρώτη κατηγορία αφορά τις κυρίως ανθρωπομορφικές μεταμφιέσεις που γίνονταν από ένα ή δύο το πολύ άτομα, τις βραδινές ώρες με σκοπό την επίσκεψη στα σπίτια κυρίως της γειτονιάς. Περιλάμβανε την είσοδο του μεταμφιεσμένου, ο οποίος δεν έπρεπε να μιλήσει για να μην αποκαλύψει την ταυτότητα του, το κέρασμα από την νοικοκυρά του σπιτιού και μία σειρά από παντομικά αστεία που προκαλούσαν το γέλιο των παρισταμένων. Στην περίπτωση που η μεταμφίεση αποτύγχανε και το άτομο αναγνωριζόταν ακολουθούσε και η αποκάλυψη του προσώπου του. Η δεύτερη κατηγορία αφορά μεταμφιέσεις της ίδιας περιόδου, που όμως διαδραματίζονται στο δρόμο, την ημέρα (Φωτ. 1 και 2). Καρδιά >>

Φωτογραφία 1. [φωτογραφία του Γιώργου Πασαλιδή]

σπουδαιότητάς τους για την εξέλιξη του λαϊκού θεάτρου. Ενδιαφέρον θεατρολογικό παρουσιάζουν

» αυτών των δρώμενων ήταν η παλιά δημοτική αγορά. Τα σχήματα των μεταμφιεσμένων είναι και εδώ ολιγομελή αλλά τώρα είναι λαλίστατα και επικρατεί το σατιρικό στοιχείο (η αναγνώριση του προσώπου δεν παίζει κανέναν ρόλο). Τα θέματα των μεταμφιέσεων είναι παρμένα από την καθημερινή ζωή (ο τσιγγάνος με την μαϊμού, ο γιατρός, ο φωτογράφος, ο πιλότος) και εντάσσονται στη γενική φιλοσοφία του καρναβαλιού περί «**ανάποδου κόσμου**», όπου δεν ισχύει η καθημερινή τάξη των πραγμάτων. Η σπουδαιότητα αυτών των μικρών αυτοσχέδιων μπουλουκιών για το λαϊκό θέατρο, είναι τεράστια, μιας και αποτελούν τα πρώτα λαϊκά θεάματα. Οφείλω να επισημάνω πως στην Ιερισσό τα δρώμενα αυτά δεν απέκτησαν συγκεκριμένη δομή, παραμένοντας σ' ένα έντονο αυτοσχέδιο χαρακτήρα.

Πιπιρού: Αποτελεί το πιο ενδιαφέρον από τα παραστατικά έθιμα της Ιερισσού με την αρτιότερη μορφή, που συμπεριλαμβάνει σχεδόν όλα τα προαναφερόμενα δομικά στοιχεία της θεατρικής τέχνης. Το έθιμο της Πιπιρούς τελούνταν σε περιόδους παρατεταμένης ξηρασίας την άνοιξη ή το καλοκαίρι. Ένα μικρό κορίτσι (Φωτ. 3) ή μία γυναίκα αναλάμβανε τον ρόλο της πιπιρούς, στολισμένη με βούζια και άλλα πράσινα φύλλα, σε όλο το σώμα της, με ένα μακράτσι (μαγειρικό σκεύος) στο κεφάλι και το πρόσωπο της σκεπασμένο με μαντίλι. Ηγούνταν της πομπής των γυναικών, που

περιφέρονταν από σπίτι σε σπίτι, τραγουδώντας το παρακλητικό τραγούδι για βροχή της Πιπιρούς:

*“Πιπιρού δροσολογού,
παρακάλα τον Θιό,
για να βρέξ' ου Θιός νιρό,
να πουτίσει τα σιτάρια, τα κριθάρια,
του φτωχού του παρασπόρ'.
Μπάργια-μπάργια τα σιτάρια,
Γούβις-γούβις τα κριθάρια.”*

Φωτογραφία 3. [φωτογραφία της Ειρήνης Λεμπίδα]

Οι νοικοκυρές ακούγοντας το τραγούδι βγαίνουν έξω, με μια στάμνα γεμάτη νερό ραντίζοντας την Πιπιρού, ώσπου να στάξει το νερό στη γη. Η Πιπιρού τότε χόρευε τελετουργικά στο ρυθμό του τραγουδιού. Μία από τις γυναίκες της συνοδείας

μάζευε τα φιλοδωρήματα, που συνήθως ήταν σε είδος. Η φυτομορφική μεταμφίεση, ο θίασος των γυναικών, η μιμητική πράξη της αναπαράστασης της βροχής, το τραγούδι και ο χορός καθιστούν το πρωτοθεατρικό δρώμενο της Πιπιρούς τη γέφυρα που θα οδηγήσει σε πιο εξελιγμένες μορφές θεάτρου στην Ιερισσό.

Από την ανάλυση των παραπάνω παραστατικών εθίμων, γίνεται κατανοητό πως η επίδρασή τους ήταν καθοριστική για την εξέλιξη και διαμόρφωση του θεάτρου στην Ιερισσό. Όλος αυτός ο πλούτος επέδρασε καθοριστικά στην αισθητική των κατοίκων, δημιουργώντας το πρόσφορο έδαφος που θα καλλιεργούσαν οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δημιουργώντας μία σημαντική παράδοση σχολικών παραστάσεων που θα μας απασχολήσει στο επόμενο άρθρο μου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βάλτερ Πούχνερ, "Λαϊκό θέατρο στην Ελλάδα και τα βαλκάνια", εκ. Πατάκη, Αθήνα 1989.

Πάνη Αποστολίδη, "Ακανθος Ερισσός-Ιερισσός και Αγιορείτες", Ιερισσός 2004.

Θεόδωρος Γραμματάς, "Στοιχεία θεατρολογίας", Αθήνα 1998.

Πάνης Μαρίνος, "Ιερισσός... αιώσιο ταξίδι στους δρόμους της παράδοσης και του πολιτισμού", Ιερισσός 2001.

Χρήστος Καραστέργιος, "Αστέριος Πέτρου ένας ιερισσιώτης αγωνιστής του 1821 αφηγείται", Κύτταρο Ιερισσού τεύχος 5, 2011. ■

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΟΜΕΣ, ΘΕΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟ ΣΚΕΨΗΣ

Κείμενο : **ΜΑΡΙΑ ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ**

Οι δυσχερείς οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα την τελευταία διετία έχουν οδηγήσει, όπως είναι άλλωστε αναμενόμενο, σε συνθήκες «**δημιουργικής καταστροφής**». Μιας καταστροφής μέσα από την οποία θα αναδυθεί μια νέα οργάνωση πραγμάτων, μια νέα κοινωνική δομή και μια καινούργια θεώρηση. Προς το παρόν βέβαια βιώνουμε μόνο το κομμάτι της καταστροφής ελπίζοντας τουλάχιστον να είναι δημιουργική...

Ήδη στην καθημερινότητά μας και στα πλαίσια του στενού κοινωνικού μας περιγύρου διαπιστώνουμε τις ραγδαίες αλλαγές σε δομές και θεσμούς που παρέμεναν ακλόνητοι για πολλές δεκαετίες:

Οι απόψεις για το γάμο: στην πλειοψηφία οι νέοι αντιμετωπίζουν πια την ιδέα του γάμου, ως κάτι μακρινό (αν όχι ως κακόγουστο αστέιο) βιώνοντας ήδη την αδυναμία αυτοσυντήρησης. Θεωρούν μάλιστα «**ανευθυνότητα**» το να μιλά κανείς για γάμο αυτήν την εποχή, αναβάλλοντας επ' αόριστον την ιδέα. Αντιθέτως, πολλά περισσότερα ζευγάρια συγκατοικούν προκειμένου να μειώσουν τα έξοδα του ενοικίου, αλλά –παρακαλώ– μέχρι εκεί...

Βεβαίως αυτή η θεώρηση δεν έχει τίποτα να κάνει με τη θεώρηση της προηγούμενης δεκαετίας όπου πάλι η ιδέα της «**οικογενειακής εστίας**» ήταν αμφισβητούμενη από τους νεότερους, αλλά κυρίως γιατί αποτελούσε πλήγμα στην ανεξαρτησία τους (που βέβαια εξασφάλιζαν με πολύ καλές αποδοχές). Το κερασάκι βέβαια στην τούρτα είναι ότι ενώ η γενιά των γονιών της προηγούμενης δεκαετίας είχε πάντα κάτι συναινετικό να πει υπέρ του θεσμού («**η οικογένεια είναι ο προορισμός του ανθρώπου**», «**άνθρωπος μονάχος ούτε στον παράδεισο**»), κλπ κλπ. τώρα μόνο σωπαίνει (αφού καθαρά βλέπει ότι το πνεύμα ίσως πρόθυμο – η τσέπη αδειανή).

Αν η ιδέα του γάμου φαντάζει μακρινή, η ιδέα

του παιδιού, μάλλον μοιάζει με επιστημονική φαντασία... στην καλύτερη των περιπτώσεων τα ζευγάρια σκέφτονται η οικογένεια να περιλαμβάνει ένα παιδί (και η πίτα ολόκληρη= ένστικτο γενετήσιο και ο σκύλος χορτάτος-μάλλον όσο το δυνατό λιγότερο πεινασμένος...).

Φυσικά και βλέπουμε τα συνακόλουθα ακόμα και στην πολεοδομική συγκρότηση: Τα μεγάλα σπίτια της προηγούμενης δεκαετίας έχουν αρχίσει και χωρίζονται σε μικρότερα διαμερίσματα (ένα να μένουμε, ένα να νοικιάζουμε ή ένας χώρος του σπιτιού να γίνει μαγαζί για το παιδί μας, κλπ). Ήδη στην Ιερισσό μπορώ να σκεφτώ αρκετούς επαγγελματίες που μετέφεραν την επιχείρησή σε ένα δωμάτιο του σπιτιού... Το βλέπω να εξαφανίζονται και οι μικρές γκαρσονιέρες των μεγαλουπόλεων –σύμβολο των οικονομικά άνετων εργένηδων και των golden boys...

Η ανεργία ή στην καλύτερη περίπτωση η μείωση εισοδημάτων έχει αναγκάσει πολλά νέα ζευγάρια (κυρίως κατοίκους αστικών κέντρων) να επιστρέψουν στην επαρχία και μάλιστα συγκατοικώντας με γονείς ή πεθερικά. Ξεχνάμε λοιπόν οι νεώτερες νοικοκυρές την ανεξαρτησία της κουζίνας μας... back to ... πεθερικά, με το πορτοφόλι σε έναν, την κατσαρόλα κοινή, τις αποφάσεις κοινές, τις κρεβατοκάμαρες χωριστές, αλλά τους άλλους χώρους κοινόχρηστους (θυμάμαι να μου τα διηγείται η μάνα μου για το γάμο της το χίλια εννιακόσια εξήντα κάτι...) και φυσικά, η οικονομική εξάρτηση φέρνει κι άλλες εξαρτήσεις...

Φυσικά αλλάζει και ο ρόλος των ηλικιωμένων (μεν) συνταξιούχων (δε)... Μάλλον πολύτιμοι θεωρούνται τώρα οι παππούδες έστω με τη μειωμένη σύνταξή τους. Τους κάνουμε λοιπόν και πάλι το «**ορίστε**» να κοπιάσουν σπίτι μας (πατώντας βέβαια delete στην παλιά συνήθεια να τους αφήνουμε μόνους τους με μια αλλοδαπή να τους φροντίζει και να εισπράττει την πολύτιμη πλέον σύνταξη

τους). Σε λίγο καιρό δε θα θυμόμαστε τίποτα απ' αυτά και βέβαια με πολλή χαρά (και ίσως ειλικρίνεια) θα επαναλαμβάνουμε τη γνωστή φράση της καλής μου της γιαγιάς «**σπίτι χωρίς γιαγιά και γάτα, δε στέκεται...**»

Αρχίζουμε επίσης να διακρίνουμε τα πρώτα σημάδια «**εκπαιδευτικού ρατσισμού**» που δυστυχώς εμείς οι ίδιοι αναγκαζόμαστε να επιβάλουμε στα παιδιά μας: ήδη οι οικογένειες με περιορισμένους πόρους κάνουν «**περικοπές**» σε μαθήματα ξένων γλωσσών και μουσικής, γυμναστήρια, κλπ, περιορίζοντας τα παιδιά μόνο στα μαθήματα του σχολείου, για τα οποία πολλές φορές αδυνατούν να αγοράσουν απαραίτητα εγχειρίδια (π.χ. ξένης γλώσσας).

Επιπλέον, έχω ακούσει τουλάχιστον δύο περιπτώσεις επιτυχόντων στις πανελλαδικές εξετάσεις που δε θα συνεχίσουν λόγω δυσπραγίας των γονιών να αντεπεξέλθουν στα έξοδα που απαιτούνται. Πολύ γρήγορα –φοβάμαι– θα μας γίνει πλέον συνείδηση ότι η μόρφωση είναι προνόμιο των ευπορότερων...

Δε μπορώ βέβαια να παραλείψω το παράδειγμα φαρμακοποιού που μου 'λεγε ότι οι ασθενείς κάνουν μόνοι τους περικοπές στα φάρμακα: παίρνουν τα μισά χάπια απ' ό,τι ορίζει η συνταγή ή ρωτούν ποιο φάρμακο θα μπορούσαν να παραλείψουν, ώστε να γίνει το λιγότερο κακό... (και η υγεία λοιπόν προνόμιο των ευπορότερων...).

Κλείνοντας, παρατηρώ ότι όλα τα παραδείγματα μας παραπέμπουν σε προηγούμενες εποχές. Αυτό μπορούμε να το δούμε είτε ως «**πισωγύρισμα**» (= κακό), είτε απλώς σαν ένα καινούργιο στάδιο προσαρμογής στα πράγματα που προσομοιάζει με το παρελθόν (τι να κάνουμε... η ιστορία επαναλαμβάνεται...). Θα κρατήσω τη δεύτερη πιο αισιόδοξη εκδοχή πιστεύοντας πάντα στην ανθρώπινη ικανότητα προσαρμογής, εξέλιξης και –φυσικά– επιβίωσης, σε κάθε περίπτωση... ■

Γκι ή Ου;

Κείμενο : ΒΙΒΗ ΛΕΜΠΙΔΑ

Τα Χριστούγεννα πολλοί από μας συνηθίζουμε να στολίζουμε στο σπίτι μας διακοσμητικά κλαδιά θάμνων και δέντρων που έχουν χρωματιστούς καρπούς. Με την ονομασία γκι χαρακτηρίζουμε συνήθως όλα αυτά τα διακοσμητικά κλαδιά. Αν θέλουμε να είμαστε όμως ακριβείς θα πρέπει να διευκρινίσουμε ποια απ' αυτά είναι τα λεγόμενα γκι και ποια τα ου.

ΟΥ

ΑΡΚΟΥΔΟΠΟΥΡΝΑΡΟ [*Ilex aquifolium*]

Το διακοσμητικό φυτό "Ilex aquifolium" γνωστό και με την λαϊκή ονομασία Αρκουδοπούρναρο, με τους σφαιρικούς κόκκινους καρπούς του, στην πραγματικότητα είναι το "ΟΥ" (από τη γαλλική του ονομασία houx).

Είναι θάμνος αειθαλής ή μικρό δέντρο ύψους ως 10 μ. Αναπτύσσεται σε εύκρατο θαλάσσιο κλίμα και κυρίως σε αμμώδη εδάφη. Τα φύλλα του είναι δερματώδη με παρυφές κυματωτά καμπτές και ακανθωτά οδοντωτές. Ανθίζει Μάιο με Ιούνιο και έχει άνθη λευκά και εύοσμα. Ο καρπός είναι κόκκινη ραγόμορφη δρύπη και αρκετά τοξικός. Αυξάνεται αργά και συνήθως δεν μπορεί να ολοκληρώσει την ανάπτυξη του επειδή κόβεται ή καίγεται, γι' αυτό το λόγο αναπτύσσεται σε απομονωμένες περιοχές. Μπορεί να ζήσει και 500 χρόνια αλλά συνήθως δεν φτάνει ούτε τα 50! Βρίσκεται συνήθως σε υψόμετρο άνω των 600 μ. Η οικολογική του αξία είναι πολύ σημαντική.

ΜΥΘΟΙ – ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ – ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Στους αρχαίους χρόνους, σύμφωνα με τον Πυθαγόρα το αρκουδοπούρναρο έφερε γούρι, έδιωχνε τα μάγια και το κάψιμό του στον κήπο έδιωχνε τα

φαντάσματα. Επίσης έφερε ευτυχία στα νεόνυμφα ζευγάρια.

Η ελληνική παράδοση το θέλει να είναι ένα από τα πιο γνωστά νεραϊδόδεντρα. Για τις νεραϊδες ο καρπός του είναι από τους αγαπημένους τους και σαν φυτό τις προσελκύει: τους αρέσει να στολίζουν με τους κόκκινους καρπούς και τους άσπρους ανθούς του τα μαλλιά τους.

Ένας παλιός μύθος λέει ότι φύτεψε για πρώτη φορά στις πατνιασιές του Χριστού, όταν αυτός βάδιζε στη γη και τα αγκαθωτά φύλλα του αλλά και οι κόκκινοι καρποί του, συμβολίζουν τα μαρτύρια του Σωτήρα.

Ο Πλίνιος αναφέρει ότι αν φυτευτεί κοντά σε ένα σπίτι ή αγρόκτημα, το προστατεύει από τους κεραυνούς και τη μαγεία, ότι τα λουλούδια του κάνουν το νερό να παγώνει και το ξύλο του αν το πετάξεις σε οποιοδήποτε ζώο ακόμα και χωρίς να το αγγίξει, έχει την ιδιότητα να κάνει τα ζώα να γυρίσουν πίσω και να ξαπλώσουν δίπλα του.

ΓΚΙ

ΙΞΟΣ [*Viscum album*]

Το φυτό "Viscum album" ο γνωστός Ιξός (αλλιώς μελιός, γκι, υφέαρ του Θεοφράστου) είναι το πραγματικό "ΓΚΙ" (gui). Παρουσιάζεται σε τρεις μορφές.

Ο Ιξός είναι ημιπαρασιτικό φυτό με θαμνοειδή μορφή που αναπτύσσεται στα κλαδιά κάποιων πλατύφυλλων (καστανιά, δρυ, ιτιά, λεύκη κ.α.) ή και κωνοφόρων (πεύκη, ελάτη) δέντρων απομυζώντας θρεπτικές ουσίες που χρειάζεται για την ανάπτυξη του με τις ρίζες του. Περιέχει επίσης χλωροφύλλη και μπορεί να φωτοσυνθέτει για να παράγει την τροφή του.

Τα κλαδιά του έχουν μήκος 30-100 εκ. με

διχοτομημένες διακλαδώσεις. Τα φύλλα του μικρά και σαρκώδη. Τα άνθη του δυσδιάκριτα κιτρινοπράσινα. Οι καρποί του είναι λευκοί ή κιτρινωποί και περιέχουν μια κολλώδη ουσία. Η διάδοσή τους γίνεται από τα πουλιά και οι σπόροι τους μπορούν να γονιμοποιηθούν μόνο αφού περάσουν από το πεπτικό σύστημα των πουλιών.

Το φυτάριο μπορεί να ζήσει αρχικά πάνω στο δέντρο-ξενιστή του μέχρι και 3 χρόνια έως ότου καταφέρει να διεισδύσει έστω και μια ρίζα του μέσα στο φλοιό. Γενικά ζει περίπου 30 χρόνια.

Απ' ό,τι καταλαβαίνουμε είναι ένας οργανισμός που προκαλεί βλάβες στο δέντρο που επιλέγει να αναπτυχθεί. Στο σημείο προσβολής δημιουργείται όγκος ενώ η διείσδυση των ριζών μέσα στο ξύλο δημιουργεί τρύπες.

ΜΥΘΟΙ – ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ – ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Κάτι που πιθανότατα προσέθετε στην γοητεία και το μυστήριο του φυτού είναι ο τρόπος εξάπλωσης και πολλαπλασιασμού του.

Στην αρχαία Ελλάδα το θεωρούσαν ιδιαίτερος αφοροδιακό, εμποτισμένο με τη δύναμη της γονιμότητας και αντίδοτο σε κάποια δηλητήρια. Το φυτό βέβαια είναι τοξικό και, επομένως, δηλητηριώδες!

Στην Αιναϊάδα του Βιργιλίου ο Αιναϊας, με συμβουλή της Σίβυλλας, πριν κατέβει στον Άδη μαδάει ένα κλωνάρι γκι, το φυτό που δεν έχει ρίζες ούτε πάνω ούτε κάτω από τη γη!

Οι Δρυίδες πίστευαν ότι το ιερό γκι, με τις μυστηριώδεις υπερφυσικές δυνάμεις, που φυτρώνει κυρίως στις βελανιδιές της Ευρώπης, εκπροσωπεί την ψυχή του δέντρου και τη σεξουαλική ανδρεία. Ο τελετουργικός τρόπος που το αποχωρίζαν από το δέντρο πάνω στο οποίο παρασιτούσε, απαιτούσε λευκή ενδυμασία, θυσίες ζώων και χρυσό δρεπάνι, γινόταν σε συγκεκριμένη φάση της σελήνης μετά από καθοδηγητικό όραμα και σηματοδοτούσε την έναρξη της νέας χρονιάς.

Στους νορβηγικούς μύθους καθιερώθηκε ως το φυτό της συμφιλίωσης και της αγάπης.

Στον Μεσαίωνα το κρεμούσαν έξω από τα σπίτια, πιστεύοντας ότι κρατάει σε απόσταση ασφαλείας τις μάγισσες και τα κακά πνεύματα.

Οι παραδόσεις με το φιλί κάτω από τον ιξό προέρχονται από τους Ρωμαίους και πιστευόταν ότι το φιλί κάτω από τον ιξό προήγαγε τη γονιμότητα.

Έτσι συνοψίζοντας διαπιστώνουμε ότι το αρκουδοπούρναρο είναι πλέον σπάνιο και έχει τεράστια οικολογική αξία, όπως προαναφέρεται, ενώ ο ιξός είναι καθαρά ένας επιβλαβής οργανισμός.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να πει κανείς ότι θα ήταν τουλάχιστον προτιμότερο να επιλέγει κάποιος για στολισμό αυτές τις μέρες κάποιο γκι παρά το ου που είναι ένα είδος, που δύσκολα αναπτύσσεται. ■

Κυψέλη
Βασιλικός Πολτός
Φυσικό μέλι & κερι
Γύρη

Τηλ. & Fax: 23770 22295 | Παπαθεολόγης Δ. Θεόδωρος
Κιν.: 6977 988 898 | Ιερισσός Χαλκιδικής

ΚΕΝΤΡΟ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
ΜΗΤΣΙΟΥ ΧΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ

• Ιερισσός Χαλκιδικής
Αγ. Νικολάου 13, τ.κ. 63075
• Πολύγυρος Χαλκιδικής
Καραμανλή 7, τ.κ. 63100

Κιν: 6937280885
E-mail: n_mitsiou@yahoo.gr

«ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΩ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ;»

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΓΟΝΕΙΣ

Κείμενο : ΕΙΡΗΝΗ ΚΟΡΔΕΡΑ, Ψυχολόγος

Μια από τις πιο συχνές αιτίες διένεξης ανάμεσα σε γονείς και παιδιά είναι το διάβασμα για την επόμενη μέρα. Υπάρχουν βέβαια και παιδιά που μελετούν πρόθυμα τα μαθήματά τους, οπότε σ' αυτή την περίπτωση τα πράγματα είναι αρκετά εύκολα για τους γονείς. Τι γίνεται όμως όταν το αγγελούδι μας αρνείται πεισματικά να συνεργαστεί και νοιώθουμε την υπομονή μας να εξαντλείται, μη ξέροντας τί άλλο να δοκιμάσουμε; Στην πραγματικότητα, υπάρχουν πολλά που μπορεί να κάνει ένας γονιός για να βοηθήσει το παιδί του να γίνει πιο υπεύθυνο και να ανταποκρίνεται καλύτερα στις σχολικές του υποχρεώσεις. Επειδή όμως **«η αρχή είναι το ήμισυ του παντός»** είναι σημαντικό να κάνουμε μια καλή αρχή απ' την πρώτη δημοτικού. Ωστόσο, ακόμη κι αν αυτό δεν έχει συμβεί, ποτέ δεν είναι πολύ αργά.

Το πρώτο πράγμα που μπορούν να κάνουν οι γονείς είναι να μάθουν στα παιδιά τους πώς να οργανώνουν το διάβασμά τους. Οργάνωση όμως δεν σημαίνει μόνο πίνακες με χρονοδιαγράμματα. Όλη η οικογένεια χρειάζεται να μπει σ' ένα σχετικό πρόγραμμα. Να υπάρχει, για παράδειγμα, συγκεκριμένη ώρα φαγητού και τα υπόλοιπα μέλη να σέβονται τις ώρες που το παιδί διαβάζει αφήνοντάς το ανενόχλητο. **Για να το επιτύχουμε αυτό χρειάζεται να ορίσουμε έναν σταθερό χώρο διαβάσματος.** Το δωμάτιο του παιδιού και συγκεκριμένα το γραφείο του είναι ο ιδανικός χώρος για τον σκοπό αυτό, καθώς εκεί μπορεί να απλώσει όλα τα βιβλία και τις σημειώσεις του και να κλείσει την πόρτα του περιορίζοντας έτσι τα ερεθίσματα που του αποσπούν την προσοχή. Αν πάλι παρατηρήσουμε ότι η προσοχή του διασπάται εύκολα, καλό είναι να τοποθετήσουμε το γραφείο του μακριά από το παράθυρο.

Πέρα όμως από τον χώρο, εξίσου σημαντικός είναι και ο χρόνος του διαβάσματος. Δεν μπορούμε, για παράδειγμα, να ζητάμε από ένα παιδί να ξεκινάει το διάβασμά του αμέσως μετά το μεσημεριανό φαγητό, πολύ αργά το βράδυ όταν είναι ήδη πολύ κουρασμένο ή την ώρα που προβάλλεται η αγαπημένη του εκπομπή στην τηλεόραση. Γι' αυτό λοιπόν, θα πρέπει από πριν να έχουμε συζητήσει μαζί του και να έχουμε συμφωνήσει σε μια σταθερή ώρα που όλοι θεωρούμε κατάλληλη για να ξεκινά το διάβασμά του. Σε ότι αφορά τώρα τη διάρκεια, η πολύωρη μελέτη δεν είναι απαραίτητα και πιο αποδοτική, καθώς δεν εξασφαλίζει τη συγκέντρωση. Ο βαθμός συγκέντρωσης ενισχύεται με συχνά και σύντομα διαλείμματα. Επίσης είναι σημαντικό, αμέσως μόλις το παιδί ολοκληρώνει το διάβασμά του, να ακολουθεί μια επιβράβευση (π.χ. να του επιτρέψουμε να παίξει με τους φίλους του ή με το αγαπημένο του παιχνίδι). Στην περίπτωση πάντως που περιμένει την τελευταία στιγμή για να κάνει τα μαθήματά του, καλό είναι να παραμείνουμε αμέτοχοι.

Παράλληλα, μπορούμε να διδάξουμε στα παιδιά μας και κάποιες τεχνικές διαβάσματος, όπως π.χ. να μελετούν τα πιο δύσκολα ή βαρετά μαθήματα στην αρχή που είναι πιο ξεκούραστα, να αποφεύγουν την «παπαγαλία» και να κάνουν

ανακεφαλαίωση. Μπορούμε να τους δείξουμε πώς να υπογραμμίζουν τα κύρια σημεία ενός κειμένου, να εντοπίζουν τις «λέξεις-κλειδιά» ή να γράφουν έναν δικό τους τίτλο δίπλα σε κάθε παράγραφο, ώστε να ενισχύουν έτσι την οπτική τους μνήμη και να συγκρατούν ευκολότερα τις πληροφορίες.

Συγχρόνως όμως, είναι αναγκαίο οι γονείς να καταλάβουν **ότι τα παιδιά θα πρέπει προοδευτικά να μάθουν να οργανώνουν μόνο τους το διάβασμά τους, να είναι δηλαδή αυτόνομα.** Δεν «διαβάζουμε» όλοι μαζί τα μαθήματα της επόμενης ημέρας! Θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι το διάβασμα είναι ευθύνη του ίδιου του παιδιού, γιατί έτσι ενισχύουμε την αίσθηση της υπευθυνότητάς του. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι το αφήνουμε στη μοίρα του, αλλά ότι παρεμβαίνουμε μόνο όπου αυτό χρειάζεται, ανάλογα πάντα με την ηλικία του. Για παράδειγμα, βοηθούμε περισσότερο στην πρώτη δημοτικού, αλλά δεν στεκόμαστε με τον ίδιο τρόπο κοντά του στην τετάρτη δημοτικού, όπου περιμένουμε να είναι πιο αυτόνομο. Στην περίπτωση τώρα που το παιδί αρνείται επίμονα να διαβάσει, μπορούμε να το αφήσουμε μιά φορά να πάει αδιάβαστο, ώστε να έρθει αντιμέτωπο με τις συνέπειες της αμέλειάς του. Μια τέτοια ενέργεια βέβαια προϋποθέτει ότι θα ενημερώσουμε τον δάσκαλο, εξηγώντας του τι κάναμε και γιατί. Γενικότερα άλλωστε, η καλή σχέση και η συνεργασία με τον δάσκαλο είναι πολύ σημαντική για την πρόοδο του παιδιού μας.

Το πιο σημαντικό απ' όλα όμως είναι η στάση των ίδιων των γονιών απέναντι στο διάβασμα. Αντί να βλέπουμε τηλεόραση την ώρα που ζητάμε απ' το παιδί μας να διαβάσει, ας την κλείσουμε κι ας διαβάσουμε κι εμείς κάτι, ένα λογοτεχνικό, μια εφημερίδα ή ένα περιοδικό. Μπορούμε να του μάθουμε να αγαπά το διάβασμα αγοράζοντας του από μικρή ηλικία παραμύθια ή λογοτεχνικά βιβλία, ώστε να συνδυάσει το διάβασμα με κάτι ευχάριστο. Το βιβλία αυτά όμως θα πρέπει να τα επιλέγει το ίδιο το παιδί με βάση τα δικά του ενδιαφέροντα. Μια καλή ιδέα θα ήταν να επισκεφτούμε μαζί ένα βιβλιοπωλείο ή μια έκθεση βιβλίου, όπου θα μπορεί να επιλέξει κάτι που του αρέσει.

Παράλληλα, ας προσπαθήσουμε να κάνουμε το διάβασμα για το σχολείο όσο γίνεται πιο διασκεδαστικό. Δεν σκίζουμε σελίδες και δεν σβήνουμε με μανία, επειδή το παιδί έκανε κάποιο λάθος ή επειδή δεν μας άρεσαν τα γράμματά του! Ο στόχος είναι να αγαπήσει το διάβασμα, γι' αυτό μπορούμε να

του διδάξουμε μαθηματικά χρησιμοποιώντας του βλάκια ή όσπρια, να παροτρύνουμε ένα μικρότερο παιδί να ζωγραφίσει κάτι με βάση αυτό που διάβασε στην ιστορία ή ένα μεγαλύτερο να δοκιμάσει μαζί μας ένα πείραμα που έμαθε στη φυσική ή στη χημεία. Τα παιδιά χρειάζεται να καταλαβαίνουν τη χρησιμότητα όσων διαβάζουν και μπορούμε να τα βοηθήσουμε σ' αυτό, δίνοντας τους απτά παραδείγματα από την καθημερινή ζωή για το πώς να χρησιμοποιούν όσα μαθαίνουν.

Επιπλέον, είναι σημαντικό οι γονείς να μην μεταφέρουν το δικό τους άγχος για το σχολείο στα παιδιά και να μην έχουν υπερβολικά υψηλές προσδοκίες. Καλός μαθητής δεν είναι μόνο ο πρώτος. Δεν μπορούμε και δεν χρειάζεται να είμαστε όλοι πρώτοι ή τέλειοι. Τα «κρηγύματα», οι αρνητικοί χαρακτηρισμοί και οι συγκρίσεις με τα άλλα παιδιά ή τα αδέρφια δεν βοηθούν. Χρειάζεται να επιβραβεύουμε την προσπάθεια άσχετα από τους βαθμούς, γιατί έτσι ενισχύουμε την αυτοεκτίμηση του παιδιού μας που είναι καθοριστικής σημασίας για την πρόδοό του, όχι μόνο στο σχολείο αλλά και στη ζωή του γενικότερα. Πρέπει επίσης να καταλάβουμε ότι στην καθημερινότητα των παιδιών είναι αναγκαία η ύπαρξη ελεύθερου χρόνου για παιχνίδι ή χασομέρι, στοιχεία απαραίτητα για την υγιή ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη και να μην τα υπερφορτώνουμε με δραστηριότητες. Πάνω απ' όλα έχουν ανάγκη να είναι παιδιά. Ας απομακρυνθούμε από τον μύθο που λέει ότι όσο πιο καλούς βαθμούς παίρνεις τόσο πιο επιτυχημένος γίνεσαι και ας αναρωτηθούμε: Θέλουμε μια καταρρακωμένη προσωπικότητα με καλούς βαθμούς ή μια υγιή προσωπικότητα με μέτριους ή ακόμη και κακούς βαθμούς; Άλλωστε το να μην είναι κανείς καλός μαθητής δεν σημαίνει ότι δεν θα γίνει και χρήσιμος ή ευτυχισμένος άνθρωπος. ■

**Ζάππης Β.
Γιώργος**

- Χρωματισμοί
- Συστήματα
Εσωτερικής
Τοιχοποιίας
- Ξηράς δόμησης
- Ψευδοροφές
- Γυψοσανίδες

Τηλ.: 23770 23447
Κιν.: 697 2928511
Ιερισσός Χαλκιδικής

BLUE VALENTINE

Κείμενο : ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΑΤΖΩΝΑΣ

Η εικόνα της αποδόμησης της σχέσης ενός ζευγαριού, όχι και τόσο μεγάλο σε ηλικία, που φτάνει στο τέρμα και αναπόφευκτα χωρίζει, μας είναι τόσο γνώριμη, αν όχι απο την δική μας εμπειρία, σίγουρα απο κάποιον κοντινού μας πρόσωπου!

Ο Derek Cianfrance

Ο σκηνοθέτης επιλέγει έναν τρόπο κινηματογράφησης που προωθεί και υποστηρίζει τον ανθρώπινο παράγοντα, και επιβεβαιώνει συνεχώς, κατα την διάρκεια της ταινίας, το αδιέξοδο και το αναπόφευκτο σχεδόν με μοιρολατρικό πάθος!

Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως το χρονικό ενός προαναγγελθέντος χωρισμού, ωστόσο ο Cianfrance καταφέρνει να αποφύγει το κλισέ μάλλον χρησιμοποιώντας το δυναμικά ως το μέσο που θα μας κάνει να εμπλακούμε διανοητικά.

Το φίλμ του Cianfrance πολύ γρήγορα μας εισάγει στη σφαίρα της συνειδητοποίησης της κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει το ζευγάρι, αυτή

τη συνείδηση όμως την έχουμε αναλύσει διεξοδικά και την κατακτήσαμε ως κοινωνία.

Το ήθος μας απέναντι σ' αυτό που τώρα πια δεν είναι Ταμπού, (μάλλον το αντίθετο), είναι εκπαιδευμένο σ' αυτή την προδιάθεση, στο προκαθορισμένο.

Απο τον αμερικανικό κινηματογράφο γνωρίζουμε οι περισσότεροι τις ταινίες του Χόλιγουντ.

Παρολα αυτά ο αμερικανικός κινηματογράφος ήταν πάντα και συνεχίζει υποδόρεια να τρέφεται απο ολους τους άλλους, τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό όσο και σε κουλτούρα τεχνική και τέχνη.

Ο δανισμός απο το χώρο του αμερικανικού ανεξάρτητου κινηματογράφου αυτής της αισθητικής υπογραμμίζει την σοβαρότητα με την οποία θέλει να χτίσει ο δημιουργός την εικόνα του φίλμ του, μια εικόνα ασύμβατη με αυτό που αναγνωρίζουμε ως ταινία για ολη την οικογένεια.

Ενα τρίτο στοιχείο που ενισχύει το καλό σύνολο του Blue Valentine, είναι η αφαιρετική ως μέτρο της αισθητικής, πράγμα που κάνει το φίλμ "ελαφρύ" στα σημεία που θα ήταν αβάσταχτα σκοτεινό και βασιανιστικό. Ο πολύς ρεαλισμός που επιτυγχάνεται απο ολα αυτά τελικά αποφορτίζει το βαρύ κλίμα αφού συνεχώς περιπλανάται ο επικείμενος χωρισμός, επαναλαμβάνω, ως κάτι προαποφασισμένο.

Ο Cianfrance επιλέγει τον τρόπο που ταιριάζει περισσότερο για να παρακολουθήσουμε τελικά μια ταινία που αποφεύγει να φαίνεται σαν ταινία κινηματογραφική παρά σαν οικογενιακό βίντεο.

Η ταινία έκανε πρεμιέρα στο Φεστιβάλ του Σάντανς, πήρε πολύ καλές κριτικές και έλαβε δύο υποψηφιότητες για Χρυσή σφαίρα και μία για Όσκαρ.

Με ελεύθερη κάμερα και πολύ καλή δουλειά εκ μέρους των δυο νεαρών ηθοποιών Ryan Gosling και Michelle Williams. Και οι δυο τους έχουν μια πολύ καλή πορεία με πέρασμα και απο τον

ανεξάρτητο κινηματογράφο.

Ο Cianfrance δούλευε εδω και δώδεκα χρόνια την ταινία στο μυαλό του, παρότι δεν κατάφερε με τα χρόνια να την γυρίσει αυτά τα εμπόδια μαλλον θετικά λειτούργησαν κατά την ομολογία του ίδιου.

Ο Derek Cianfrance μόλις 23 ετών έγραψε και σκηνοθέτησε την πρώτη του ταινία Brother Tied η οποία είχε πολύ καλή συμμετοχή στο φεστιβάλ του Σάντανς το 1998, το Blue Valentine είναι η δεύτερη μεγάλου μήκους ταινία, ακολούθησε ενα ντοκιμαντερ το Cagefighter (2011), και η τρίτη του ταινία το Metallhead (2011). ■

κομμώσεις
ανδρών

men's
hair

Δημήτρης Γιαγλής

Ιερισσός Χαλκιδικής - τηλ. 23771-10044

ΓΥΨΟΔΟΜΗ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΞΗΡΑΣ
ΔΟΜΗΣΗΣ

ΨΕΥΔΟΡΟΦΕΣ - ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ι. Παπαθεολόγης ΚΙΝ.: 6973017003
www.gipsodom.gr

ΑΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗ ΚΟΠΗ
ΚΟΠΕΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΜΠΑΖΩΝ
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΙΣ

ΚΙΝ.: 6973 017003
Ι. Παπαθεολόγης

ΜΠΟΥΡΑΝΙ

Κείμενο : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΡΥΣΟΥΛΗΣ

Προετοιμασία

Πρώτα μαζεύουμε τα χόρτα από τους αγρούς, στη συνέχεια τα πλένουμε με άφθονο νερό και τα κόβουμε σε μεγάλα κομμάτια.

Υλικά

- Διάφορα άγρια χόρτα (ζοχοί, γλικανίθρες, αγριομάρουλα, λάπατα, αγριοσέληνα)
- 1 ματσάκι κρεμμυδάκια φρέσκα
- 1 κρεμμύδι ξερό
- 1 ματσάκι μάλαθρο
- 1 φλιτζάνι του καφέ ρύζι
- Λάδι
- Αλάτι
- Πιπέρι
- Λεμόνι για το σερβίρισμα

Εκτέλεση

Σοτάρουμε πρώτα τα κρεμμύδια (φρέσκα και ξερά μαζί) και στη συνέχεια τα χόρτα. Τα αφήνουμε να μαραθούν καλά. Προσθέτουμε τέσσερις φλιτζάνες του τσαγιού νερό και τα αφήνουμε να πάρουν μία βράση. Ρίχνουμε το ρύζι, το μάλαθρο, το λάδι, αλάτι, πιπέρι και τα σκεπάζουμε να βράσουν σε χαμηλή φωτιά, ώσπου να χυλώσουν. Τρώγεται ζεστό. Στο σερβίρισμα προσθέτουμε λεμόνι.

Καλή επιτυχία!

Σημείωση

Το Μπουράνι είναι ένα γνήσιο ιερισιώτικο φαγητό. Απλό στην παρασκευή του αλλά με τεράστια γευστική και διατροφική αξία. Όσο μεγαλύτερη είναι η ποικιλία των χόρτων που θα βάλουμε, τόσο καλύτερο είναι το τελικό αποτέλεσμα. Φυσικά μπορεί να παρασκευαστεί και με αντίστοιχα χορταρικά από αυτά που βρίσκουμε στον πάγκο του μανάβη. Αλλά το γευστικό αποτέλεσμα είναι υποδεέστερο.

Τη συνταγή αυτή την βρήκα σε μία συλλογή συνταγών του Συλλόγου Γυναϊκών Ιερισσού, αλλά τις απαιτούμενες διευκρινίσεις μου τις έδωσε η κυρία Στέλλα Μουλασιώτη. ■

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

ΤΟΠΟΣ – ΝΙΚΗΤΗ, ΧΡΟΝΟΣ – ΑΡΧΕΣ ΟΚΤΩΒΡΗ, ΩΡΑ – ΑΠΟΓΕΥΜΑ.

Ο φθινοπωρινός επισκέπτης κάθεται πίσω από την μπαλκονόπορτα κοιτάζοντας έξω τη βροχή, να πέφτει ασταμάτητα, με το πρόσωπο κολλημένο στο τζάμι. Αυτή η αναπάντεχη μπόρα έγινε το δεσμοτηρίδι του, η οποία χρησιμοποιώντας τις στάλες ως σιδερένιες μπάρες τον κρατά φυλακισμένο μέσα στο σπίτι. Η βροχή σιγά-σιγά ελαττώνεται και το χαμόγελο αρχίζει να χαράζεται στο πρόσωπο του δεσμοπλάτη, διότι γνωρίζει ότι η στιγμή της ελευθερίας πλησιάζει. Η βροχή σταμάτησε και η αόρατη φυλακή του γκρεμίζεται. Ο φυλακισμένος είναι πια ελεύθερος. Στην αρχή τα βήματά του είναι μικρά και αργά αλλά στη συνέχεια γίνονται μεγάλα και γρήγορα. Θέλει να χαρεί την ελευθερία του και κινείται προς τη θάλασσα αφήνοντας πίσω την ιδιότυπη φυλακή του. Περπατώντας πάνω στη βρεγμένη άμμο αφήνει πίσω του τα αποτυπώματα των παπουτσιών του. Φτάνει πλάι στη θάλασσα και σταματά κοιτάζοντας τον γκριζό ουρανό και την ήρεμη θάλασσα. Το γκριζό πέπλο των σύννεφων αρχίζει να μετακινείται από τον αέρα και στο βάθος πάνω από τη θάλασσα ο ουρανός ανοίγει.

Αυτή είναι η αρχή της παράστασης, η αυλαία, τα σύννεφα, ανοίγει και δειλά πάνω στη σκηνή κάνουν την εμφάνισή τους λίγες ηλιαχτίδες και ουράνιο τόξο. Τα χρώματά τους αιχμαλωτίζουν το βλέμμα του θεατή – επισκέπτη και τον κρατούν καθηλωμένο στη θέση του. Η παράσταση συνεχίζεται και στη σκηνή κάνει την εμφάνισή του ο ήλιος, ροδαλός. Ο κατακόκκινος ήλιος έχει αποκαλυφθεί ολόκληρος και κοκκινίζει τον ουρανό, ως να τον έχει βάλει φωτιά. Ο θεατής έχει καρφώσει το βλέμμα του στον ήλιο και τον ακολουθεί. Ο ήλιος αρχίζει αργά να κατεβαίνει, λίγο πριν κρυφτεί πίσω από τα βουνά, κάνει μια τελευταία υπόκλιση και αποχωρεί. Ο θεατής μένει στη θέση βλέποντας το φως του ήλιου να χάνεται. Θέλει να δει την παράσταση μέχρι το τέλος. Κρατώντας όλες τις εικόνες μέσα του παίρνει το δρόμο της επιστροφής ακολουθώντας τα ίχνη του, που διακρίνονταν ζωηρά ακόμα πάνω στη βρεγμένη άμμο.

Γεώργιος Αναγνωστάρας

ΘΕΡΜΟ-ΛΥΣΕΙΣ

ΚΑΣΑΜΠΑΛΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Π.Ε

ΛΕΒΗΤΕΣ PELLET - ΞΥΛΟΥ
ΗΛΙΑΚΑ – ΣΟΜΠΕΣ
ΚΛΙΜΑΤΙΣΤΙΚΑ
ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ
ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΙΕΡΙΣΣΟΣ
6978485603

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΗΣ
ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
επιπλή-κουζίνα-μπάνιο

ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΗΣ

Επιπλή
Μπάνιο
Κουζίνα
Ηλεκτρικά

MAGNET
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΙΩΝ ΣΤΑΣΙΝ
Παλαιόκωρι Χαλκιδικής Τηλ. & Fax: 23720 42030-41202
Ιερισσός Χαλκιδικής Τηλ.: 23770 22035
Κεν. 6936554221 E-mail: eleftheroudis@yahoo.gr

AGROVISION

Παραγωγή και διάθεση γεωργικών προϊόντων
ανώτερης ποιότητας

Καλλιέργεια χωρίς φυτοφάρμακα ● χημικά ● λιπάσματα
● συντηρητικά ● πρόσθετα

Εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο
Ελιές
Τσίπουρο διπλής απόσταξης
Λεβάντα

AGROVISION

Ιερισσός Χαλκιδικής Τηλ/φαξ: +30 23770 23122
e-mail: info@agrovision.gr <http://www.agrovision.gr>